

14/2013

Oikeusministeriön säästöshankkeet 1.2.2013

*oikeusministeriö
justitieministeriet*

14/2013

Oikeusministeriön säästöshankkeet 1.2.2013

1.2.2013

Julkaisun nimi Oikeusministeriön säädöshankkeet 1.2.2013**Tekijä** Oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto**Oikeusministeriön julkaisu** 14/2013
Toiminta ja hallinto**OSKARI numero** OM 5/014/2013**ISSN-L** 1798-7075**ISSN (nid)** 1798-7075**ISSN (PDF)**

1798-7083

ISBN (nid.) 978-952-259-279-8**ISBN (PDF)**

978-952-259-280-4

URN URN:ISBN:978-952-259-280-4**Pysyvä osoite** <http://urn.fi/URN:978-952-259-280-4>**Asia- ja avain-
sanat** säädösvalmistelu, hankkeet**Tiivistelmä** Katsaus vireillä olevista oikeusministeriön säädöshankkeista, niiden tavoitteista ja taustasta, keskeisestä sisällöstä ja arvioituista vaikutuksista sekä toteutuksesta aikatauluineen. Katsaus perustuu tilanteeseen 1.2.2013.

1.2.2013

**Publikationens
titel** Justitieministeriets lagberedningsprojekt den 1 februari 2013

Författare

**Justitieminis-
teriets publikation** 14/2013
Verksamhet och förvaltning

OSKARI nummer OM 5/014/2013

ISSN-L	1798-7075	ISSN (PDF)	1798-7083
ISSN (häft.)	1798-7075	ISBN (PDF)	978-952-259-280-4
ISBN (häft.)	978-952-259-279-8		

URN URN:978-952-259-280-4
Permanent adress <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-280-4>

**Sak- och
nyckelord** Lagstiftning, lagberedning, författning

Referat En översikt över lagberedningsprojekt som är under arbete vid justitieministeriet samt information om deras mål, bakgrund, centrala innehåll och uppskattade verkningar samt projektplan med tidsplan för genomförande. Översikten är baserad på läget den 1 februari 2013.

JOHDANTO

Oikeusministeriön toiminnan tavoitteista merkittävä osa toteutetaan lainsäädäntöhankkeilla. Näiden valmistelu tapahtuu pääosin ministeriön lainvalmisteluosastolla. Osasto julkaisee kahdesti vuodessa katsauksen vireillä olevista ministeriön säädöshankkeista, niiden tavoitteista ja taustasta, keskeisestä sisällöstä ja arvioituista vaikutuksista sekä toteutuksesta aikatauluineen. Säädöshankeluettelon tarkoituksena on antaa informaatiota vireillä olevasta lainvalmistelusta niin ministeriön omalle henkilöstölle ja muille ministeriöille kuin ulkopuolisille sidosryhmille ja kiinnostuneille.

Tämä hankekatsaus perustuu tilanteeseen 1.2.2013. Katsaukseen on sisällytetty ne hankkeet, joissa oikeusministeriö on valtioneuvoston vastuualuejaon perusteella valmisteleva ja esittelevä ministeriö. Hankkeet on jaksotettu oikeusaloitteisesti. EU:n piirissä vireillä olevat ja muut kansainväliset hankkeet on sisällytetty luetteloon siltä osin kuin niiden valmistelu on Suomen lainsäädännön kannalta riittävän konkreettisesti vaiheessa tai niitä koskevat toimenpiteet ovat muutoin ministeriössä vireillä. Hanke on yleensä poistettu katsauksesta sen jälkeen, kun säädös on tullut voimaan tai sen voimaantuloajankohta on päätetty edellyttäen, että välittömiä täytäntöönpanotoimia ei ole vireillä.

Lainvalmisteluhankkeet löytyvät myös oikeusministeriön internet-kotisivulta <http://www.om.fi>. Lähempiä tietoja hankkeista saa hankekuvausten yhteydessä mainituilta oikeusministeriön valmistelijoilta (ks. puhelinnumero ja sähköpostiosoite etunimi.sukunimi@om.fi).

Ylijohtaja

Pekka Nurmi

SISÄLLYS

1	VALTIOSÄÄNTÖ	15
1.1	Yhdenvertaisuuslainsäädännön uudistaminen	15
1.2	Direktiivi yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta	17
1.3	Vaalipiirijaon uudistaminen	18
1.4	Puoluelain 2 §:n muuttaminen	20
2	HALLINTOMENETTELY JA HALLINTOLAINKÄYTTÖ	21
2.1	Kantelusäännösten uudistaminen ja hallinnon viivytyksettömyyden edistäminen	21
2.2	Julkisoikeudellisia saamia koskevan yleisen hallinto-oikeudellisen lainsäädännön kehittäminen	22
2.3	Hallintolainkäytön kehittäminen	23
2.4	Oikeudenkäynti hallintoasioissa	24
2.5	Oikaisuvaatimus- ja valituslupajärjestelmän laajentaminen sekä asioiden hajauttaminen	26
2.6	Oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittäminen hallintotuomioistuimissa	27
2.7	Julkisesta notaarista annetun lain uudistaminen	28
3	INFORMAATIO-OIKEUS	30
3.1	Henkilötietolainsäädännön seuranta ja arviointi	30
3.2	Turvallisuusselvityksiä koskevan lain uudistaminen	31
3.3	Rikosasioissa tehtävässä EU:n poliisi- ja oikeudellisessa yhteistyössä käsiteltävien henkilötietojen suojaaminen	33
3.4	Euroopan unionin tietosuojalainsäädännön uudistaminen	34
3.5	Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välinen henkilötietojen suojaa koskeva sopimus	36
3.6	Euroopan unionin ja Kanadan välinen sopimus lentoyhtiöiden matkustajarekisteritietojen siirtämisestä ja käytöstä	38
4	KIELELLISET JA KULTTUURISET OIKEUDET	40
4.1	Saamelaiskäräjistä annetun lain tarkistaminen	40
4.2	Saamelaisten oikeudet alkuperäiskansana osallistua kotiseutualueellaan erityisesti maankäyttöä koskevaan päätöksentekoon	41

5	AHVENANMAA	44
5.1	Ahvenanmaan itsehallinnon toimivuus ja kehittämistarpeet	44
5.2	Eräiden kasvinsuojeluaineita koskevien hallintotehtävien hoitaminen Ahvenanmaan maakunnassa	45
5.3	Tasavallan presidentin asetus kasvihuonekaasujen päästökauppaa koskevien hallintotehtävien hoidosta Ahvenanmaan maakunnassa	46
6	HENKILÖ-, PERHE- JA PERINTÖOIKEUS	48
6.1	Isyyslain uudistaminen	48
6.2	Kansainväliset perintöasiat (EU)	50
6.3	Kansainvälisten parisuhteiden varallisuussuhteita koskevat asetukset (EU)	51
6.4	Elatusapujen perintää koskeva yleissopimus	52
6.5	Viranomaisten asiakirjojen vapaa liikkuvuus ja väestökisteritietojen vaikutusten tunnustaminen EU:ssa	53
6.6	Sijaissyntysjärjestelyt	55
6.7	Pohjoismaisen perintösopimuksen muutossopimuksen hyväksyminen	56
7	VELVOITEOIKEUS JA KULUTTAJANSUOJA	58
7.1	Julkisyhteisön vahingonkorvausvastuu	58
7.2	Uudistetun maksuviivästysdirektiivin täytäntöönpano ja perintälain uudistaminen	59
7.3	Yleissopimus välittäjän hallinnassa olevia arvopapereita koskevista yhdenmukaisista aineellisoikeudellisista säännöistä	60
7.4	Yleissopimus välittäjän hallinnassa oleviin arvopapereihin liittyviin tiettyihin oikeuksiin sovellettavasta laista	61
7.5	Sulkeutuvaa nettoutusta koskevien määräysten täytäntöönpanokelpoisuutta koskeva hanke	63
7.6	Sopimusvelvoitteisiin sovellettavaa lakia koskevan Rooma I -asetuksen täytäntöönpano	64
7.7	Asetusehdotus yhteisestä eurooppalaisesta kauppalaista	65
7.8	Lentoyhtiöiden vahingonkorvausvastuuta koskevan yleissopimuksen uudistaminen	66
7.9	Pikaluottoihin liittyvän lainsäädännön muuttaminen	67
7.10	Ryhmärakennuttaminen	68
7.11	Kuluttajansuojalain uudistaminen	70
7.12	Direktiiviehdotus asunto-omaisuuteen liittyvistä kuluttajaluotoista	72

7.13	Kuluttajariitojen vaihtoehtoinen riitojenratkaisu (EU)	73
7.14	Kansainvälisen online-riidanratkaisujärjestelmän luominen (UNCITRAL)	75
8	YHTIÖOIKEUS	76
8.1	Säätiölainsäädännön uudistaminen	76
8.2	Osuuskuntalainsäädännön uudistaminen	78
8.3	Lunastusriitoja koskevien osakeyhtiölain säännösten muuttaminen	79
8.4	Henkilöyhtiölain muuttaminen	81
8.5	Yhdistyslain muutostarpeen selvittäminen	82
8.6	EU:n yhtiöoikeuden ja yritysten hallinnontijärjestelmän uudistamista koskeva komission toimintasuunnitelma	83
8.7	Eurooppalainen yksityinen yhtiö	85
8.8	Eurooppalainen säätiöasetus	86
8.9	Listayhtiöiden hallitusten ja hallintoneuvostojen sukupuolikiintiöt - direktiivi	87
9	ESINE- JA YMPÄRISTÖOIKEUS	89
9.1	Kuljetusvälineitä koskevien kiinnitysjärjestelmien yhtenäistäminen	89
9.2	Yleissopimus liikuteltaviin laitteisiin kohdistuvista kansainvälisistä oikeuksista	90
9.3	Sähköinen kiinteistön kauppa ja panttaus	91
10	MAKSUKYVYTTÖMYYSLAINSÄÄDÄNTÖ	93
10.1	Velkajärjestelylain uudistaminen	93
10.2	Maksukyvyttömyysasetuksen uudistaminen	94
10.3	Konkurssilain tarkistaminen	96
11	RIKOSOIKEUS	98
11.1	Ehdotus EU:n direktiiviksi unionin taloudellisten etujen rikosoikeudellisesta suojasta	98
11.2	Ehdotus EU:n direktiiviksi ihmiskaupan ehkäisemisestä ja torjumisesta sekä ihmiskaupan uhrien suojelemisesta	99
11.3	Oikeusministeriön hallinnonalan ihmiskauppalainsäädännön tarkastelu	100
11.4	EU:n direktiivi lasten seksuaalisen hyväksikäytön ja seksuaalisen riiston sekä lapsipornografian torjumisesta	102
11.5	Laitonta elinkauppaa koskeva Euroopan neuvoston yleissopimus	103
11.6	Rahanpesua ja terrorismin rahoittamista koskeva Euroopan neuvoston yleissopimus	104

11.7	Hallituksen esitys eduskunnalle ympäristön suojelua rikosoikeudellisin keinoin koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen voimaansaattamisesta _____	105
11.8	Ehdotus teollis- ja tekijänoikeuksien rikosoikeudellista suojaa koskevaksi EU:n direktiiviksi _____	107
11.9	Ehdotus EU:n direktiiviksi tietojärjestelmiin kohdistuvista hyökkäyksistä _	108
11.10	Sananvapausrikokset, vainoaminen ja häirintäkäyttäytyminen _____	110
11.11	Eräiden törkeiden rikosten valmistelun kriminalisointi _____	112
11.12	Laittoman maahantulon järjestämistä koskevan rangaistussäännöksen tarkistaminen _____	113
11.13	Rikostaustan tarkistaminen vapaaehtoistoiminnassa _____	115
11.14	Terrorismirikoksia koskevien rikoslain säännösten tarkastelu _____	116
11.15	Lääkevääreännösten torjuntaa koskeva Euroopan neuvoston yleissopimus _____	118
11.16	Seksuaalirikoksia koskevan rikoslain 20 luvun muuttaminen _____	119
12	SEURAAMUSJÄRJESTELMÄ _____	121
12.1	Yhdyskuntaseuraamuksia koskevan lainsäädännön kokonaisuudistus __	121
12.2	Valvottua koevapautta koskevan lainsäädännön kehittäminen ja seksuaalirikollisten lääkehoidon huomioon ottaminen seuraamusjärjestelmässä _____	122
12.3	Henkilötietojen käsittelyä rikosseuraamuslaitoksessa koskeva lainsäädäntö _____	124
12.4	Vankeuslain ja tutkintavankeuslain säännösten täydentäminen _____	125
12.5	Vanginkuljetusta koskeva lainsäädäntö _____	127
12.6	Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksesta annetun lain ja rikosseuraamuslaitoksesta annetun lain muuttaminen _____	128
12.7	Kuntien osallistuminen automaattiseen liikennevalvontaan _____	129
12.8	Yksityistä pysäköinnin valvontaa koskeva lainsäädäntö _____	131
12.9	Järjestäytyneen rikollisuuden torjunta _____	132
12.10	Nuoren rikoksesta epäillyn tilanteen selvittämisestä annetun lain muuttaminen _____	134
12.11	Oikeuspoliittisesta tutkimuslaitoksesta annetun lain ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n muuttaminen _____	135
12.12	Suomen liittyminen kansainvälisen korruptionvastaisen akatemian (ICA, International Anti-Corruption Academy) jäseneksi _____	136

13 OIKEUDENKÄYNTI JA OIKEUSLAITOS	138
13.1 IPR-asioiden keskittäminen markkinaoikeuteen	138
13.2 Rikesakko- ja rangaistusmääräysmenettelyn kehittäminen	139
13.3 Tuomioistuinten organisaatiosäädösten uudistaminen	141
13.4 Hovi- ja hallinto-oikeuksien rakenneuudistus	144
13.5 Vakuutus oikeuden toiminnan kehittäminen	147
13.6 Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnassa käsiteltävien asioiden siirtäminen hallinto-oikeuksiin	149
13.7 Oikeudenkäymiskaaren 17 luvun ja siihen liittyvän todistelua yleisissä tuomioistuimissa koskevan lainsäädännön uudistaminen	151
13.8 Syyteneuvottelun käyttöönoton selvittäminen ja syyttämättäjättämisjärjestelmän kehittäminen	153
13.9 Esitutkinta- ja pakkokeinolainsäädännön täydentäminen ja täsmentäminen	155
13.10 Valtion varoista maksettavista todistelukustannuksista annetun lain muuttaminen	156
13.11 Tuomareiden palkankorotusten kohdentaminen eräissä tapauksissa	158
14 KANSAINVÄLINEN PROSESSIOIKEUS	160
14.1 Bryssel I -asetuksen uudistaminen	160
14.2 Euroopan unionin ja Islannin tasavallan sekä Norjan kuningaskunnan välinen sopimus tiettyjen keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä 29 päivänä toukokuuta 2000 tehdyn yleissopimuksen ja siihen vuonna 2001 liitetyn pöytäkirjan soveltamisesta	161
14.3 Direktiivi tiedonsaantioikeudesta rikosoikeudellisissa menettelyissä	162
14.4 Suomen ja Hongkongin välillä toukokuun 5 päivänä 2005 allekirjoitettu rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskeva sopimus sekä lokakuun 4 päivänä 2007 allekirjoitettu kansainvälistä rikosoikeusapua koskeva sopimus	164
14.5 Euroopan unionin sekä Islannin ja Norjan välistä luovuttamismenettelyä koskevan sopimuksen voimaansaattaminen	165
14.6 Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi yksityisoikeuden alalla määrättyjen suojelutoimenpiteiden vastavuoroisesta tunnustamisesta	166
14.7 Haagin yleissopimus oikeuspaikkasopimuksista	168
14.8 Eurooppalaisen valvontamääräyksen täytäntöönpano	169

14.9	Laki kansainvälisestä oikeusavusta siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa_____	170
14.10	Keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen toisen lisäpöytäkirjan voimaansaattaminen_____	172
14.11	Ehdotus rikosoikeuden alan eurooppalaista tutkintamääräystä koskevaksi direktiiviksi _____	173
14.12	Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi eurooppalaisen tilivarojen turvaamismääräyksen luomisesta rajat ylittävää velkojen perintää varten siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa_____	175
14.13	Direktiivi rikoksen uhrin oikeuksia, tukea ja suojelua koskevien vähimmäisvaatimusten vahvistamisesta_____	176
14.14	Direktiivi oikeudesta avustajaan rikosoikeudellisissa menettelyissä_____	177
14.15	Tulkkausdirektiivin täytäntöönpano_____	178
14.16	Eurooppalaista suojelumääräystä koskevan direktiivin täytäntöönpano__	180
14.17	Ehdotus rikoshyödyn jäädyttämistä ja menetetyksi tuomitsemista koskevaksi direktiiviksi _____	181

1 VALTIOSÄÄNTÖ

1.1 Yhdenvertaisuuslainsäädännön uudistaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on uudistaa yhdenvertaisuuslainsäädäntöä tavalla, joka täyttäisi nykyistä paremmin perustuslain 6 §:n sisältämän syrjintäkiellon asettamat vaatimukset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Yhdenvertaisuustoimikunnan asettamispäätös OM 12/42/2006

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslainsäädännön uudistustarve ja -vaihtoehdot.

Yhdenvertaisuustoimikunnan välimietintö. Oikeusministeriö. Komiteanmietintö 2008:1
Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslainsäädännön uudistustarve ja -vaihtoehdot. Lausunnotiivistelmä yhdenvertaisuustoimikunnan välimietinnöstä. Oikeusministeriö. Lausuntoja ja selvityksiä 2008:13

Ehdotus uudeksi yhdenvertaisuuslaiksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi. Yhdenvertaisuustoimikunnan mietintö. Oikeusministeriö. Komiteanmietintö 2009:4

Ehdotus uudeksi yhdenvertaisuuslaiksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi. Lausunnotiivistelmä yhdenvertaisuustoimikunnan mietinnöstä. Oikeusministeriö. Mietintöjä ja lausuntoja 46/2010

3. Keskeinen sisältö

Uudistuksella pyritään vahvistamaan yhdenvertaisuuden suojaa siten, että lainsäädäntö kattaisi entistä selkeämmin kaikki syrjintäperusteet, soveltuisi yhdenmukaisemmin kaikkiin elämänalueisiin ja asettaisi eri syrjintätilanteet mahdollisimman samanlaisten oikeussuojakeinojen ja seuraamusten piiriin. Uudistuksen yhteydessä tarkistetaan tarvittavissa määrin myös syrjintäasioita nykyisin hoitavien viranomaisten asemaa, tehtäviä ja toimivaltuuksia. Tämä tehdään ottaen huomioon Suomen nykyinen perus- ja ihmisoikeusvalvonta kokonaisuutena sekä tällaiselle valvonnalle asetetut kansainväliset vaatimukset.

Uudistuksen yhteydessä tulee ottaa huomioon voimassa olevan yhdenvertaisuuslainsäädännön erityispiirteet. Lähtökohtana on, ettei nykyisen lainsäädännön mukaista suojan tasoa heikennetä eikä nykyisiin lakeihin kirjattuja seuranta-, valvonta- ja edistämismittareita ja niihin liittyviä toimivaltuuksia kavenneta, vaan niitä pyritään edelleen vahvistamaan.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Makkonen, Timo, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50230

Kumpulainen, Sini, EU-asiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50566

Hanketta valmisteltiin ensi vaiheessa oikeusministeriön 25.1.2007 asettamassa yhdenvertaisuustoimikunnassa sekä sitä avustaneissa jaostoissa. Toimikunta sai työnsä valmiiksi joulukuussa 2009. Uudistuksen valmistelu oikeusministeriössä jatkuu. Työelämän sääntelyä koskevia yhdenvertaisuuslainsäädännön muutoksia valmistellut työ- ja elinkeinoministeriön johtama työryhmä puolestaan sai työnsä valmiiksi keväällä 2012. Tarkemmat tiedot työ- ja elinkeinoministeriön hankkeesta on saatavissa työ- ja elinkeinoministeriön sivuilta: <http://www.tem.fi/index.phtml?s=4421&xmid=4688>

Oikeusministeriön johdolla yhdenvertaisuuslainsäädännön uudistusta viimeistelevä verkosto aloitti työnsä joulukuussa 2012. Verkoston on tarkoitus saada työnsä valmiiksi alkuvuodesta 2013.

5. Taustatietoja

Vastauksessaan hallituksen esitykseen laiksi yhdenvertaisuuden turvaamisesta sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (EV 95/2003 vp) eduskunta edellytti, että hallitus valmistelee esityksen sellaiseksi yhdenvertaisuuslainsäädännöksi, jossa lähtökohtana on suomalainen perusoikeusjärjestelmä ja kaikkien syrjintäperusteiden asettaminen samanlaisten oikeussuojakeinojen ja seuraamusten piiriin.

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelman 22.6.2011 mukaan hallitus valmistelee yhteistyössä työmarkkinaosapuolten ja kansalaisjärjestöjen kanssa eduskunnalle annettavaksi ehdotuksen uudeksi yhdenvertaisuuslainsäädännöksi. Hallitusohjelman mukaan työ- ja elinkeinoministeriö selvittelee ja valmistelee yhdenvertaisuutta ja työelämän sääntelyä koskevat muutokset.

6. Aikataulu

Tavoitteena on antaa hallituksen esitys asiasta vuonna 2013.

7. Vaikutukset

Uudistus vahvistaisi yhdenvertaisuuden suojaa ja selkeyttäisi nykyistä yhdenvertaisuuslainsäädäntöä.

8. Muut tiedot

OM 12/42/2006

OM004:00/2007

1.2 Direktiivi yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriö osallistuu neuvoston työryhmässä käytäviin neuvotteluihin neuvoston direktiivistä uskonnosta tai vakaumuksesta, vammaisuudesta, iästä tai seksuaalisesta suuntautumisesta riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2008) 426 lopullinen, ehdotus neuvoston direktiiviksi
SEK(2008) 2180, komission yksiköiden valmisteluasiakirja, vaikutusten arviointi
P6 TA(2009) 0211, Euroopan parlamentin lainsäädäntöpäätöslauselma
U 44/2008 vp
TyVL 22/2008 vp
PeVL 34/2008 vp
SuVP 48/2009 vp
PeVP 41/2010 vp
TyVL 10/2010 vp

3. Keskeinen sisältö

Direktiivin tarkoituksena on torjua uskontoon tai vakaumukseen, vammaisuuteen, ikään tai seksuaaliseen suuntautumiseen perustuvaa syrjintää. Direktiiviä sovellettaisiin julkisella ja yksityisellä sektorilla, kun on kyse sosiaalisesta suojelusta, sosiaaliturva ja terveydenhuolto mukaan lukien, sosiaalietuuksista, koulutuksesta ja yleisesti saatavilla olevien tavaroiden ja palveluiden saatavuudesta ja tarjonnasta, asuminen mukaan lukien.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Makkonen, Timo, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50230

Kumpulainen, Sini, EU-asiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50566

5. Taustatietoja

Ehdotuksen tavoitteena on täydentää EU:n nykyistä, syrjinnänvastaista sääntelyä ja näin luoda aikaisempaa yhdenmukaisempi vähimmäistaso suojalle syrjintää vastaan. Ehdotuksen oikeusperustana toimivan SEUT 19 artiklan nojalla on aikaisemmin annettu kolme syrjinnänvastaista säädöstä (neuvoston direktiivit 2000/43/EY, 2000/78/EY ja 2004/113/EY):

6. Aikataulu

Ehdotuksen käsittely neuvoston työryhmässä alkoi Ranskan puheenjohtajuuskaudella heinäkuussa 2008 ja sitä on sen jälkeen käsitelty seuranneilla puheenjohtajuuskausilla. Joulukuussa 2012 työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvosto otti tiedoksi puheenjohtajamaan tilannekatsauksen asiassa. Neuvottelut ehdotuksesta jatkuvat.

7. Vaikutukset

Direktiivi yhdenmukaistaisi yhteisöjen nykyistä syrjinnänvastaista sääntelyä. Direktiivi edellyttäisi hyväksytyksi tullessaan tarkistuksia kansalliseen yhdenvertaisuuslainsäädäntöön.

8. Muut tiedot

OM 7/469/2008

EU/2008/1180

1.3 Vaalipiirijaon uudistaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on valmistella ehdotus vaalipiirijaon uudistamiseksi pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelman linjausten mukaisesti.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Asettamispäätös 4.10.2011

Loppuraportti 29.12.2011

Lausuntotiivistelmä 23.8.2012

3. Keskeinen sisältö

Tarkoitus oli valmistella vuoden 2011 loppuun mennessä hallituksen esitys vaalilain uudistamisesta. Hallituksen esityksessä vaalipiirit olisivat nykytilanteeseen verrattuna, suhteellisuutta selvästi parantavalla tavalla, tasaisemman suuruiset siten, että:

- Manner-Suomessa on 12 vaalipiiriä,
- Itä-Suomen vaalipiirit järjestetään uudelleen,
- Vaalipiirien uudelleenjärjestäminen voidaan tehdä myös siten, että nykyisiä vaalipiirejä jaetaan,
- Vaalien laskentatapa on d'Hondt,
- Uudistus on voimassa vuoden 2015 eduskuntavaaleissa.

4. Organisointi

Työryhmän kokoonpano oli:

Puheenjohtaja

Puoluesihteerit Taru Tujunen, Kansallinen Kokoomus r.p.

Jäsenet:

Puoluesihteerit Mikael Jungner, Suomen Sosialidemokraattinen puolue r.p.

Johan Johansson, Suomen ruotsalainen kansanpuolue r.p.

Asmo Maanselkä, Suomen Kristillisdemokraatit r.p.

Panu Laturi, Vihreä liitto r.p.

Sirpa Puhakka, Vasemmistoliitto r.p.

Asiantuntijat:

ministeri Lauri Tarasti

vaalijohtaja Arto Jääskeläinen, oikeusministeriö

Sihteerit:

tutkija Anne Rautiainen, oikeusministeriö, p. 02951 50600

neuvotteleva virkamies Jussi Aaltonen, oikeusministeriö, p. 02951 50560

5. Taustatietoja

Eduskunta hylkäsi 7.10.2011 eduskuntavaalijärjestelmän muuttamista koskeneen esityksen (EK 14/2011 vp).

6. Aikataulu

Työryhmän määräaika päättyi 31.12.2011.

Hallituspuolueiden puheenjohtajat sopivat 7.3.2012, että eduskuntavaaleissa suhteellisuutta parannetaan yhdistämällä nykyisistä vaalipiireistä Kymen ja Etelä-Savon vaalipiirit ja Pohjois-Savon ja Pohjois-Karjalan vaalipiirit.

Oikeusministeriössä valmistellusta luonnoksesta hallituksen esitykseksi pyydettiin lausunnot rekisteröidyiltä puolueilta, valtiovarainministeriöltä, Suomen Kuntaliitolta, maakuntien liitoilta Kymen, Etelä-Savon, Pohjois-Savon ja Pohjois-Karjalan vaalipiirilautakunnilta sekä vaalitutkimuskonsortiolta. Oikeusministeriö julkaisi lausuntotiivistelmän 23.8.2012.

7. Vaikutukset

Vaalipiirijakoa muutettaisiin niin, että vaalipiirit olisivat tasaisemman suuruiset. Uudistus parantaisi poliittisen suhteellisuuden toteutumista eduskuntavaaleissa.

8. Muut tiedot

OM 6/021/2011

1.4 Puoluelain 2 §:n muuttaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeella on muutettu puoluelain 2 § siten, että puolueen rekisteröimistä tukevan kannatusilmoituksen voivat allekirjoittaa eduskuntavaaleissa, kunnallisvaaleissa tai europarlamenttivaaleissa äänioikeutetut henkilöt. Allekirjoituksia vaaditaan edelleenkin 5000. Aiemmin rekisteröinnin kannattajana pystyivät toimimaan ainoastaan Suomen kansalaiset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

L 372/2012

HE 22/2012 vp

PeVM 4/2012 vp

EV 36/2012 vp

Euroopan komission tiedustelu asiassa EU Pilot no. 1301/10/JUST

Laki 372/2012

3. Keskeinen sisältö

4. Organisointi

Valmistelija:

Tiusanen, Kaisa, neuvotteleva virkamies, oikeusministeriö, p. 02951 50454

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Puoluelain muutos tuli voimaan 1.9.2012.

7. Vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 11/41/2011

2 HALLINTOMENETTELY JA HALLINTOLAINKÄYTTÖ

2.1 Kantelusäännösten uudistaminen ja hallinnon viivytyksettömyyden edistäminen

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on selkeyttää ja täsmentää hallintokantelumenettelyä koskevaa sääntelyä sekä lisätä laillisuusvalvonnan kokonaisvaikuttavuutta. Lisäksi pyritään tehostamaan käsittelyn viivytyksettömyyttä koskevan perusoikeuden toteutumista.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

- Kantelutyöryhmän loppuraportti. Valtiovarainministeriön julkaisu 11/2012
- Hallintolainkäytön kehittäminen -hankkeeseen liittyvät asiakirjat
- Passiivisuustyöryhmän muistio sääntelyvaihtoehdoista 4.4.2008
- Käsittelyn joutuisuus hallinnossa ja oikeussuojakeinot käsittelyn viivästyessä. Passiivisuustyöryhmän mietintö (Oikeusministeriön työryhmämietintö 2008:5)
- Käsittelyn joutuisuus hallinnossa ja oikeussuojakeinot käsittelyn viivästyessä. Lausuntotiivistelmä (Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2009:8)

3. Keskeinen sisältö

Esityksessä ehdotetaan hallintolakiin lisättäväksi uusi hallintokantelua koskeva 8 a luku, joka sisältäisi hallintokantelun tekemistä ja käsittelyä sekä kantelun johdosta annettavaa hallinnollista ohjausta koskevat säännökset. Lakia ehdotetaan lisäksi täydennettäväksi säännöksillä viranomaisen velvollisuudesta määritellä odotettavissa oleva käsittelyaika tietyille asianosaisen oikeusasemaa koskeville hallintoasioille.

4. Organisointi

Valmistelija:

Keravuori-Rusanen, Marietta, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto, p. 02951 50396

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Tavoitteena on antaa hallituksen esitys eduskunnalle hallintolain muuttamisesta maaliskuussa 2013.

7. Vaikutukset

Tarkoituksena on lisätä laillisuusvalvonnan kokonaisvaikuttavuutta mahdollistamalla kanteluja käsittelevien viranomaisten valvontaresurssien käyttö ja suuntaaminen nykyistä paremmin. Käsittelyaikojen määrittelyvelvoitteella pyritään lisäämään viranomaisten vastuuta käsittelyaikojen suunnittelusta sekä edistämään sellaista hallintokulttuuria, jossa käsittelyn joutuisuus mielletään hyvän hallinnon vaatimaksi laatu- ja oikeusturvatekijäksi.

8. Muut tiedot

OM 12/41/2007

OM004:00/2008

OM 7/42/2012

2.2 Julkisoikeudellisia saamia koskevan yleisen hallinto-oikeudellisen lainsäädännön kehittäminen

1. Tavoite ja tehtävät

Arvioidaan tarvetta laatia hallituksen esitys, joka koskee julkisoikeudellisten saatavien vanhentumista, korkoa ja kuittausta sekä perusteettoman edun palautusta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeusministeriössä virkatyönä suoritettuja selvityksiä aihealueesta 1980-luvulta alkaen.

Hallintolakihankkeen asiakirjat.

Julkisoikeudelliset velkasuhteet – yleislainsäädännön tarve (Oikeusministeriön julkaisu 2004:9).

3. Keskeinen sisältö

Viime vuosina on uudistettu muun ohella korkolainsäädäntöä ja vanhentumislainsäädäntöä sekä tehty merkittäviä muutoksia ulosottolainsäädäntöön. Julkisoikeudellisten saamisten osalta on merkittävästi uudistettu lähinnä vain harkinnanvaraisia valtionavustuksia koskevaa lainsäädäntöä. Muiden julkisoikeudellisten saamisten oikeudelliset peruskysymykset, kuten saatavan vanhentumissääntely, korkoseuraamukset, kuittausedellytykset sekä perusteettoman edun palauttamista koskeva sääntely on voimassa olevassa lainsäädännössä säännelty epäyhtenäisesti ja puutteellisesti.

Lainsäädännön uudistuksella pyritään ratkaisemaan näitä kysymyksiä oikeusjärjestyksen jo tapahtuneeseen kehittämistyöhön soveltuvalla tavalla sekä ottaen huomioon julkisoikeudellisiin saamisiin liittyvät erityissääntely- ja oikeusturvatarpeet.

4. Organisointi

Ensi vaiheessa on laadittu arviomuistio, jonka pohjalta päätetään jatkotoimista.

Valmistelija:

Manninen, Sami, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö, p. 02951 50318

5. Taustatietoja

Julkisoikeudellisten saamisten erityiskysymykset erotettiin hallintolakia valmisteltaessa myöhemmin mahdollisesti toteutettavaksi hankkeeksi.

6. Aikataulu

Arviomuistio on valmistunut elokuussa 2004.

Arviomuistiosta on saatu lausunnot helmikuussa 2005.

Jatkotoimista päätetään myöhemmin.

7. Vaikutukset

Taloudellisia ja muita vaikutuksia ei voida täsmentää tässä vaiheessa.

8. Muut tiedot

OM 19/41/2004

OM059:00/2004

2.3 Hallintolainkäytön kehittäminen

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on jatkaa hallintolainkäytön kehittämistä oikeusministeriön oikeuspolitiikan strategian mukaisesti niin, että oikeusongelmiin saadaan ratkaisu nykyistä joutuisammin, monipuolisemmin ja edullisemmin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

- Hallintolainkäytön horisontaaliryhmän väliraportti 1.5.2000 ja loppuraportti 30.11.2001
- Hallintolainkäytön kehittämisohjelma 2004–2007 (Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2004:10) sekä muistio 19.9.2005 ohjelman tilanteesta syksyllä 2005

- Hallintolainkäytön kehittämistarpeita. Näkökohtia lainvalmistelun pohjaksi (Oikeusministeriön julkaisu 2006:4)
- Hallintolainkäyttötoimikunnan asettamiskirje 26.9.2007 taustamuistioineen
- Hallintolainkäytön nykytila ja kehittämistarpeet. Raportti hallintotuomioistuinten lainkäyttöhenkilökunnan kyselystä (Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2008:18)
- Hallintolainkäytön nykytila ja kehittämistarpeet. Raportti kyselystä asiamiehille ja avustajille (Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2009:17)
- Jäljempänä kohdissa oikeudenkäynti hallintoasioissa, oikaisuvaatimus- ja valituslupajärjestelmän laajentaminen sekä asioiden hajauttaminen sekä oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittäminen hallintotuomioistuimissa mainitut asiakirjat

3. Keskeinen sisältö

Hallintolainkäyttöä kehitetään kokonaisuutena, johon kuuluvat hallintotuomioistuinten lisäksi erityistuomioistuimet ja lautakuntatyypilliset muutoksenhakuelimet. Hankekokoaisuuteen kuuluvat seuraavat hankkeet: oikeudenkäynti hallintoasioissa, oikaisuvaatimus- ja valituslupajärjestelmän laajentaminen sekä asioiden hajauttaminen sekä oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittäminen hallintotuomioistuimissa.

4. Organisointi

Hankekokoaisuuteen kuuluvat hankkeet oikeudenkäynti hallintoasioissa ja oikaisuvaatimus- ja valituslupajärjestelmän laajentaminen sekä asioiden hajauttaminen on valmisteltu hallintolainkäyttötoimikunnassa ja sen yhteydessä toimineissa työryhmissä. Hallintolainkäyttötoimikunnan toimikausi on päättynyt 31.12.2010. Toimikunta ei anna erillistä mietintöä. Ehdotusten jatkovalmistelu on vireillä oikeusministeriössä.

5. Muut tiedot

OM 12/41/2007

OM029:00/2007

OM 8/41/2011

2.4 Oikeudenkäynti hallintoasioissa

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on säätää oikeudenkäyntimenettelystä hallintoasioissa nykyistä täsmällisemmin ja informatiivisemmin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

- Hallintolainkäytön kehittäminen -hankkeeseen liittyvät asiakirjat
- Hallintolainkäytön kehittäminen. Prosessityöryhmän välimietintö (Oikeusministeriön työryhmämietintöjä 2009:19)
- Hallintolainkäytön kehittäminen. Lausuntotiivistelmä prosessityöryhmän välimietinnöstä (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 63/2010)
- Oikeudenkäynti hallintoasioissa. Prosessityöryhmän mietintö (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 4/2011)
- Oikeudenkäynti hallintoasioissa. Tiivistelmä prosessityöryhmän loppumietinnöstä saaduista lausunnoista (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 40/2011)

3. Keskeinen sisältö

Hallintolainkäyttötoimikunnan kanssa yhteistyössä toiminut prosessityöryhmä on laatinut ehdotuksen uudeksi laiksi oikeudenkäynnistä hallintoasioissa. Uusi laki korvasi hallintolainkäyttölain (586/1996). Ehdotuksen laatimisessa on otettu huomioon hallintolainkäyttölain soveltamisesta saadut käytännön kokemukset sekä muut hallintolainkäytön kehittämishankkeet.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Attila, Eeva, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto,
p. 02951 50328

Manner, Arja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto,
p. 02951 50450

Pitkäranta, Ann-Mari, kehittämisspällikkö, oikeusministeriö, oikeushallinto-osasto,
p. 02951 50546

5. Taustatietoja

Hallintolainkäyttölaki (586/1996) tuli voimaan 1.12.1996. Hallintolainkäytön kehittämistarpeita on tarkasteltu edellä mainittujen asiakirjojen lisäksi esimerkiksi oikeusturvaasiain neuvottelukunnan vuosikertomuksissa 2001–2002 ja 2002–2003 sekä tuomioistuineläytöksen kehittämiskomitean mietinnössä (KM 2003:3).

6. Aikataulu

Prosessityöryhmän toimikausi on päättynyt 31.12.2010. Työryhmä on antanut välimietinnön vuoden 2009 lopussa (Oikeusministeriön työryhmämietintöjä 2009:19) ja loppumietinnön vuoden 2010 lopussa (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 4/2011). Mietinnöistä saaduista lausunnoista on laadittu lausuntotiivistelmät (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 63/2010 ja Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 40/2011). Ehdotuksen jatkovalmistelu on vireillä oikeusministeriössä. Jatkovalmistelun tarkempaa aikataulua on tarpeen vielä arvioida.

7. Vaikutukset

Hallintolainkäytön menettelyn kehittämisellä parannetaan kansalaisten oikeusturvaa sekä tehostetaan hallintotuomioistuinten ja muiden hallintolainkäyttöelinten toimintaa.

8. Muut tiedot

OM 12/41/2007

OM029:00/2007

2.5 Oikaisuvaatimus- ja valituslupajärjestelmän laajentaminen sekä asioiden hajauttaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on yhdenmukaistaa ja selkeyttää muutoksenhakujärjestelmää sekä lyhentää muutoksenhakuasioiden käsittelyaikoja. Lisäksi tavoitteena on hallinto-oikeuksien kehittäminen mahdollisimman tasavahvoina yleisinä ensi asteen muutoksenhakutuomioistuimina.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

- Hallintolainkäytön kehittäminen -hankkeeseen liittyvät asiakirjat
- Tehtävien jako hallintotuomioistuinten kesken. Hallintolainkäytön tasotyöryhmän mietintö (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 78/2010)
- Tehtävien jako hallintotuomioistuinten kesken. Lausuntotiivistelmä tasotyöryhmän mietinnöstä (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 30/2011)

3. Keskeinen sisältö

Hallintolainkäyttötoimikunnan kanssa yhteistyössä toiminut tasotyöryhmä on ehdottanut oikaisuvaatimus- ja valituslupajärjestelmän laajentamista uusiin asiaryhmiin. Lisäksi työryhmä on ehdottanut, että yhteen hallinto-oikeuteen keskitettyjä asiaryhmiä hajautettaisiin useampaan hallinto-oikeuteen.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Attila, Eeva, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto,

p. 02951 50328

Manner, Arja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto,

p. 02951 50450

Pitkäranta, Ann-Mari, kehittämisspällikkö, oikeusministeriö, oikeushallinto-osasto,

p. 02951 50546

5. Taustatietoja

Oikaisuvaatimusjärjestelmän kehittämistä koskevat hallintolain (434/2003) ja hallintolainkäyttölain muutokset (lait 581 ja 582/2010) tulivat voimaan 1.8.2010.

6. Aikataulu

Tasotyöryhmän toimikausi on päättynyt 31.10.2010. Työryhmä on antanut mietinnön (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 78/2010). Mietinnöstä saaduista lausunnoista on laadittu lausuntotiivistelmä (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 30/2011). Asian jatkovalmistelu on vireillä oikeusministeriössä yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa. Tavoitteena on toteuttaa uudistukset vaalikaudella 2011–2015.

7. Vaikutukset

Hallintolainkäytön järjestelmän kehittämisellä parannetaan kansalaisten oikeusturvaa sekä tehostetaan hallintotuomioistuinten ja muiden hallintolainkäyttöelinten toimintaa.

8. Muut tiedot

OM 12/41/2007

OM029:00/2007

2.6 Oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittäminen hallintotuomioistuimissa

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on antaa asianosaiselle oikeussuojaa Euroopan ihmisoikeussopimuksen edellyttämällä tehokkaalla kansallisella oikeussuojakeinolla silloin, kun hallintoasiaa koskeva oikeudenkäynti on viivästynyt.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

- Oikeussuojakeinot oikeudenkäynnin viivästymistä vastaan (Oikeusministeriön työryhmämietintö 2006:21)
- Oikeussuojakeinot oikeudenkäynnin viivästymistä vastaan. Lausuntotiivistelmä (Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2007:14)
- Oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämisestä annetun lain muuttaminen. Lausuntotiivistelmä (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 4/2012)

3. Keskeinen sisältö

Oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämisestä annetun lain (362/2009) soveltamisala laajennetaan koskemaan yleisiä hallintotuomioistuimia ja erityistuomioistuimia.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Attila, Eeva, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto,
p. 02951 50328

Manner, Arja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto,
p. 02951 50450

Pitkäranta, Ann-Mari, kehittämisspällikkö, oikeusministeriö, oikeushallinto-osasto,
p. 02951 50546

5. Taustatietoja

Laki oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämisestä tuli voimaan 1.1.2010. Laki koskee oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämistä yleisissä tuomioistuimissa.

6. Aikataulu

Eduskunta on hyväksynyt lait oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämisestä annetun lain ja hallintolainkäyttölain muuttamisesta (EV 125/2012 vp). Lakien on tarkoitus tulla voimaan 1.6.2013.

7. Vaikutukset

Viivästyshyvityksen laajentamisella hallintolainkäyttöön parannetaan kansalaisten oikeusturvaa oikeudenkäynnin viivästyessä.

8. Muut tiedot

OM 8/41/2011

2.7 Julkisesta notaarista annetun lain uudistaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on ajanmukaistaa julkisesta notaarista annettu laki erityisesti julkisen notaarin tehtävien osalta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 20.12.2012

Muistio ”Julkisen notaarin lainsäädännön uudistaminen” 21.11.2012

3. Keskeinen sisältö

Hankkeen keskeinen sisältö on valmistella ehdotus uudeksi laiksi julkisesta notaarista. Huomiota tulee kiinnittää erityisesti siihen, että julkisen notaarin tehtävät vastaavat kansalaisten palvelutarvetta sähköisen materiaalin käytön lisääntyessä ja hoidettaessa

asioita ulkomailla. Julkisesta notaarista annettuun lakiin on tarkoitus tehdä ainoastaan välttämättömät muutokset muuttamatta julkisen notaarisen järjestelmän perusrakenteita.

4. Organisointi

Uudistuksen valmistelua varten asetetun työryhmän kokoonpano on seuraavanlainen:

Puheenjohtaja

Rubanin, Maaria, hallitusneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50140

Jäsenet

Kanerva, Tuija, henkikirjoittaja, Suomen Henkikirjoittajat ry

Liukko, Minna, lakimies, ulkoasianministeriö

Lunabba, Maria, henkikirjoittaja, Länsi-Suomen maistraatti

Mäkelä, Hannu, maistraatin päällikkö, Pohjois-Suomen maistraatti

Siro, Olli-Pekka, henkikirjoittaja, Helsingin maistraatti

Vanhala, Liisa, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50282

Ylönen, Markku, toiminnanjohtaja, Suomen Asianajajaliitto

Asiantuntijat

Heusala, Aila, lakimies, Itä-Suomen aluehallintovirasto, Maistraattien ohjaus- ja kehittämissyksikkö

Kempainen, Outi, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

Työryhmän sihteereinä toimivat lainsäädäntöneuvos Liisa Vanhala ja esittelijä Anna Halonen, p. 02951 50131.

5. Taustatietoja

Laki julkisesta notaarista (287/1960) ja sen nojalla annettu asetus julkisesta notaarista (367/1960) ovat tulleet voimaan 1.1.1961. Lakiin on tehty sen voimaantumisen jälkeen vain vähäisiä muutoksia, jotka ovat liittyneet muihin lainsäädäntöhankkeisiin.

6. Aikataulu

Työryhmän määräaika päättyy 31.5.2013.

7. Vaikutukset

–

8. Muut tiedot

OM 14/41/2012

OM 040:00/2012

3 INFORMAATIO-OIKEUS

3.1 Henkilötietolainsäädännön seuranta ja arviointi

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on arvioida henkilötietolain (523/1999) toimivuus henkilötietojen käsittelyä sääntelevänä yleislakina, erityissäännösten tarpeellisuus ja merkitys sekä varmistaa lainsäädännön toimivuus ja johdonmukaisuus. Edelleen tavoitteena on lainsäädännön selkiyttäminen ja sitä kautta velvollisuuksien ja oikeuksien parempi toteutuminen.

Ensimmäisessä vaiheessa laaditaan suunnitelma henkilötietolain soveltamiskäytännön ja sen vaikutusten selvittämisestä. Samalla kartoitetaan erityislainsäädäntö ja sen suhde henkilötietolakiin sekä Suomea sitoviin kansainvälisiin velvoitteisiin. Myöhemmässä vaiheessa arvioidaan laadittujen selvitysten pohjalta tarvittavat lainsäädäntö- ja muut toimenpiteet.

Valmistelussa otetaan huomioon EU:n henkilötietojen käsittelyn sääntelyä koskevien säännösten uudistamisesta johtuvat velvoitteet.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

3. Keskeinen sisältö

Tehtävänä on laatia perusmuistio tietosuojalainsäädännön nykytilasta, säädöspoliittisista linjauksista sekä tarvittavista lainsäädäntö- ja muista toimenpiteistä. Muistiota laadittaessa tulee keskittyä keskeisimpiin henkilörekistereihin ja niitä koskevien sääntelyjen analysointiin. Säädöspoliittisia linjauksia tehtäessä on arvioitava erityislainsäädännön tarve sekä erityissääntelyssä noudatettavat periaatteet. Tavoitteena on, että eri hallinnonalojen erityissäädökset ovat yhdensuuntaiset henkilötietolain ja EU:n henkilötietodirektiivin kanssa.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Wallin, Anna-Riitta, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50196

Vettenranta, Leena, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50372

5. Taustatietoja

Oikeusturva-asiain neuvottelukunta on toimintakertomuksessaan (oikeusministeriön julkaisu 2005:12) vuodelta 2005 esittänyt, että tietosuojaan liittyvän sääntelyn toimeenpanosta ja käytännön toteutumisesta tehtäisiin samanlainen empiirinen selvitys kuin julkisuuslaista tehtiin vuosina 2000–2003.

6. Aikataulu

Perusmuistio viimeistellään EU:n henkilötiedodirektiivin uudistuksen sisällön täsmennyttä riittävästi.

7. Vaikutukset

Hankkeella pyritään tarpeettoman ja päällekkäisen sääntelyn tarkistamiseen ja sitä kautta myös kustannusten vähentämiseen. Hankkeessa otetaan huomioon myös EU:n henkilötietojen käsittelyä koskevien säännösten uudistamisesta johtuvat muutostarpeet.

8. Muut tiedot

OM 2/41/2003

3.2 Turvallisuusselvityksiä koskevan lain uudistaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Valmistelutyön tavoitteena on lainsäädännön kehittäminen siten, että henkilöstön sekä yritysten luotettavuus ja niiden toimitilojen turvallisuus voidaan tehokkaasti ja perusoikeudet huomioon ottavalla tavalla selvittää keskeisten yleisten ja yksityisten etujen suojaamiseksi.

Asiaa on valmisteltu 1.10.2008 asetetussa työryhmässä, jonka tuli säädösehdotustensa perusteeksi selvittää turvallisuuslainsäädännön yleinen ja turvallisuusselvitysmenettelyn erityinen soveltamisala ottaen huomioon eri toimintoihin liittyvät turvallisuuden osatekijät sekä tarve henkilöstö- ja yritysturvallisuuden keinoin varmistaa yhteiskunnan kriittisten toimintojen suojaaminen.

Työryhmän tehtäväksi annettiin sen asettamisen jälkeen myös laatia muistio säädösehdotuksineen terveydenhuollon ammattihenkilöiden taustojen selvittämisessä noudatettavista periaatteista.

Työryhmä jätti hallituksen esityksen muotoon laaditun ehdotuksensa oikeusministeriölle 31.1.2011. Työryhmän mietintö on ollut lausunnolla.

Taustaselvityksiä koskevan lainsäädännön taloudellisia vaikutuksia on selvitelty oikeusministeriön 4.4.2011 asettamassa työryhmässä. Työryhmä jätti muistionsa oikeusministeriölle 29.6.2011.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Arviointimuistio 13.3.2008 OM 4/41/2006

Asettamispäätös 1.10.2008 OM 4/41/2006

Terveydenhuollon ammattihenkilöiden rikostaustojen selvittäminen. Oikeusministeriö. Mietintö ja lausunnot 57/2010

Turvallisuusselvityslainsäädännön uudistaminen. Oikeusministeriö. Mietintöjä ja lausuntoja 8/2011

Asettamispäätös 4.4.2011 OM 6/41/2011

Muistio 29.6.2011

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tietoturvallisuuden arviointilaitoksista, viranomaisten tietojärjestelmien ja tietoliikennejärjestelyjen tietoturvallisuuden arvioinnista sekä viestintähallinnosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta (HE 45/2011), lait 1405–1407/2011

3. Keskeinen sisältö

Turvallisuusselvityksistä annettu laki (177/2002) tuli voimaan 1.9.2002, minkä vuoksi on asianmukaista selvittää, kohdistuuko lakiin välittömiä tarkistustarpeita. Erityisesti tulee selvittää, onko yritysturvallisuusselvityksien käyttömahdollisuuksien oltava laajemmat kuin mitä kansainvälisistä tietoturvallisuusvelvoitteista annetussa laissa (588/2004) säädetään.

Uudistuksen yleisenä tavoitteena on tehostaa kokonaisturvallisuutta vahvistamalla yleistä turvallisuutta, edistämällä yritysturvallisuutta ja kehittämällä tietoturvallisuutta valti-onhallinnossa. Tavoitteena on myös lähentää Suomen lainsäädäntöä vastaamaan kansainvälisesti noudatettavaa käytäntöä, tehostaa selvitysmenettelyä sekä tehdä se avoimemmaksi ja vuorovaikutteisemmaksi.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Wallin, Anna-Riitta, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p 02951 50196

Vettenranta, Leena, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50372

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Tavoitteena on antaa uudistusta koskeva hallituksen esitys valtiopäiville kevätistunto-kaudella 2013.

7. Vaikutukset

Hankkeen toteuttaminen edistää nykyisen turvallisuusselvityslain toimivuutta sekä voi parantaa julkisyhteisön ja yritysten mahdollisuuksia huolehtia tietoturvallisuudesta.

8. Muut tiedot

OM 4/41/2006

OM037:00/2008

OM6/41/2011

OM008:00/2011

3.3 Rikosasioissa tehtävässä EU:n poliisi- ja oikeudellisessa yhteistyössä käsiteltävien henkilötietojen suojaaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Työryhmän tulee laatia ehdotus tietosuojapuitepäätöksen kansallista täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi siltä osin kuin puitepäätös koskee henkilötietojen käsittelyä rikoksista syyttämiseksi ja rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanemiseksi.

Työryhmä voi tarvittaessa laatia ehdotuksia puitepäätöksen täytäntöönpanemiseksi myös niiltä osin kuin puitepäätös koskee tulliviranomaisten suorittamaa henkilötietojen käsittelyä rikosten torjumiseksi, tutkimiseksi ja selvittämiseksi.

Työryhmän ehdotus on laadittava hallituksen esityksen muotoon.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Neuvoston puitepäätös 2008/977/YOS rikosasioissa tehtävässä poliisi- ja oikeudellisessa yhteistyössä käsiteltävien henkilötietojen suojaamisesta

U 48/2005 vp

HaVL 2/2006 vp, PeVL 27/2006 vp, HaVL 54/2006 vp, HaVL 3/2007 vp ja HaVL 18/2007 vp

Asettamispäätös 16.3.2011 (OM 5/41/2011)

Määräajan jatkamista koskevat päätökset 15.6.2011, 14.12.2011 ja 10.2.2012 (OM 5/41/2011)

3. Keskeinen sisältö

Tietosuojapuitepäätöksen tarkoituksena on varmistaa korkeatasoinen suoja luonnollisten henkilöiden perusoikeuksille ja -vapauksille ja erityisesti oikeus yksityisyyteen henkilötietojen käsittelyssä rikosasioissa tehtävässä poliisi- ja oikeudellisessa yhteistyössä. Puitepäätös täydentää useita instrumentteja, joilla on lisätty yhteistyötä EU:n poliisi- ja oikeudellisessa yhteistyössä rikosoikeuden alalla ja joiden tarkoituksena on lisätä rajat ylittävää tietojenvaihtoa. Puitepäätös sisältää muun muassa henkilötietojen käsittelyä koskevat yleiset säännökset sekä säännökset arkaluonteisten henkilötietojen käsittelystä, tietojen oikaisemisesta, poistamisesta ja suojaamisesta, rekisteröidyn informoinnista, vahingonkorvauksesta ja seuraamuksista. Puitepäätös koskee vain rajat ylittävää henkilötietojen käsittelyä. Suomi on kuitenkin pitänyt perusteltuna, että puitepäätös pantaisiin täytäntöön myös puhtaasti kansallisen henkilötietojen käsittelyn osalta.

4. Organisointi

Työryhmän kokoonpano

Puheenjohtaja:

Rantalankila, Leena, neuvotteleva virkamies, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto, p. 02951 50152

Jäsenet:

Hartoneva, Anne, hallitussihteeri, oikeusministeriö, kriminaalipoliittinen osasto
Väisänen, Merja, hallitussihteeri, oikeusministeriö, oikeushallinto-osasto
Jalkanen, Virpi, neuvotteleva virkamies, Valtakunnansyyttäjänvirasto
Aalto, Tauno, toimialajohtaja, Oikeusrekisterikeskus
Lumme, Jere, ylitarkastaja, valtiovarainministeriö, vero-osasto
Suuripää, Keijo, poliisiylitarkastaja, sisäasiainministeriö, poliisiosasto

Puheenjohtaja toimii työryhmän sihteerinä.

5. Taustatietoja

Tietosuojapuitepäätös perustuu Eurooppa neuvoston 4 marraskuuta 2004 hyväksymään Haagin ohjelmaan. Ohjelmassa komissiota kehoitetaan tekemään ehdotuksia jäsenvaltioiden välisen lainvalvontatiedon vaihdon helpottamiseksi. Ohjelmassa painotetaan, että ehdotuksissa on tarkoin otettava huomioon henkilötietojen suojaa koskevat keskeiset periaatteet. Euroopan unionin neuvosto hyväksyi tietosuojapuitepäätöksen 27 päivänä marraskuuta 2008.

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi on 16.3.2011–30.6.2011. Työryhmän määräaika on jatkettu 30.6.2012 saakka. Hallituksen esitys viimeistellään työryhmän jäsenten muodostamassa verkostossa. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa kevätistuntokaudella 2013.

7. Vaikutukset

Tietosuojapuitepäätöksen täytäntöönpanolla vahvistetaan luonnollisten henkilöiden perusoikeuksia ja perusvapauksia ja erityisesti heidän oikeuttaan yksityisyyteen, kun henkilötietoja käsitellään rikosten torjumiseksi, tutkimiseksi, selvittämiseksi tai niistä syyttämiseksi tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanemiseksi.

8. Muut tiedot

OM 5/41/2011
OM002:00/2011

3.4 Euroopan unionin tietosuojalainsäädännön uudistaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Komissio antoi 4.11.2010 tiedonannon kattavasta lähestymistavasta henkilötietojen suojaan Euroopan unionissa ja sen jälkeen 29.1.2012 ehdotuksen yleiseksi tietosuojasetukseksi KOM (2012) 11 lopullinen ja tietosuojadirektiiviksi KOM (2012) 10 lopul-

linen. Ehdotuksen tavoitteena on luoda Euroopan unionille ajanmukainen, vahva, yhtenäinen ja kattava tietosuojakehys. Lisäksi ehdotuksen tavoitteena on parantaa luottamusta online-palveluihin ja näin edistää EU:n digitaalista sisämarkkinoiden kehittämistä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2010) 609 lopullinen

Euroopan tietosuojavaltuutetun komission tiedonantoa koskeva lausunto 17.1.2011, 5366/11

E 119/2010 vp

HaVL 36/2010 vp

KOM (2012) 10 lopullinen

KOM (2012) 11 lopullinen

U 21/2012 vp

PeVL 12/2012 vp

HaVL 11/2012 vp

Euroopan tietosuojavaltuutetun komission ehdotusta koskeva lausunto 7375/12

3. Keskeinen sisältö

Keskeisinä tavoitteina on yksilön oikeuksien ja sisämarkkinaulottuvuuden lujittaminen, rikosasioissa tehtävää poliisi- ja oikeudellista yhteistyötä koskevien tietosuojasääntöjen tarkistaminen, tietosuojan globaalien ulottuvuuden huomioon ottaminen ja tietosuojasääntöjen täytäntöönpanon valvonnan tehostaminen institutionaalisia järjestelyjä lujittamalla.

Uudistusehdotus sisältää ehdotuksen asetukseksi, jolla vahvistettaisiin EU:n yleinen tietosuojakehys (yleinen tietosuojasetus), ja ehdotuksen direktiiviksi, jolla vahvistettaisiin säännöt henkilötietojen suojaamiseksi tilanteissa, joissa niitä käsitellään rikosten torjumista, tutkimista, selvittämistä ja syytteesenpanoa tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten (tietosuojadirektiivi).

Yleisellä tietosuojasetuksella kumottaisiin EY:n henkilötietodirektiivi 5/46/EY. Tietosuojadirektiivillä kumottaisiin v. 2008 annettu tietosuojapuitepäätös, joka on ensimmäinen yleinen tietosuojainstrumentti EU:ssa näillä aloilla, ja jonka täytäntöönpano on vielä kesken useissa jäsenvaltioissa ml. Suomessa.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Vettenranta, Leena, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 503732

Rantalankila, Leena, neuvotteleva virkamies, oikeusministeriö, p. 02951 50152

Talus, Anu, EU-asiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50586

5. Taustatietoja

Tekniikan nopea kehitys ja globalisoituminen ovat tuoneet mukanaan uusia haasteita henkilötietojen suojeluun. Henkilötietoja kerätään yhä kehittyneemmin keinoin, joita on entistä vaikeampi havaita. Näiden haasteiden vuoksi EU:n on luotava kattava ja johdonmukainen lähestymistapa, joka takaa, että yksilön tietosuojaa koskevaa perusoikeutta noudatetaan täysimääräisesti sekä EU:ssa että sen ulkopuolella.

Oikeusministeriö järjesti 2.3.2012 julkisen kuulemisen komission ehdotuksista.

6. Aikataulu

Neuvosto hyväksyi päätelmänsä komission tiedonannosta OSA-neuvoston kokouksessa 24.–25.2.2011 ja Euroopan parlamentti antoi päätöslauselmansa kattavasta lähestymistavasta henkilötietojen suojaan EU:ssa 6.7.2011.

Komission tietosuojaa koskevan asetusehdotuksen ja direktiiviehdotuksen käsittely on vireillä neuvoston työryhmässä ja Euroopan parlamentissa.

7. Vaikutukset

Uudistus vahvistaisi henkilötietojen suoja ja selkeyttäisi nykyistä henkilötietojen suoja koskevaa sääntelyä.

8. Muut tiedot

OM 1/473/2012

OM2010-00422

EU/2010/1665

3.5 Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välinen henkilötietojen suoja koskeva sopimus

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tavoite on sopimuksen tekeminen EU:n ja USA:n välillä henkilötietojen suojasta, kun henkilötietoja siirretään ja käsitellään rikosten, mukaan lukien terrorismi, ehkäisemistä, tutkintaa, paljastamista ja syytteenpanoa varten rikosasioissa tehtävän poliisiyhteistyön ja oikeudellisen yhteistyön puitteissa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

15851/09

17480/10 RESTREINT UE

E 9/2010 vp, HaVL 7/2010 vp ja HaVL 18/2010 vp

3. Keskeinen sisältö

Henkilötietoja voidaan siirtää EU:n ulkopuolelle ainoastaan, jos kyseisessä maassa taa-taan riittävä tietosuojan taso. Sopimuksen tarkoituksena on varmistaa yksilöiden perus-oikeuksien ja -vapauksien korkeatasoinen suoja ja erityisesti oikeus yksityisyyden suo-jaan henkilötietojen käsittelyssä, kun EU:n ja USA:n toimivaltaiset viranomaiset siirtä-vät ja käsittelevät henkilötietoja rikosten, mukaan lukien terrorismi, ehkäisemistä, tut-kintaa, paljastamista tai syytteesenpanoa varten.

4. Organisointi

Valmistelija:

Rantalankila, Leena, neuvotteleva virkamies, oikeusministeriö, p. 02951 50152

5. Taustatietoja

Henkilötietojen käsittely ja siirto katsotaan olennaiseksi osaksi rikosten ja terrorismin tehokasta torjuntaa. EU on lisännyt poliisiyhteistyötä ja oikeudellista yhteistyötä rikos-asioissa USA:n kanssa vuoden 2001 terrori-iskujen jälkeen. Koska EU:n ja USA:n lä-hestymistavat henkilötietojen suojaan poikkeavat osin toisistaan, sopimuksella on tar-koitus varmistaa henkilötietojen riittävä suoja.

6. Aikataulu

EU:n neuvosto valtuutti 3.12.2010 komission aloittamaan EU:n puolesta neuvottelut sopimuksen tekemisestä ja hyväksyi sopimusta koskevat neuvotteluohjeet. Neuvottelut aloitettiin maaliskuussa 2011 ja ne jatkuvat edelleen.

7. Vaikutukset

Sopimus takaisi selkeän ja yhdenmukaisen, oikeudellisesti sitovan viitekehyksen henki-lötietojen suojaa koskeville periaatteille. Sopimus, jolla varmistetaan henkilötietojen suoja ja yksityisyys, mahdollistaa EU:n ja USA:n tiiviimmän yhteistyön lainvalvonta-tarkoituksissa tapahtuvassa henkilötietojen vaihdossa ja helpottaa tulevia henkilötietojen siirtoa koskevia EU:n ja USA:n välisiä neuvotteluja.

8. Muut tiedot

Sopimus tulee osana EU-oikeutta Suomea sitovaksi eikä se edellytä erillistä voimaan-saattamista.

EU/2010/0702

3.6 Euroopan unionin ja Kanadan välinen sopimus lentoyhtiöiden matkustajarekisteritietojen siirtämisestä ja käytöstä

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tavoite on sopimuksen tekeminen EU:n ja Kanadan välillä lentoyhtiöiden PNR- eli matkustajarekisteritietojen siirtämisestä ja käytöstä terrorismin ja muun vakavan kansainvälisen rikollisuuden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

16085/1/10 REV 1 RESTREINT UE

16085/1/10 REV 1 COR 1 (fi) RESTREINT UE

E 85/2010 vp, HaVL 30/2010 vp

3. Keskeinen sisältö

Sopimuksella velvoitettaisiin lentoyhtiöt, joilla on varausjärjestelmiä EU:n jäsenvaltioiden alueella ja/tai siellä käsiteltyjä lentomatkustajia koskevia PNR-tietoja (passenger name record) siirtämään EU:sta peräisin olevia PNR-tietoja Kanadan toimivaltaiselle viranomaiselle käytettäväksi terrorismin ja muun vakavan kansainvälisen rikollisuuden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi. Kanada puolestaan takaisi riittävän suojan lentomatrustajien henkilötiedoille.

4. Organisointi

Valmistelija:

Rantalankila, Leena, neuvotteleva virkamies, oikeusministeriö, p. 02951 50152

5. Taustatietoja

Kanadan lainsäädännön nojalla kaikkien matkustajaliikennettä Kanadasta tai Kanadaan harjoittavien lentoyhtiöiden on annettava Kanadan rajavirastolle sähköinen pääsy matkustajarekisteritietoihin (PNR) ennen kuin matkustaja saapuu Kanadaan. Henkilötietoja voidaan siirtää EU:n ulkopuolelle ainoastaan, jos kyseisessä maassa taataan riittävä tietosuojan taso.

6. Aikataulu

EU:n neuvosto valtuutti 2.12.2010 komission aloittamaan EU:n puolesta neuvottelut sopimuksen tekemisestä ja hyväksyi sopimusta koskevat neuvotteluohjeet. Neuvottelut on aloitettu ja ne jatkuvat edelleen.

7. Vaikutukset

Sopimuksella torjutaan terrorismia, siihen liittyvää rikollisuutta ja muita vakavia kansainvälisiä rikoksia.

8. Muut tiedot

Sopimus tulee osana EU-oikeutta Suomea sitovaksi eikä se edellytä erillistä voimaansaattamista. Euroopan unionin neuvosto voi tehdä päätöksen sopimuksen lopullisesta hyväksymisestä vasta saatuaan Euroopan parlamentin hyväksynnän.

EU/2010/1510

4 KIELELLISET JA KULTTUURISET OIKEUDET

4.1 Saamelaiskäräjistä annetun lain tarkistaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Tehtävänä on selvittää saamelaiskäräjistä annetun lain muutostarpeet ja valmistella ehdotus lain tarkistamiseksi tarvittavilta osin. Tehtävä liittyy hallitusohjelman kirjaukseen, jonka mukaan saamelaisten kulttuuri-itsehallinnon ja saamelaiskäräjien toimintaedellytyksiä kehitetään.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Saamelaiskäräjälain muutostarpeet; oikeusministeriön tilaama selvitysraportti, Eero J. Aarnio, Helsinki 3.5.2012 (PDF-tiedosto, 61 sivua, 4,38 Mt)

Selvityksessä on jatkovalmistelun pohjaksi arvioitu saamelaiskäräjälain nykyistä sääntelyä mm. saamelaisen määritelmästä, vaalijärjestelmästä, saamelaiskäräjien tehtävistä ja toimivallasta, saamelaiskäräjien päätöksenteosta, lain ja saamelaiskäräjien työjärjestyksen välisistä suhteista, viranomaisten neuvotteluelvoitteesta sekä kirjanpidosta ja tilintarkastuksesta.

Saamelaiskäräjien hallituksen alustava kannanotto koskien saamelaiskäräjälain ja -asetuksen kiireellisimpiä muutostarpeita, 27.4.2012 (PDF-tiedosto, 11 sivua, 883 kt)

3. Keskeinen sisältö

Saamelaiskäräjistä annettua lakia tarkistetaan siten, että se vastaa lainsäädännön kehityksessä tapahtuneita muutoksia.

4. Organisointi

Työryhmän kokoonpano

Puheenjohtaja:

Paunio, Riitta-Leena, oikeustieteen lisensiaatti

Jäsenet:

Manninen, Sami, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö

Suurpää, Johanna, johtaja, oikeusministeriö

Busck-Nielsen, Camilla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

Näkkäläjärvi, Klemetti, saamelaiskäräjien puheenjohtaja

Sanila-Aikio, Tiina, saamelaiskäräjien I varapuheenjohtaja

Tapiola, Nilla, saamelaiskäräjien jäsen

Pysyvät asiantuntijat:

Aarnio, Eero J., varatuomari

Kurkinen, Mirja, hallitusneuvos, oikeusministeriö

Ojanen, Tuomas, professori, Helsingin yliopisto
Joona, Juha, tutkija, oikeustieteen lisensiaatti, Lapin yliopisto
Guttorm, Aimo, lakimiessihteeri, saamelaiskäräjät
Sihteeri:
Busck-Nielsen, Camilla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50278

5. Taustatietoja

Pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelman mukaan saamelaisten kulttuuri-itsehallinnon ja saamelaiskäräjien toimintaedellytyksiä kehitetään. Saamelaisten kulttuuri-itsehallintoa keskeisesti sääntelevä laki saamelaiskäräjistä (974/1995) on annettu vuonna 1995. Saamelaiskäräjälakia on sittemmin muutettu käytännön tarpeita paremmin vastaavaksi laeilla 1725/1995 (mm. kirjanpitoa ja tilintarkastusta koskevat säännökset), 1279/2002 (mm. uudet vaalisäännökset), 1026/2003 (uudet säännökset hallinto-oikeudellisten säädösten soveltamisesta ja esteellisyydestä) ja 626/2011 (kaivoslain antamiseen liittyvä neuvotteluvollisuutta koskevan säännöksen täydentäminen). Saamelaiskäräjistä annetun lain tarkistamista on aiheellista jälleen arvioida.

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi on 15.8.2012–31.5.2013.

7. Vaikutukset

Hanke liittyy saamelaisten itsehallintoon. Saamelaisilla on perustuslain 121 §:n 4 momentin mukaan saamelaisten kotiseutualueella kieltään ja kulttuuriaan koskeva itsehallinto.

8. Muut tiedot

OM 3/551/2012
OM029:00/2012

4.2 Saamelaisten oikeudet alkuperäiskansana osallistua kotiseutualueellaan erityisesti maankäyttöä koskevaan päätöksentekoon

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoitus on kehittää saamelaisten oikeuksia alkuperäiskansana erityisesti selkeyttämällä lainsäädäntöä saamelaisten oikeudesta osallistua saamelaisten kotiseutualueella olevien maa- ja vesialueiden käyttöä koskevaan päätöksentekoon. Tarkoitus on luoda näiltä osin edellytykset ILO:n alkuperäiskansoja koskevan yleissopimuksen n:o 169 ratifiointille.

2. Hankkeeseen liittyviä asiakirjoja

Selvitysmies Pekka Vihervuori: Maahan, veteen ja luonnonvaroihin sekä perinteisiin elinkeinoihin kohdistuvat oikeudet saamelaisten kotiseutualueella. ILO:n alkuperäis- ja heimokansoja koskevan yleissopimuksen edellyttämät saamelaisten maahan ja vesiin kohdistuvia oikeuksia koskevat muutosehdotukset (Oikeusministeriön yleisen osaston julkaisu 3/1999)

Saamelaistoimikunnan asettamispäätös (OM0644:00/06/06/2000/22.11.2000)

Lausunto maanomistusoloista ja niiden kehityksestä saamelaisten kotiseutualueella, Oikeustieteen tohtori Juhani Wirilander 8.8.2001

Saamelaistoimikunnan mietintö (KM 2001:14)

Lausuntoyhteenveto ja tiivistelmä saamelaistoimikunnan mietinnöstä 3.5.2002

Luonnos hallituksen esitykseksi, pdf, 35 s.

Lausuntoyhteenveto ja tiivistelmä hallituksen esitysluonnoksesta 18.9.2002

Saamelaiskäräjien maanomistustyöryhmän selvitys saamelaisten kotiseutualueen maakäytössä, I osamietintö, syyskuu 2002

Tarjouspyyntö 21.10.2002 Oikeudellis-historiallisesta tutkimuksesta

Pöytäkirja tapaamisesta 19.12.2002 oikeusministeriön ja saamelaiskäräjien edustajien välillä, 24.1.2003

Tutkimussopimus oikeusministeriön sekä Oulun yliopiston ja Lapin yliopiston välillä, 28.1.2003

Oikeusministeriön päätös lisäajan myöntämisestä tutkimukselle, 28.6.2004

Yhteispohjoismaisen asiantuntijaryhmän ehdotus saamelaissopimukseksi valmistui (tiedote 16.11.2005)

Toimeksianto 10.10.2005, OM 2/559/2005

Asiantuntijamääräys 1.3.2006, OM 2/559/2005

Tutkimusraportit, Oikeusministeriön julkaisut 2006:5, 2006:6, 2006:7 ja 2006:8 sekä Juridica Lapponica 32

Alkuperäiskansoja koskevan sopimuksen ratifiointiedellytykset; Lausunnotiivistelmä; Oikeusministeriön julkaisu 39/2012

3. Keskeinen sisältö

Saamelaisten oikeuksia alkuperäiskansana kehitetään selkeyttämällä lainsäädäntöä saamelaisten kotiseutualueella olevien maa- ja vesialueiden käyttöä koskevan päätöksenteon osalta.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Kurkinen, Mirja, hallitusneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50304

Busck-Nielsen, Camilla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50278

Puurunen, Tapio, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, p. 02951 50226

5. Taustatietoja

Pääministeri Jyrki Kataisen hallitus on ohjelmassaan asettanut tavoitteeksi ratifioida ILO:n sopimus nro 169.

6. Aikataulu

Tavoitteena on antaa asiasta hallituksen esitys vuonna 2014.

7. Vaikutukset

Vahvistaa saamelaisten oikeuksia alkuperäiskansana saamelaisten kotiseutualueella sekä luo omalta osaltaan edellytykset ILO:n sopimuksen n:o 169 ratifiointille.

8. Muut tiedot

OM 1/559/2005

5 AHVENANMAA

5.1 Ahvenanmaan itsehallinnon toimivuus ja kehittämistarpeet

1. Tavoite ja tehtävät

Tehtävänä oli myöhemmin asetettavaa valmisteluelintä silmällä pitäen kartoittaa Ahvenanmaan itsehallinnon toimivuutta ja selvittää mahdollisia tarpeita kehittää Ahvenanmaan itsehallintolakia (1144/1991).

2. Keskeinen sisältö

Työryhmän tuli erityisesti arvioida alustavasti niitä asioita ja ehdotuksia, jotka Ahvenanmaan maakunnan asettama parlamentaarinen komitea on mietinnössään esittänyt itsehallintojärjestelmän ja itsehallintolain uudistamiseksi (Åländsk utredningsserie 2010:2).

Työryhmän arvion mukaan itsehallintolaki on pääasiassa toiminut hyvin. Yksittäisissä asioissa on kuitenkin ilmeisiä korjaustarpeita. Lain uudistaminen on tarpeen, jotta saataisiin aikaan uudenaikainen ja nykyistä joustavampi laki. Uudistamista ajatellen on olemassa eri vaihtoehtoja ja malleja. Työryhmän mielestä tulisi harkita lain kehittämistä niin, että laki olisi toimivaltakysymysten osalta nykyistä yleisluontoisempi. Yksityiskohdista voitaisiin säätää tavallisella lailla ja maakuntapäivien suostumuksella.

Poliittista vuoropuhelua tulee lisätä valtakunnan ja maakunnan suhteissa. Itsehallinnon kehittäminen merkitsee työryhmän mielestä maakunnan vastuun lisäämistä omien, etenkin talouteen liittyvien asioiden hoidosta. Suomen EU-jäsenyys rajoittaa kuitenkin osittain liikkumavaraa. Ahvenanmaan vaikutusmahdollisuudet sitä koskevissa EU-asioissa on turvattava.

Verotustoimivallan siirtäminen maakunnalle ei saisi johtaa epäterveeseen verokilpailuun ja se edellyttäisi EU-oikeuteen ja kansainvälisiin suhteisiin liittyvien ongelmien ratkaisemista. Verotustoimivaltaa ei voida siirtää siten, että valtakunta kokonaan luopuisi mahdollisuuksistaan vaikuttaa maakunnan verolainsäädännön aineelliseen sisältöön.

3. Organisointi

Työryhmän kokoonpano

Puheenjohtaja:

Aalto, Alec, suurlähettiläs

Varapuheenjohtaja:
Tiilikainen, Teija, johtaja

Jäsenet:

Sasi, Kimmo, kansanedustaja, Kansallinen Kokoomus
Tolppanen, Maria, kansanedustaja, Perussuomalaiset
Koskinen, Johannes, kansanedustaja, Suomen Sosialidemokraattinen puolue
Lohi, Markus, kansanedustaja, Suomen Keskusta
Lapintie, Annika, kansanedustaja, Vasemmistoliitto
Brax, Tuija, kansanedustaja, Vihreät
Thors, Astrid, kansanedustaja, Ruotsalainen kansanpuolue
Östman, Peter, kansanedustaja, Kristillisdemokraatit

Asiantuntijat:

Groop-Bondestam, Janina, neuvotteleva virkamies, oikeusministeriö, p. 02951 50334
Palmgren, Sten, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50160
Suksi, Markku, kehittämisspäällikkö, oikeusministeriö
Syrjänen, Petri, budjettineuvos, valtiovarainministeriö
Suviranta, Outi, professori, Helsingin yliopisto

Sihteerit:

Groop-Bondestam ja Palmgren toimivat myös sihteereinä.

4. Aikataulu

Työryhmä luovutti 24.1.2013 oikeusministeriölle mietintönsä Ahvenanmaan itsehallinnon kehittämisestä (Oikeusministeriön mietintöjä 4/2013).

5. Muut tiedot

OM 4/08/2012

5.2 Eräiden kasvinsuojeluaineita koskevien hallintotehtävien hoitaminen Ahvenanmaan maakunnassa

1. Tavoite ja tehtävät

Tehtävänä oli sopimusasetuksella siirtää valtakunnan viranomaisille ne valtakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvat, kasvinsuojeluaineita koskevat hallintotehtävät, joista Ahvenanmaan maakunnan hallitus tai muu maakuntalailla määrätty viranomainen huolehtii Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 30 §:n 8 kohdan nojalla. Sopimusasetus kuusi voimassa olleen sopimusasetuksen (565/2011).

2. Keskeinen sisältö

Edellä mainitut, kasvinsuojeluaineita koskevat hallintotehtävät siirrettiin tasavallan presidentin asetuksella valtakunnan viranomaisille siten, että Turvallisuus- ja kemikaalivirasto päättää kasvinsuojeluaineen hyväksymisestä myös maakunnassa kuultuaan tarvittaessa Elintarviketurvallisuusvirastoa, Metsätutkimuslaitosta sekä Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskusta.

3. Organisointi

Valmistelija

Groop-Bondestam, Janina, neuvotteleva virkamies, p. 02951 50334

4. Aikataulu

Asetus (628/2012) tuli voimaan 1.12.2012.

5. Vaikutukset

Turvataan, että kasvinsuojeluaineiden hyväksymismenettelyyn liittyvän asioiden käsittelyn ja päätöksenteon maakunnassa perustuu parhaaseen käytettävissä olevaan erityisosaamiseen.

6. Muut tiedot

OM 36/08/2012

5.3 Tasavallan presidentin asetus kasvihuonekaasujen päästökauppaa koskevien hallintotehtävien hoidosta Ahvenanmaan maakunnassa

1. Tavoite ja tehtävät

Tehtävänä on sopimusasetuksella siirtää valtakunnan viranomaisille eräät Ahvenanmaan maakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvat, kasvihuonekaasujen päästökauppaa koskevat hallintotehtävät. Sopimusasetus korvasi voimassa olevan asetuksen (87/2006). Uuden tasavallan presidentin asetuksen antaminen on tarpeen kasvihuonekaasujen päästökauppaa koskevaan EU:n ja kansalliseen lainsäädäntöön tehtyjen muutosten johdosta.

2. Keskeinen sisältö

Energiamarkkinavirasto hoitaisi edelleen eräitä maakunnan toimivallassa olevia, kasvihuonekaasujen päästökauppaa koskevia hallintotehtäviä myös maakunnassa. Hallintotehtävät koskisivat päästökauppain 8 ja 9 luvussa tarkoitettua rekisteriä ja sen ylläpitoa sekä 10 luvussa tarkoitettua päästöjen tarkkailua, ilmoittamista ja todentamista.

Kyse on samoista tehtävistä, joista Energiamarkkinavirasto vastaa voimassa olevan asetuksen nojalla.

3. Organisointi

Valmistelija

Groop-Bondestam, Janina, neuvotteleva virkamies, p. 02951 50334

4. Aikataulu

Asetus on tarkoitettu tulevaksi voimaan viimeistään 1.4.2013.

5. Vaikutukset

Lainsäädäntö saatetaan ajan tasalle.

6. Muut tiedot

OM 37/08/2012

6 HENKILÖ-, PERHE- JA PERINTÖOIKEUS

6.1 Isyyslain uudistaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on isyyslain ajanmukaistaminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

OMSO 37/2011 Arviomuistio isyyslain uudistamistarpeista (Oikeusministeriö, selvityksiä ja ohjeita 37/2011)

OMML 6/2012 Lausuntotiivistelmä (Oikeusministeriö, mietintöjä ja lausuntoja 6/2012)
Asettamispäätös 25.4.2012

Seurantaryhmän asettamispäätös 23.5.2012

OMSO 5/2013 Isyyden määräytyminen. Kansainvälinen vertailu (Oikeusministeriö, selvityksiä ja ohjeita 5/2013)

3. Keskeinen sisältö

Isyyslain säännösten ajanmukaistaminen ottaen huomioon lainsäädäntöympäristöä, perherakenteita ja isyystutkimusmenetelmiä koskevat muutokset.

4. Organisointi

Uudistusta valmistelemaan on asetettu työryhmä ja seurantaryhmä.

Työryhmä

Puheenjohtaja:

Professori Markku Helin, Turun yliopisto

Jäsenet:

Lainsäädäntöneuvos Salla Silvola, oikeusministeriö, p. 02951 50314

Lakimies Henna Harju, Helsingin kaupungin sosiaalivirasto

Henkikirjoittaja Erja Kronberg, Hämeen maistraatti, Lahden yksikkö

Käräjätuomari Sini Leppänen, Vantaan käräjäoikeus

Lainsäädäntöneuvos Silvola toimii myös työryhmän sihteerinä.

Seurantaryhmä

Puheenjohtaja:

Lainsäädäntöjohtaja Antti T Leinonen, oikeusministeriö, p. 02951 50264

Jäsenet:

Ylitarkastaja Hanna Onwen-Huma, sosiaali- ja terveysministeriö

Lainsäädäntöneuvos Sami Kouki, valtiovarainministeriö

Lakimies Minna-Kaisa Liukko, ulkoasiainministeriö

Yksikön päällikkö Marjo Kestilä, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Ylitarkastaja Janne Kinnunen, Maahanmuuttovirasto

Lapsiasiavaltuutettu Maria Kaisa Aula

Kansanedustaja Kari Uotila, Tasa-arvoasiain neuvottelukunta

Johtaja Päivi Kähkönen, Suomen evankelisluterilaisen kirkon kirkkohallitus

Henkikirjoittaja Marianne Kaski, Lounais-Suomen maistraatti

Kehittämispäällikkö Aila Heusala, Maistraattien kehittämissyksikkö

Johtava julkinen oikeusavustaja Liisa Vehmas, Helsingin oikeusaputoimisto

Lastenvalvoja Sanna Kaitue, Espoon kaupunki

Lastenvalvoja Saara Hiltunen, Järvenpään kaupunki

Lastenvalvoja Ulla-Maija Siltakorpi, Porvoon kaupunki

Toiminnanjohtaja Seppo Sauro, Lastensuojelun Keskusliitto

Asianajaja Pertti Holopainen, Elatusvelvollisten Liitto ry

Hallituksen puheenjohtaja Mikael Jämsänen, Lasten oikeuksien tuki ry

Hyvinvointi- ja terveystyön päällikkö Seppo Soine-Rajanummi, Mannerheimin Lastensuojeluliitto

Puheenjohtaja Juuso Erno, Miesten tasa-arvo ry

Toiminnanjohtaja Juha Jämsä, Sateenkaariperheet ry

Asianajaja Tapani Norros, Suomen Asianajajaliitto

Lakimies Jean-Tibor Iso-Mauno, Suomen Kuntaliitto

Seurantaryhmän sihteerinä toimii lainsäädäntöneuvos Salla Silvola.

5. Taustatietoja

Isyyslaki vahvistettiin vuonna 1975 ja saatettiin voimaan isyyslain voimaannosta annetulla lailla (701/1975) lokakuun alusta 1976. On tarpeen selvittää, miltä osin isyyslain säännökset ovat yhteiskunnan muutosten seurauksena vanhentuneet ja ovatko muutokset synnyttäneet uusia suojan arvoisia tarpeita, joihin nykylainsäädäntö ei vastaa.

6. Aikataulu

Lausuntokierros arviomuistiosta järjestettiin syksyllä 2011. Työryhmä asetettu jatkovalmistelua varten 25.4.2012. Seurantaryhmä asetettu 23.5.2012. Työryhmän ja seurantaryhmän toimikausi päättyy 30.9.2013.

7. Hankkeen vaikutukset

Vanhemmuutta koskevat säännökset vastaisivat entistä paremmin nykyisiä arvostuksia ja tätä koskevat selvitykset voitaisiin toteuttaa nykyistä joustavammin.

8. Muut tiedot

OM 1/41/2011

OM018:00/2011

6.2 Kansainväliset perintöasiat (EU)

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on laatia yhdenmukaiset säännöt kansainvälistä perintöoikeutta koskevista kysymyksistä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2005) 65, vihreä kirja

E-kirjelmä 75/2005 vp

KOM(2009) 154, asetusehdotus

U 84/2009 vp

Asetus (EU) N:o 650/2012

3. Keskeinen sisältö

Asetus sisältää säännökset toimivallasta, sovellettavasta laista, päätösten ja virallisten asiakirjojen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta perintöasioissa sekä eurooppalaisen perintötodistuksen käyttöönotosta. Eurooppalainen perintötodistus on hyväksyttävä kaikissa jäsenvaltioissa todisteena perillisten ja testamentinsaajien asemasta sekä testamentin toimeenpanijoiden ja muiden jäämistön hoitajien valtuuksista.

4. Organisointi

Valmistelijat

Silvola, Salla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50314

Kempainen, Outi, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50260

5. Taustatietoja

Liittyy vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen perustamiseksi laaditun EU:n neuvoston ja komission toimintasuunnitelman toimeenpanoon.

6. Aikataulu

Asetus annettiin 4.7.2012. Asetusta aletaan soveltaa 17.8.2015. Asetuksen edellyttämien lainsäädäntömuutosten valmistelu on tarkoitus aloittaa vuoden 2013 loppupuolella.

7. Hankkeen vaikutukset

Helpottaa sellaisten perintöasioiden hoitamista, joilla on liittymiä yhtä useampaan jäsenvaltioon. Ei vaikutuksia kansallisten perintöasioiden hoitoon.

8. Muut tiedot

OM 11/482/2005

EU/2009/1390

6.3 Kansainvälisten parisuhteiden varallisuussuhteita koskevat asetukset (EU)

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on laatia yhdenmukaiset säännöt avioliiton ja rekisteröityjen parisuhteiden varallisuussuhteita koskevista kansainvälisyksityisoikeudellisista kysymyksistä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2006) 400 lopullinen, vihreä kirja

E-kirjelmä 134/2006 vp

KOM(2011) 126, asetusehdotus aviovarallisuussuhteista

KOM(2011) 127, asetusehdotus rekisteröityjen parisuhteiden varallisuussuhteista

U 8/2011

3. Keskeinen sisältö

Hanke sisältää kaksi erillistä ehdotusta, joista toinen käsittelee avioliiton varallisuussuhteita ja toinen rekisteröityjen parisuhteiden varallisuussuhteita. Asetusehdotuksissa ehdotetaan säännöksiä tuomioistuinten toimivallasta, sovellettavasta laista sekä päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliiton ja rekisteröityjen parisuhteiden varallisuussuhteita koskevilla asioilla. Ehdotukset kuuluvat kansainvälisen perheoikeuden alaan. Olennaisin ero ehdotusten välillä on, että kansainvälisille aviopareille annetaan mahdollisuus valita, minkä maan lakia heidän varallisuuteensa sovelletaan puolison kuollessa tai liiton päättyessä eroon. Rekisteröityjen parisuhteiden osalta sovelletaan sen maan lakia, jossa suhde on rekisteröity.

4. Organisointi

Valmistelijat

Kemppainen, Outi, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50260

Silvola, Salla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50314

5. Taustatietoja

Liittyy vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen perustamiseksi laaditun EU:n neuvoston ja komission toimintasuunnitelman toimeenpanoon.

6. Aikataulu

Asetusehdotukset annettiin maaliskuussa 2011 ja niitä koskevat neuvottelut alkoivat huhtikuussa 2011 neuvoston työryhmässä.

7. Hankkeen vaikutukset

Yhdenmukaistaisi avioliiton ja rekisteröityjen parisuhteiden varallisuussuhteita koskevat kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvat säännökset EU-maissa.

8. Muut tiedot

OM 6/482/2006

EU/2011/0858

6.4 Elatusapujen perintää koskeva yleissopimus

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena oli valmistella Haagin vuoden 2007 elatusapua koskevan yleissopimuksen soveltamisessa tarvittavat kansalliset säännökset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Yleissopimus

Sopimukseen liittyviä asiakirjoja on Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin verkko-osoitteessa

http://www.hcch.net/index_en.php?act=conventions.text&cid=131

KOM (2009) 373, Komission ehdotus

U 56/2009 vp

Päätös 2011/220/EU (Yleissopimuksen allekirjoittaminen)

Päätös 2011/432/EU (Yleissopimuksen hyväksyminen)

Arviomuistio 29.6.2012

Hallituksen esitys 186/2012

3. Keskeinen sisältö

Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssissa tehtiin vuonna 2007 elatusapujen perintää koskeva yleissopimus, joka korvaa New Yorkissa vuonna 1956 tehdyn yleissopimuksen elatusavun perimisestä ulkomailla sekä Haagissa vuosina 1958 ja 1973 tehdyt elatusapupäätösten tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevat yleissopimukset.

Yleissopimus sisältää määräyksiä hallinnollisesta yhteistyöstä elatusavun perintää koskevissa asioissa sekä toisessa sopimusvaltiossa annetun elatusapua koskevan päätöksen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta. Yleissopimuksen soveltaminen edellyttää täydentävää kansallista sääntelyä.

4. Organisointi

Valmistelijat

Kemppainen, Outi, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50260

Silvola, Salla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50314

5. Taustatietoja

Yleissopimuksen ratifiointi kuuluu Euroopan unionin toimivaltaan.

6. Aikataulu

Yleissopimus on allekirjoitettu EU:n puolesta huhtikuussa 2011 ja päätös sopimuksen hyväksymisestä on tehty kesäkuussa 2011. Yleissopimuksen ratifiointi tapahtuu myöhemmin.

Yleissopimuksen soveltamisessa tarvittavia kansallisia säännöksiä koskeva hallituksen esitys (HE 186/2012) annettiin eduskunnalle joulukuussa 2012.

7. Hankkeen vaikutukset

Yleissopimuksen soveltaminen Suomessa käy mahdolliseksi.

8. Muut tiedot

OM 5/85/2006

6.5 Viranomaisten asiakirjojen vapaa liikkuvuus ja väestörekisteritietojen vaikutusten tunnustaminen EU:ssa

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on laatia säädösehdotukset viranomaisten asiakirjojen vapaan liikkuvuuden helpottamiseksi sekä väestörekisteritietojen vaikutusten tunnustamiseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2010) 747, vihreä kirja

E 163/2010 vp.

3. Keskeinen sisältö

Vihreän kirjan tarkoituksena on käynnistää kuuleminen viranomaisten asiakirjojen vapaata liikkuvuutta ja väestörekisteritietojen vaikutusten tunnustamista koskevista kysymyksistä.

4. Organisointi

Valmistelijat

Kempainen, Outi, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50260

Silvola Salla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50314

5. Taustatietoja

Komissio julkaisi vuosina 2007 ja 2008 selvitykset ongelmista, joita kansalaiset kohtaavat, kun he ovat velvollisia vahvistuttamaan toisen jäsenvaltion viranomaisten antamia asiakirjoja, tai jotka liittyvät kansalaisten henkilö- tai perheoikeudelliseen asemaan.

Eurooppa-neuvosto on pyytänyt Tukholman-ohjelman puitteissa komissiota jatkamaan näiden selvitysten jatkotoimia, jotta oikeus vapaaseen liikkuvuuteen toteutuisi täysimääräisesti.

6. Aikataulu

Kuulemisaika vihreästä kirjasta päättyi 10.5.2011. Säädösehdotukset annettaneen vuonna 2013.

7. Hankkeen vaikutukset

Yksinkertaistaisi viranomaisten asiakirjojen vahvistamismenettelyitä ja yhdenmukais-taisi väestörekisterimerkintöjen vaikutuksia koskevia kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvia säännöksiä.

8. Muut tiedot

OM 1/482/2011

EU/2010/1877

6.6 Sijaissynnytysjärjestelyt

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on sijaissynnytystä koskevan lainsäädännön muutostarpeiden arviointi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeusministeriön lausuntopyyntö (OM 24/41/2010, 21.12.2010) sosiaali- ja terveysministeriön valtakunnalliselle sosiaali- ja terveysalan eettiselle neuvottelukunnalle (ETENE)

Valtakunnallisen sosiaali- ja terveysalan eettisen neuvottelukunnan lausunto 28.9.2011

OMSO 52/2012 Arviomuistio sijaissynnytysjärjestelyistä

OMML 6/2013 Lausuntotiivistelmä

3. Keskeinen sisältö

Sijaissynnytysjärjestelyjä koskevan lainsäädännön muutostarpeiden arviointi.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Silvola, Salla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50314

Salminen, Kirsikka, tutkija, oikeusministeriö, p. 02951 50155

5. Taustatietoja

Oikeusministeriön pyysi 21.12.2010 sosiaali- ja terveysalan eettiseltä neuvottelukunnalta lausuntoa siitä, onko sijaissynnytyksen kieltäminen hedelmöityshoitolailla (1237/2006) vuonna 2007 ja siihen liittyvät tosiasialliset käytännöt muuttaneet sen aiempaa arviota sijaissynnytykseen liittyvistä eettisistä näkökohdista ja suositusta sijaissynnytyksen käytön sääntelyksi. ETENE antoi 28.9.2011 lausunnon, jonka mukaan lapsettomuuden hoito sijaissynnytyksen avulla voisi joissakin yksittäisissä tapauksissa olla eettisesti hyväksyttävää.

Oikeusministeriössä on laadittu arviomuistio, jossa selvitetään sijaissynnytysjärjestelyihin liittyviä oikeudellisia kysymyksiä ja sääntelyvaihtoehtoja. Saapuneista lausunnoista on laadittu lausuntotiivistelmä.

6. Aikataulu

Mahdollisia jatkotoimia harkitaan oikeusministeriössä loppukeväältä 2013.

7. Hankkeen vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 24/41/2010

6.7 Pohjoismaisen perintösopimuksen muutosopimuksen hyväksyminen

1. Tavoite ja tehtävät

Pohjoismaiseen perintösopimukseen tehtyjen muutosten hyväksyminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Pohjoismaisen perintösopimuksen muutosopimus (allekirjoitettu 1.6.2012)

3. Keskeinen sisältö

Muutosopimus yhdenmukaistaa sovellettavaa lakia ja lainvalintaa koskevat säännökset EU:n perintöasetuksen (N:o 650/2012) osoittamalla tavalla. Perimyksen sovelletaan jatkossa kaikkien Pohjoismaiden kesken sen sopimusvaltion lakia, jossa perittävällä oli kuollessaan asuinpaikka. Perittävä voi kuitenkin määrätä, että hänen perimyksensä sovelletaan sen sopimusvaltion lakia, jonka kansalainen hän on valinnan tehdessään tai kuollessaan. Suomi ja Ruotsi soveltavat ensisijaisesti perintöasetuksen säännöksiä. Poikkeuksena ovat kuolinpesän hallinnointia koskevat menettelysäännöt ja tähän liittyvä viranomaisapu sekä perintöasioissa annettujen pohjoismaisten päätösten tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevat yksinkertaistetut menettelyt.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Silvola, Salla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50314

Kempainen, Outi, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50260

5. Taustatietoja

Suomen, Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan kesken Kööpenhaminassa 19 päivänä marraskuuta 1934 tehty perintöä, testamenttia ja pesänselvitystä koskeva sopimus (pohjoismaisen perintösopimus) tuli voimaan 1.1.1936 (SopS 21/1935). Sopimusta uudistettiin edellisen kerran vuonna 1975 (SopS 36/1976). Sopimuksessa on määräyksiä perimyksen sovellettavasta laista, pesänselvitystä ja perinnönjakoa tai näitä koskevia riitoja koskevasta toimivallasta ja tuomion tai sovinnon tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta.

6. Aikataulu

Pohjoismaisen perintösopimuksen muutosopimuksen on tarkoitus tulla voimaan samanaikaisesti EU:n perintöasetuksen soveltamisen kanssa 17.8.2015. Hallituksen esityksen valmistelu pohjoismaisen perintösopimuksen muutosopimuksen hyväksymiseksi aloitetaan vuoden 2013 loppupuolella.

7. Hankkeen vaikutukset

Perittävien valinnanvapaus lisääntyy. Säännösten yhdenmukaistaminen EU:n perintöasetuksen kanssa kasvattaa kansainvälisten perintöasioiden ennakoitavuutta ja vähentää rajaesteitä Pohjoismaiden välillä.

8. Muut tiedot

OM 24/41/2010

7 VELVOITEOIKEUS JA KULUTTAJANSUOJA

7.1 Julkisyhteisön vahingonkorvausvastuu

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on julkisyhteisöjen vahingonkorvausvastuuta koskevan lainsäädännön uudistaminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Selvitys vahingonkorvauslain uudistamistarpeesta (selvitysraportti OM/23.6.1998)

Julkisyhteisön vahingonkorvausvastuu (Oikeusministeriö, selvityksiä ja ohjeita 59/2010)

Lausuntotiivistelmä (Oikeusministeriö, mietintöjä ja lausuntoja 10/2011)

3. Keskeinen sisältö

Tarkoituksena on saattaa ajan tasalle julkisyhteisön korvausvastuuta koskevat vahingonkorvauslain säännökset.

4. Organisointi

Valmistelijat

Määttänen, Laura, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50332

Salminen, Kirsikka, tutkija, oikeusministeriö, p. 02951 50155

5. Taustatietoja

Hanke liittyy vuonna 1998 aloitettuun vahingonkorvauslain uudistamiseen. Henkilövahinkojen korvaamista koskeva sääntely uudistettiin vuoden 2006 alusta. Puhtaan varallisuusvahingon korvaussääntelyn osalta puolestaan päädyttiin vuonna 2003 siihen, ettei tarvetta lainsäädäntömuutoksiin ole.

6. Aikataulu

Oikeusministeriön ulkopuoliselta selvitysmieheltä sääntelyn uudistamistarpeesta tilaama selvitys on ollut lausunnolla ja lausuntopalautteesta on laadittu tiivistelmä. Hankkeen valmistelun jatkamisesta päätetään myöhemmin.

7. Hankkeen vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 19/41/2007

7.2 Uudistetun maksuviivästysdirektiivin täytäntöönpano ja perintälain uudistaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on uudistetun maksuviivästysdirektiivin (2011/7/EU) kansallinen täytäntöönpano ja saatavien perinnästä annetun lain (513/1999, nk. perintälaki) uudistaminen

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Asettamispäätös 28.3.2011

Työryhmän mietintö 21.12.2011 (Oikeusministeriö, mietintöjä ja lausuntoja 54/2011)

Lausuntotivistelmä 13.4.2012 (Oikeusministeriö, mietintöjä ja lausuntoja 21/2012)

Hallituksen esitys 57/2012 vp

Eduskunnan vastaus 126/2012 vp

Lait 30–45/2013

3. Keskeinen sisältö

Hankkeessa on valmisteltu säännökset, jotka ovat tarpeen uudistetun maksuviivästysdirektiivin täytäntöön panemiseksi. Direktiivin tarkoituksena on torjua nykyistä tehokkaammin kaupallisissa toimissa tapahtuvia maksuviivästyksiä. Direktiivi koskee maksuja, jotka perustuvat tavaroiden tai palvelusten toimittamiseen yritykseltä toiselle tai yritykseltä viranomaiselle. Direktiiviä ei sovelleta esimerkiksi kuluttajasopimuksiin.

Uutta direktiivissä on esimerkiksi velkojan oikeus saada aina maksun viivästyessä velalliselta 40 euron vähimmäiskorvaus perintäkuluista sekä maksuaikojen aikaisempaa täsmällisempi sääntely. Lisäksi lakisääteinen viivästyskorko nousee yhdellä prosenttiyksiköllä nykyiseen verrattuna.

Samalla hankkeessa on valmisteltu ehdotus perintälain muuttamiseksi myös eräiltä muilta osin. Muutoksilla pyritään erityisesti siihen, että lain säännökset nykyistä tehokkaammin varmistavat hyvän perintätavan noudattamisen ja estävät kohtuuttoman suurten perintäkulujen perimisen velalliselta.

4. Organisointi

Valmistelija

Leinonen, Antti, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö, p. 02951 50264

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Lait tulevat voimaan 16.3.2013.

7. Hankkeen vaikutukset

Hankkeen vaikutuksia on kuvattu hallituksen esityksen s. 22–25.

8. Muut tiedot

OM 7/41/2011

OM007:00/2011

7.3 Yleissopimus välittäjän hallinnassa olevia arvopapereita koskevista yhdenmukaisista aineellisoikeudellisista säännöistä

1. Tavoite ja tehtävät

Yleissopimuksen mahdollinen allekirjoittaminen ja ratifiointi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

E 106/2005 vp, jatkokirjelmä 17.6.2008

Kuulemismuistio 13.5.2009

28.5.2009 pidettyyn kuulemiseen liittyvä pöytäkirja

Kokousmuistio – UNIDROIT -diplomaattikonferenssi 2009

Yleissopimus

3. Keskeinen sisältö

Yleissopimuksen tarkoituksena on yhdenmukaistaa välittäjän hallinnassa olevia arvopapereita koskevia aineellisoikeudellisia säännöksiä.

Yleissopimus koskee arvopapereita, joihin liittyvät oikeudet merkitään välittäjän ylläpitämälle tilille. Tällaisia arvopapereita hallitaan moniportaisissa välittäjien ketjuissa mutta myös omistajakohtaisilla arvopaperitileillä, joissa sijoittajalla säilyy suora esineoikeus arvopaperiin ja välitön suhde liikkeeseenlaskijaan. Jälkimmäisistä esimerkkejä ovat Suomen arvo-osuusjärjestelmässä omistajakohtaisille arvo-osuustileille merkityt arvopaperit.

Yleissopimuksessa määrätään mm. välittäjän hallinnassa olevien arvopapereiden hankkimisesta, luovuttamisesta ja käyttämisestä vakuutena sekä arvopapereihin kohdistuvien

oikeuksien etusijajärjestyksestä. Määräyksiä on myös arvopapereihin kohdistuvien oikeuksien haltijan suojasta välittäjän maksukyvyttömyystilanteessa samoin kuin eräistä arvopapereiden selvitysjärjestelmiin liittyvistä erityiskysymyksistä.

4. Organisointi

Valmistelija

Pulkkinen, Pekka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50224

5. Taustatietoja

Yleissopimus on ns. sekasopimus sisältäen sekä Euroopan yhteisön että jäsenvaltioiden toimivaltaan kuuluvia määräyksiä. EU:n komissio on osallistunut neuvotteluihin yhteisön toimivaltaan kuuluvissa kysymyksissä.

6. Aikataulu

Yleissopimus hyväksyttiin diplomaattikonferenssissa 9.10.2009. Yleissopimuksen allekirjoittamisesta ja ratifioinnista päätetään myöhemmin.

Kehitys EU:ssa saattaa johtaa siihen, että komissio antaa arvopaperioikeutta koskevan direktiiviehdotuksen, josta johtuen yleissopimuksen ratifiointi ei ainakaan direktiiviehdotuksen käsittelyn aikana etene.

7. Vaikutukset

Yhdenmukaistamalla aineellisoikeudellisia säännöksiä yleissopimus vähentäisi erityisesti rajat ylittävään arvopapereiden vaihdantaan ja vakuuskäyttöön liittyviä oikeudellisia riskejä. Siten yleissopimus parantaisi arvopaperimarkkinoiden toimivuutta ja alentaisi markkinoiden ja niillä toimivien kustannuksia.

8. Muut tiedot

EU/2005/1064

OM 3/472/2005

7.4 Yleissopimus välittäjän hallinnassa oleviin arvopapereihin liittyviin tiettyihin oikeuksiin sovellettavasta laista

1. Tavoite ja tehtävät

Yleissopimuksen mahdollinen allekirjoittaminen ja ratifiointi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Arviomuistio 26.5.2003
Lausuntotivistelmä
E-kirjelmä 98/2002 vp
U 13/2004 vp

3. Keskeinen sisältö

Yleissopimuksessa määritellään, minkä maan lakia sovelletaan välittäjän hallinnassa olevien arvopapereiden luovutukseen ja vakuuskäyttöön silloin, kun arvopaperiin liittyvät oikeudet merkitään välittäjän ylläpitämälle tilille. Pääsäännön mukaan sovellettaisiin tilinhaltijan ja välittäjän valitsemaa lakia. Sopimus koskisi myös Suomen arvo-osuusjärjestelmässä arvo-osuustileille merkittyjä arvopapereita.

4. Organisointi

Valmistelija
Pulkkinen, Pekka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50224

5. Taustatietoja

Yleissopimus on nk. sekasopimus sisältäen sekä Euroopan yhteisön että jäsenvaltioiden toimivaltaan kuuluvia määräyksiä. Yleissopimukseen liittyminen edellyttää sekä EU:n että kansallisen lainsäädännön tarkistamista.

6. Aikataulu

Yleissopimus hyväksyttiin Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssissa 13.12.2002. EU:n komissio teki 5.1.2004 neuvostolle ehdotuksen päätökseksi yleissopimuksen allekirjoittamisesta yhteisön puolesta. Yleissopimuksen allekirjoittamisesta on useaan otteeseen keskusteltu neuvoston työryhmässä, mutta asiasta ei ole päästy yhteisymmärrykseen. Komissio on ilmeisesti luopunut pyrkimyksestä saada yleissopimus allekirjoitetuksi ja on ilmoittanut aikovansa tämän sijasta antaa arvopaperioikeutta koskevan direktiiviehdotuksen, jossa sääntelyn kohteena olisivat muun muassa lainvalintakysymykset.

7. Hankkeen vaikutukset

Yleissopimus parantaisi oikeusvarmuutta sovellettavasta laista ja näin tehostaisi ja mahdollisesti lisäisi arvopapereiden vaihdantaa ja vakuuskäyttöä erityisesti rajojen yli. Se myös alentaisi arvopaperimarkkinoiden ja niillä toimivien kustannuksia.

8. Muut tiedot

OM 7/482/2003
OM028/00/2001
EU290702/0073

7.5 Sulkeutuvaa nettoutusta koskevien määräysten täytäntöönpanokelpoisuutta koskeva hanke

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on valmistella Unidroit'n piirissä sulkeutuvaa nettoutusta koskevien sopimusmääräysten täytäntöönpanokelpoisuutta koskevat periaatteet, jotka toimivat esimerkkinä kansallisille lainsäätäjille, sekä tätä kautta edesauttaa sulkeutuvaa nettoutusta koskevien määräysten täytäntöönpanokelpoisuutta ja siten helpottaa riskienhallintaa rahoitusmarkkinoilla erityisesti rajatylittävissä tilanteissa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Tausta-asiakirjoja on verkko-osoitteessa <http://www.unidroit.org/> (otsikon "Netting of Financial Instruments" alla)

3. Keskeinen sisältö

Periaatteiden keskeisenä sisältönä on varmistaa rahoitusmarkkinoilla käytettävien sulkeutuvaa nettoutusta koskevien sopimusmääräysten tehokkuus riippumatta siitä, onko sopimuspuoli joutunut maksukyvyttömyysmenettelyn kohteeksi. Periaatteissa sallitaan kuluttajien ja muiden luonnollisten henkilöiden jättäminen soveltamisalan ulkopuolelle. Periaatteissa sallitaan myös lainsäädäntö, jonka mukaan taloudellisissa vaikeuksissa olevan rahoituslaitoksen pelastamistoimissa toimivaltainen viranomainen voi väliaikaisesti estää nettoutusta koskevan sopimusmääräyksen soveltamisen.

4. Organisointi

Valmistelija

Pulkkinen, Pekka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50224

5. Taustatietoja

Luonnokset periaatteiksi on valmisteltu Unidroit'n asettamassa työryhmässä (Study Group), joka on kokoontunut kolmesti vuosina 2011–2012. Suomen lainsäädäntö (ks. erityisesti laki eräistä arvopaperi- ja valuuttakaupan sekä selvitysjärjestelmän ehdoista, 1084/1999), täyttää jo nykyisellään pääosin luonnoksen vaatimukset.

6. Aikataulu

Hallitusten asiantuntijoiden väliset neuvottelut, joissa periaatteet on tarkoitus viimeistellä, aloitettiin lokakuussa 2012 ja niitä jatketaan maaliskuussa 2013.

7. Hankkeen vaikutukset

Periaatteet voivat aikaa myöden johtaa sulkeutuvaa nettoutusta koskevien kansallisten lainsäädäntöjen yhtenäistämiseen ja nettoutusmääräysten aikaisempaa laajempaan täytäntöönpanokelpoisuuteen, mikä helpottaa riskienhallintaa rahoitusmarkkinoilla.

8. Muut tiedot

OM 1/479/2012

7.6 Sopimusvelvoitteisiin sovellettavaa lakia koskevan Rooma I -asetuksen täytäntöönpano

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on valmistella kansalliseen lainsäädäntöön vuonna 2008 hyväksytyyn asetuksen edellyttämät tarkistukset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2002) 654 lopullinen, vihreä kirja

E 5/2003 vp

KOM (2005) 650 lopullinen, asetusehdotus

U 7/2006

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus N:o 593/2008 sopimusvelvoitteisiin sovellettavasta laista (Rooma I)

3. Keskeinen sisältö

Asetuksessa säädetään siitä, minkä valtion lain nojalla on arvioitava sopimusvelvoitetta, jolla on liittymä kahteen tai useampaan valtioon.

4. Organisointi

Valmistelija

Määttänen, Laura, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50332

Kummoinen, Katri, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50266

5. Taustatietoja

Liittyy vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen toimintasuunnitelman toimeenpanoon.

6. Aikataulu

Asetusta on sovellettu joulukuusta 2009. Lainsäädännön selkeyden vuoksi on tarpeen kumota voimassa olevaan lainsäädäntöön sisältyvät, asetuksen kanssa ristiriidassa olevat säännökset. Teknisluonteisia tarkistuksia on tarpeen tehdä ainakin kuluttajansuojalakiin ja työsopimuslakiin.

7. Hankkeen vaikutukset

Asetuksen säännökset vastaavat pääpiirteissään Rooman yleissopimuksen sääntelyä, minkä vuoksi asetuksen vaikutukset Suomessa jäävät verrattain vähäisiksi.

8. Muut tiedot

OM 15/461/2002

EU/2003/0097

7.7 Asetusehdotus yhteisestä eurooppalaisesta kauppalaista

1. Tavoite ja tehtävät

Osallistuminen eurooppalaisen sopimusoikeuden kehittämiseen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Komission tiedonanto KOM(2001) 398

Komission tiedonanto KOM(2003) 68

Komission tiedonanto KOM(2004) 651

E-kirjelmä 79/2001 sekä jatkokirjelmät 2.4.2003, 2.12.2004 ja 20.5.2009

Komission vihreä kirja KOM(2010) 348

E-kirjelmä 120/2010

Komission ehdotus KOM(2011) 635

U-kirjelmä 56/2011

3. Keskeinen sisältö

Komission ehdotuksessa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi yhteisestä eurooppalaisesta kauppalaista (KOM(2011) 635) pyritään luomaan valinnainen sopimusoikeudellinen säännöstö, jota voidaan soveltaa rajat ylittävissä kauppasopimuksissa EU:n jäsenvaltioissa. Soveltamisen edellytyksenä on molempien sopimusosapuolten suostumus.

Ehdotetun yhteisen eurooppalaisen kauppalaisten määräykset kattavat pääpiirteissään sopimuksen koko elinkaaren. Yhteistä eurooppalaista kauppalakia voitaisiin soveltaa sekä

yrityksen ja kuluttajan välisiin että yritysten keskinäisiin liiketoimiin silloin, kun toinen yrityksistä on pk-yritys.

4. Organisointi

Valmistelijat

Määttänen, Laura, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50332

5. Taustatietoja

Komissio on valmistellut eurooppalaista sopimusoikeutta vuodesta 2001. Komissio julkaisi 1.7.2010 vihreän kirjan toimintavaihtoehtoista etenemiseksi kohti kuluttajia ja yrityksiä hyödyttävää eurooppalaista sopimusoikeutta. Vihreän kirjan tarkoituksena oli esitellä vaihtoehtoisia tapoja eurooppalaisen sopimusoikeuden kehittämiseksi ja käynnistää asiaa koskeva julkinen kuuleminen. Asetusehdotus perustuu vihreään kirjaan ja sen pohjalta järjestettyyn kuulemiseen.

6. Aikataulu

Komissio antoi asetusehdotuksensa lokakuussa 2011. Ehdotusta käsitellään neuvoston työryhmässä.

7. Hankkeen vaikutukset

Yhteinen eurooppalainen kauppalaki ei korvaisi Suomen nykyistä sopimusoikeudellista lainsäädäntöä. Se toisi sopimusoikeutemme nykyisen sääntelyn rinnalle toisen sopimuksia koskevan sääntelykokonaisuuden, jonka soveltamisesta sopimussuhteeseensa osapuolet voisivat sopia.

8. Muut tiedot

OM 5/482/2009

7.8 Lentoyhtiöiden vahingonkorvausvastuuta koskevan yleissopimuksen uudistaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on uudistaa lentokoneiden kolmansille tahoille aiheuttamien vahinkojen korvaamista koskeva kansainvälisoikeudellinen sääntely.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Convention on Compensation for Damage to Third Parties, Resulting from Acts of Unlawful Interference Involving Aircraft Signed at Montréal on 2 May 2009

Convention on Compensation for Damage Caused by Aircraft to Third Parties Signed at Montréal on 2 May 2009

3. Keskeinen sisältö

Diplomaattikonferenssissa 20.4.–1.5.2009 hyväksyttiin kaksi yleissopimusta, joilla nykyaikaistetaan ja selkeytetään lentokoneiden maanpinnalla aiheuttamien vahinkojen korvausvastuuta (Conventions on Compensation for Damage Caused by Aircraft to Third Parties from Acts of Unlawful Interference or from General Risks). Yleissopimukset kuuluvat osittain EU:n yksinomaiseen toimivaltaan.

4. Organisointi

Valmistelija

Kummoinen, Katri, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50266

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Sopimusten mahdollisesta allekirjoittamisesta ja ratifioinnista päätetään myöhemmin.

7. Hankkeen vaikutukset

Vahingonkorvausvastuun yhtenäistäminen maailmanlaajuisesti selkeyttäisi korvaussääntelyä, helpottaisi vastuiden vakuuttamista ja parantaisi matkustajien korvausoikeudellista asemaa.

8. Muut tiedot

OM 2875/45/2001

7.9 Pikaluottoihin liittyvän lainsäädännön muuttaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on lainsäädäntöä tarkistamalla vähentää pikaluotoista aiheutuvia velkaongelmia.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Arviomuistio 3.11.2011

Asettamispäätös 2.12.2011

Työryhmän mietintö 11.4.2012 (OMML 17/2012)

Lausuntotiivistelmä 29.5.2012 (OMML 30/2012)

HE 78/2012 vp

3. Keskeinen sisältö

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettaviksi kuluttajansuojalain (38/1978) kuluttajaluottoja koskevaa 7 lukua, lakia eräiden luotonantajien rekisteröinnistä (747/2010) sekä korkolain (633/1982) säännöstä lain tahdonvaltaisuudesta. Pääasiallisena keinona pikaluotoista aiheutuvien ongelmien vähentämiseksi ehdotetaan pienten luottojen hintasääntelyä. Lisäksi ehdotetaan muun muassa kieltoa käyttää lisämaksullisia tekstiviestitai muita vastaavia viestipalveluja luottosuhteeseen liittyvässä asioinnissa sekä kuluttajan luottokelpoisuuden arvioinnin tiukentamista.

4. Organisointi

Valmistelijat

Kummoinen, Katri, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50266

Rajamäki, Sofia, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50554

5. Taustatietoja

Pikaluottoihin liittyvät ongelmat ovat kasvaneet siitä huolimatta, että kuluttajaluottojen tarjontaan liittyvää lainsäädäntöä on äskettäin uudistettu kahdessa vaiheessa muun muassa pikaluotoista johtuvien velkaongelmien vähentämiseksi.

6. Aikataulu

Talousvaliokunta on antanut hallituksen esityksestä mietintönsä joulukuussa 2012 (TaV 15/2012 vp). Valiokunta ehdottaa, että lakiehdotukset hyväksytään muutoksitta. Lakiehdotukset menevät käsiteltäviksi täysistuntoon eduskunnan kevätistuntokauden alettua.

7. Hankkeen vaikutukset

Merkittävimpiä vaikutuksia niin kuluttajille kuin pienten luottojen tarjoajille olisi ehdotetusta hintasääntelystä.

8. Muut tiedot

OM 17/41/2011

OM035:00/2011

7.10 Ryhmärakennuttaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on valmistella ryhmärakennuttamisen toimintaedellytysten parantamiseksi tarpeelliset muutokset asuntokauppalakiin (843/1994).

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Muistio 5.10.2011 asuntokauppalaan uudistamistarpeista ryhmärakennuttamisen toimintaedellytyksien parantamiseksi

Muistio 3.11.2011 pidetystä kuulemistilaisuudesta

Asettamispäätös 22.1.2012

3. Keskeinen sisältö

Ryhmärakennuttamisella tarkoitetaan omatoimirakentamisen ja rakennusliikevetoisen asuntorakentamisen välimuotoa, jossa ryhmä tulevia asukkaita organisoituu ja ryhtyy rakennuttamishankkeeseen yhdessä. Tulevien asunnon omistajien lisäksi keskeisenä tahona osassa hankkeita on projektiin jo markkinointivaiheessa nimetty rakennuttajakonsultti, jonka tehtäviä ovat tavallisesti muun muassa tulevien asunnonomistajien hankkiminen, sopimusten laatiminen, urakoiden ja hankintojen kilpailuttaminen sekä rakennuttamisprojektiin valvominen.

Konsulttialoitteisten, yhtiömuotoisten ryhmärakennuttamishankkeiden suhde asuntokauppalakiin on eräiltä osin tulkinnanvarainen. Ryhmärakennuttamisen toimintaedellytysten pitkäjänteiseksi varmistamiseksi on turvattava se, että ryhmärakennuttamishankkeeseen osallistuvat henkilöt saavat riittävät tiedot asemastaan ja suunnitteilla olevasta hankkeesta, sekä selvítettävä, miltä osin asuntokauppalaan ostajansuojasäännöksiä on perusteltua soveltaa pakottavasti myös ryhmärakennuttamishankkeissa. Niin ikään on arvioitava, tulisiko lakiin sisällyttää säännökset rakennuttajakonsultin vastuusta tapauksissa, joissa hän on antanut virheellisiä tai puutteellisia tietoja taikka hänen suorituksensa ei muutoin vastaa sovittua.

Asuntokauppaan liittyvän lainsäädännön muutostarpeita tarkasteltaessa on tarpeen ottaa ryhmärakennuttamisen lisäksi huomioon markkinoilla käyttöön otetut muut uudet toimintatavat, kuten tarjouskauppaamenettely.

4. Organisointi

Työryhmä

Puheenjohtaja

Lainsäädäntöneuvos Katri Kummoinen, oikeusministeriö, p. 02951 50266

Jäsenet

Lainsäädäntöneuvos Sofia Rajamäki, oikeusministeriö, p. 02951 50266

Yliarkkitehti Timo Saarinen, ympäristöministeriö

Apulaisjohtaja Outi Haunio-Rudanko, Kilpailu- ja kuluttajavirasto

Lakimies Eeva Jokineva, Finanssialan Keskusliitto

Lakimies Tapio Nevala, Kiinteistönvälitysalan Keskusliitto ry

Lakimies Ilkka Salminen, Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry

Elinkeinojohtaja Kirsi Palviainen, Rakennusteollisuus RT ry

Päälakimies Anu Kärkkäinen, Suomen Kiinteistöliitto ry

Puheenjohtaja Juha Sarakorpi, Ryhmärakennuttajat ry

Sihteeri

Tutkija Kirsikka Salminen, oikeusministeriö, p. 02951 50155

5. Taustatietoja

Hanke liittyy hallitusohjelman (Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelma 22.6.2011, s. 72–73) kirjaukseen, jonka mukaan tavoitteena on parantaa ryhmärakennuttamisen toimintaedellytyksiä ja käynnistää ohjelma ryhmärakennuttamisen ja muiden uusien asumiskonseptien edistämiseksi.

6. Aikataulu

Työryhmän määräaika on 31.1.2014.

7. Hankkeen vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 8/42/2011

7.11 Kuluttajansuojalain uudistaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on panna täytäntöön kuluttajan oikeuksia koskeva direktiivi (2011/83/EU).

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

U 77/2008 vp

U-jatkokirje 12.2.2010 OM2010-00040

2. U-jatkokirje 18.5.2011 OM2011-00210

Direktiivi 2011/83/EU kuluttajan oikeuksista

Kuluttajaoikeustyöryhmän asettamispäätös 23.10.2012

3. Keskeinen sisältö

Kuluttajan oikeuksia koskevalla direktiivillä uudistetaan nykyiset kotimyyntiä ja etämyyntiä koskevat direktiivit pääosin täysharmonisoiviksi. Direktiivissä säädetään myös muita soveltamisalaan kuuluvia kuluttajasopimuksia koskevista elinkeinonharjoittajan tiedonantovelvoitteista sekä luovutuksesta ja vaaranvastuusta kulutustavaran kaupassa.

4. Organisointi

Uudistusta valmistelemaan on asetettu työryhmä.

Puheenjohtaja

Lainsäädäntöneuvos Sofia Rajamäki, oikeusministeriö, p. 02951 50554

Jäsenet

Lainsäädäntöneuvos Katri Kummoinen, oikeusministeriö, p. 02951 50266

Kaupallinen neuvos Tomi Lounema, työ- ja elinkeinoministeriö

Lakimies Katri Väänänen, Kilpailu- ja kuluttajavirasto / kuluttaja-asiamies

Asiantuntija Niina Harjunheimo, Elinkeinoelämän Keskusliitto EK

Johtava lakimies Tuula Sario, Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry

Toimitusjohtaja Jari Perko, Suomen Asiakkuusmarkkinointiliitto ry

Kuluttaja-asiantuntija Tiina Oksala, Suomen Kaupan Liitto ry

Työryhmän sihteerinä toimii EU-asiantuntija Liisa Leppävirta oikeusministeriöstä.

5. Taustatietoja

Oikeusministeriö julkaisi helmikuussa 2012 muista kuin direktiiviin liittyvistä kuluttajansuojalain muutostarpeista arviomuiston, joka oli laajalla lausuntokierroksella. Tuolloin esillä olleita kysymyksiä tullaan selvittämään oikeusministeriössä erikseen myöhemmin.

6. Aikataulu

Täytäntöönpanotyöryhmän toimikausi päättyy 17.5.2013. Direktiivi on pantava täytäntöön 13.12.2013 mennessä, ja sen säännöksiä on ryhdyttävä soveltamaan 13.6.2014.

7. Hankkeen vaikutukset

Yhdenmukainen lainsäädäntö on omiaan parantamaan yritysten toimintaedellytyksiä sisämarkkinoilla. Hyvin toimivat sisämarkkinat hyödyttävät kuluttajia, kun hyödykevalikoimat laajenevat ja lisääntyvä kilpailu alentaa hintoja. Sääntelyn yhdenmukaistaminen helpottaa varsinkin rajat ylittävää verkkokauppaa sekä pienyritysten että kuluttajien eduksi.

8. Muut tiedot

OM 4/471/2008

EU/2008/1481

OM 21/41/2011

7.12 Direktiiviehdotus asunto-omaisuuteen liittyvistä kuluttajaluotoista

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on parantaa sisämarkkinoiden toiminnan ja toteutumisen edellytyksiä sekä ratkaista finanssikriisin yhteydessä ilmenneitä ongelmia.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Toimialan ja kuluttajajärjestöjen edustajista koostuvan työryhmän, ns. Forum Groupin raportti, joulukuu 2004

KOM(2005) 327 lopullinen, vihreä kirja

Oikeusministeriön lausunto komissiolle vihreästä kirjasta, 29.11.2005

E 109/2005 vp

TaVP 96/2005 vp

Report of the Mortgage Funding Expert Group

Mortgage Industry and Consumers Expert Group, Final Report

KOM(2007) 807 lopullinen, valkoinen kirja

E-kirjelmän jatkokirje 17.4.2008

KOM (2011) 142 lopullinen

U 7/2011 vp

U-jatkokirje 30.11.2011

Neuvoston yleisnäkemys 30.5.2012

ECON-valiokunnan raportti 7.6.2012

3. Keskeinen sisältö

Direktiiviehdotus on jatkoa vuonna 2008 annetulle kulutusluottodirektiiville 2008/48/EU. Ehdotus koskee asunto- ja kiinnitysluottoja sekä kulutusluottodirektiivin soveltamisalan ulkopuolelle jääviä asunnon kunnostus- ja perusparannuslainoja.

Direktiiviehdotus sisältää samantyyppisiä säännöksiä kuin kulutusluottodirektiivi mm. luottojen mainonnassa annettavista tiedoista, ESIS-lomakkeella kuluttajalle ennen luotosopimuksen tekemistä annettavista tiedoista, lainanhakijan luottokelpoisuuden arvioinnista ja luotonantajien pääsystä luottotietoja koskeviin rekistereihin. Lisäksi direktiiviehdotuksella luotaisiin luotonvälittäjille niin sanottu Eurooppa-passi: kotivaltiota saamansa luvan nojalla luotonvälittäjä saisi toimia myös muissa jäsenvaltioissa.

Euroopan parlamentti ehdottaa, että direktiiviin otettaisiin säännöksiä useista uusista aihealueista, kuten kuluttajien talouskasvatuksesta, kytkykaupasta ja yhdistetyistä tarjouksista, vakuudeksi annettavan omaisuuden arvioinnista ja ulosotosta.

4. Organisointi

Valmistelijat

Kummoinen, Katri, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50266

Rajamäki, Sofia, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50554

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Neuvosto saavutti direktiiviehdotuksesta poliittisen yhteisymmärryksen keväällä 2012. Käynnissä on parhaillaan neuvottelut Euroopan parlamentin kanssa 1. lukemisen sopimuksen aikaansaamiseksi. Neuvoston puheenjohtajavaltion Irlannin tavoitteena on saavuttaa yhteisymmärrys EP:n kanssa kevään kuluessa.

7. Vaikutukset

Neuvoston yleisnäkemyksen mukainen sääntely vastaa pääpiirteissään voimassa olevan kuluttajansuojalain 7 luvun periaatteita. Suurimmat kustannusvaikutukset luotonantajille aiheutuneet uuden ESIS-lomakkeen käyttöönotosta.

8. Muut tiedot

OM 4/471/2005

EU/2005/1220

7.13 Kuluttajariitojen vaihtoehtoinen riitojenratkaisu (EU)

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on pyrkiä parantamaan vähittäiskaupan sisämarkkinoiden toimintaa ja lisätä erityisesti rajat ylittäviä liiketoimia helpottamalla elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisten riitojen ratkaisua. Tavoitteena on myös kuluttajansuojan lisääminen EU:ssa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM (2011) 793 lopullinen

KOM(2011) 794 lopullinen

U 3/2012 vp

TaVL 12/2012 vp

U-jatkokirje 14.9.2012

3. Keskeinen sisältö

Komissio on antanut aiemmin kaksi suositusta vaihtoehtoisesta kuluttajariitojen ratkaisusta (98/257/EY ja 2001/310/EY) sekä perustanut kaksi verkostoa (ECC-NET ja FIN-NET), jotka käsittelevät vaihtoehtoista riidanratkaisua.

Direktiiviehdotuksen (ns. ADR-direktiivi) tarkoituksena on varmistaa, että kaikissa jäsenvaltioissa on laadukkaita tuomioistuimen ulkopuolisia riidanratkaisuelimiä. Direktiivillä velvoitettaisiin jäsenvaltiot varmistamaan, että kuluttajien ja elinkeinonharjoittajien väliset riidat voidaan saattaa ADR-elimien ratkaistaviksi sekä asetettaisiin

ADR-elimille minimilaatuvaatimukset. Lisäksi direktiivissä asetettaisiin velvoitteita elinkeinonharjoittajille, ADR-elimille ja kansallisille viranomaisille.

Asetusehdotuksen (ns. ODR-asetus) tarkoituksena on perustaa sähköinen asiointipiste, ODR-foorumi, jonka kautta olisi mahdollista toimittaa valitus toimivaltaiselle ADR-elimelle rajat ylittävissä sähköistä kaupankäyntiä koskevissa riidoissa. ODR-foorumi ei itse ratkaisisi riitoja, vaan sen tehtävänä olisi etsiä asiassa toimivaltainen kansallinen riidanratkaisuelin ja välittää sille kuluttajan ODR-foorumissa tekemä valitus.

4. Organisointi

Valmistelijat

Kotivuori Hanna-Mari, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50480

Rajamäki, Sofia, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50554

5. Taustatietoja

Komission ehdotus on osa komission huhtikuussa 2011 antamaa sisämarkkinoiden toimenpidepakettia (KOM(2011) 206). Ehdotus vaihtoehtoisten riidanratkaisumenettelyjen käytöstä on yksi toimenpidepaketin hankkeista valituista sisämarkkinoiden avainhankkeista.

6. Aikataulu

Komissio antoi ehdotuksensa 29.11.2011. Ehdotusten varsinainen käsittely neuvoston työryhmässä aloitettiin joulukuussa 2011, ja ehdotuksista päästiin neuvostossa yhteisymmärrykseen toukokuun 2012 KIKY-neuvostossa. Neuvottelut Euroopan parlamentin kanssa saatiin päätökseen loppusyksystä 2012, ja ehdotukset on tarkoitus hyväksyä lopullisesti keväällä 2013.

7. Vaikutukset

Suomessa toimivia, ehdotusten soveltamisalaan selkeästi kuuluvia vaihtoehtoisia riidanratkaisuelimiä ovat ainakin kuluttajariitalautakunta, pankkilautakunta, vakuutuslautakunta ja arvopaperilautakunta, ja direktiivin sekä asetuksen kansalliset vaikutukset kohdistuisivat ennen kaikkea näiden elinten toimintaan.

8. Muut tiedot

OM 2/471/2011

EU/2011/1948

EU/2011/1949

7.14 Kansainvälisen online-riidanratkaisujärjestelmän luominen (UNCITRAL)

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on luoda kansainvälinen verkkovälitteinen riidanratkaisujärjestelmä (ODR) rajat ylittävän kaupankäynnin edistämiseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Hankkeen valmisteluasiakirjat ovat löydettävissä UNCITRALin kotisivuilta osoitteesta: http://www.uncitral.org/uncitral/commission/working_groups/3Online_Dispute_Resolution.html

3. Keskeinen sisältö

Tavoitteena on luoda kansainvälinen verkkovälitteinen riidanratkaisujärjestelmä, jossa käsiteltäisiin rajat ylittäviä, sähköistä kaupankäyntiä koskevia, taloudelliselta arvoltaan vähäisiä massaluonteisia sopimuksia koskevia riitoja. Järjestelmässä käsiteltäisiin sekä elinkeinonharjoittajien välisiä että elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisiä riitoja.

4. Organisointi

Valmistelija

Rajamäki, Sofia, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50554

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Ehdotuksen käsittely on alkanut toimikunnan Online Dispute Resolution -työryhmässä (työryhmä III) syksyllä 2010. Työryhmä kokoontuu puolivuositain, ja seuraava kokous on kevästä 2013.

7. Vaikutukset

Hankkeen vaikutukset arvioidaan myöhemmin.

8. Muut tiedot

8.1 Säätiölainsäädännön uudistaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on muuttaa säätiölainsäädäntö vastaamaan nykyaikaisen säätiötoiminnan tarpeita.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Patentti- ja rekisterihallituksen aloite säätiölain uudistamisesta 1.7.2005

Lausuntopyyntö patentti- ja rekisterihallituksen aloitteesta 29.11.2005

Tiivistelmä aloitteesta annetuista lausunnoista

Arviomuistio säätiölain uudistamisesta 25.9.2007

Lausuntopyyntö 28.6.2010

Arviomuistio 28.6.2010

Arviomuistion liite

OMML 15/2011 Säätiölain uudistaminen. Lausuntoyhteenveto arviomuistiosta

Asettamispäätös 5.1.2012

Säätiölakityöryhmän seurantaryhmän asettamispäätös

Säätiöille tarkoitettu kysely säätiökäytännöstä, vastausaika 16.2.–9.3.2012

Frågorna på svenska

Säätiölakityöryhmän hankesuunnitelma

3. Keskeinen sisältö

Säätiölaki ajanmukaistetaan sekä kehitetään säätiöiden toimintamahdollisuuksia ja säätiöiden valvontaan käytettävissä olevia keinoja. Työryhmän työn lähtökohtana on arviomuistio 28.6.2010 ja siitä saatu lausuntopalaute. Tärkeimmät uudistustarpeet liittyvät jatkuvarahoitteisten säätiöiden ominaispiirteisiin ja epäitsenäisten säätiöiden asemaan, tahdonvaltaisen ja pakottavan sääntelyn suhteeseen, säätiön tarkoituksen hyödyllisyysvaatimuksen tarpeellisuuden arviointiin, liiketoiminnan harjoittamisen sallimiseen nykyistä selkeämmin sekä säätiöiden hallinnon, vastuiden, velkojainsuojan, taloudellisen raportoinnin, varojen sijoittamisen, rekisteröinnin ja valvonnan sääntelyyn. Työryhmän toimeksiantoon ei kuulu arvioida verolainsäädäntöön, verotukseen tai säätiön harjoittaman toiminnan erityissääntelyyn liittyviä kysymyksiä.

4. Organisointi

Uudistusta valmistelemaan on asetettu työryhmä ja seurantaryhmä.

Työryhmä:

Puheenjohtaja:

Kaisanlahti, Timo, johtaja, OTT

Jäsenet:

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

Alho, Arto, varatuomari, Säätiöiden ja rahastojen neuvottelukunta ry

Wiklund, Henry, puheenjohtaja, K.H. Renlundin säätiö

Sorvari, Eija, toiminnanjohtaja, Miina Sillanpään säätiö

Seppä, Sisko, johtaja, Raha-automaattiyhdistys

Mähönen, Jukka, professori, Turun yliopisto

Työryhmän sivutoimisena sihteerinä toimii varatuomari Oili Kela, Asianajotoimisto Borenius Oy.

Seurantaryhmä:

Puheenjohtaja:

Lainsäädäntöjohtaja Antti T Leinonen

Jäsenet:

johtaja Erkki Rajaniemi, sosiaali- ja terveysministeriö

johtaja Rauno Anttila, opetus- ja kulttuuriministeriö

yhdistys- ja säätiörekisteripäällikkö Juha Viertola, Patentti- ja rekisterihallitus

johtava tuloksellisuustarkastaja Kirsti Sällilä, Valtiontalouden tarkastusvirasto

asianajaja Manne Airaksinen, Suomen Asianajajaliitto

KHT Johanna Perälä, KHT-yhdistys ry

lakiasiaintoimittaja Hannu Rautiainen, Elinkeinoelämän keskusliitto EK

järjestösihteeri Esko Grekelä, SAK ry:n, STTK ry:n ja Akava ry:n yhteinen edustaja

johtava lakimies Pirkka-Petri Lebedeff, Suomen Kuntaliitto

päälakimies Jari Söderström, Aalto-yliopisto

direktör, JD Mats Lindfelt, Åbo Akademi

pääsihteeri Jukka Tahvanainen, Suomen Nuorisoyhteistyö Allianssi ry ja Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunta

Seurantaryhmän sivutoimisena sihteerinä toimii varatuomari Oili Kela.

5. Taustatietoja

Säätiölaki on vuodelta 1930. Lakia on viimeksi merkittävästi tarkistettu vuonna 1987, minkä lisäksi lain 1.1.1995 voimaan tulleella muutoksella säätiörekisterin pito ja säätiövalvonta siirrettiin oikeusministeriöstä patentti- ja rekisterihallitukseen. Tämän jälkeen lakiin on tehty lähinnä muun lainsäädännön muutoksista johtuvia ja muita vähäisiä tarkistuksia.

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi on 9.1.2012–31.3.2013. Työryhmä voi julkaista väliraportteja.

7. Hankkeen vaikutukset

Työryhmää varten on laadittu selvityksiä säätiökäytännöstä. Työryhmä arvioi ehdotustensa vaikutukset.

8. Muut tiedot

OM 11/41/2010

8.2 Osuuskuntalainsäädännön uudistaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on osuuskuntalain uudistaminen siten, että uusi laki vastaa soveltuvin osin vuonna 2006 voimaan tullutta osakeyhtiölakia.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Yhteenveto luonnoksesta uudeksi osuuskuntalaiksi 15.12.2011

Luonnos uudeksi osuuskuntalaiksi – vertailu voimassa olevaan lakiin ja osakeyhtiölakiin 29.12.2011

Lausuntopyyntö 19.12.2011 luonnos uudeksi osuuskuntalaiksi

Osuuskunta- ja verolainsäädännön kv vertailu 18062012

Luonnos hallituksen esitykseksi uudeksi osuuskuntalaiksi 18062012

Luonnos uudeksi osuuskuntalaiksi - vertailu voimassa olevaan lakiin ja osakeyhtiölakiin 23.7.2012

Hallituksen esitys osuuskuntalaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 185/2012 vp)

3. Keskeinen sisältö

Osuuskuntalakia muutetaan siten, että uusi laki vastaa soveltuvin osin vuonna 2006 voimaan tullutta uutta osakeyhtiölakia.

4. Organisointi

Valmistelijat

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50220

5. Taustatietoja

Vuonna 2001 voimaan tulleen osuuskuntalain mallina on vuoden 1954 osuuskuntalaki ja vuoden 1978 osakeyhtiölaki. Tämän jälkeen osakeyhtiölainsäädäntö on uudistettu vuonna 2006 voimaan tulleella uudella osakeyhtiölailla.

6. Aikataulu

Arviomuistio ja luonnos hallituksen esitykseksi laadittiin syksyllä 2011 yhteistyössä osuuskuntien edustajien kanssa. Lakiluonnos oli laajalla lausuntokierroksella, joka päättyi 10.2.2012. Hallituksen esitys uudeksi osuuskuntalaiksi annettiin 20.12.2012.

7. Hankkeen vaikutukset

Osuuskuntien toimintaedellytykset saatetaan yhteisöläinsäädännön osalta soveltuvin osin vastaamaan osakeyhtiöiden toimintaedellytyksiä.

8. Muut tiedot

OM 2/41/2011

8.3 Lunastusriitoja koskevien osakeyhtiölain säännösten muuttaminen

1. Tavoite ja tehtävä

Tavoitteena on tehostaa ja selventää lunastusmenettelyä ja parantaa vähemmistöosakkeenomistajien oikeussuojaa. Osakeyhtiölakia muutetaan siten, että uskottua miestä ei tarvitse valita lunastusriitaa varten, jos se ei ole tarpeen vähemmistöosakkaiden oikeussuojan kannalta, ja siten, että myös uskotulla miehellä on valitusoikeus välitystuomios-
ta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Keskuskauppakamarin aloite 16.8.2011

Arviomuistio 16.3.2012

Lausuntopyyntö 16.3.2012

3. Keskeinen sisältö

Osakeyhtiölakia muutettaisiin siten, että vähemmistöosakkeiden lunastamista koskevan riidan käsittelyä varten ei tarvitse aina nimetä uskottua miestä. Tarkoitus on, että Keskuskauppakamarin lunastuslautakunnan välimiehen ja uskotun miehen valintaa koskevasta päätöksistä ei saa hakea hallintomenettelyssä muutosta, vaan muutosta on haettava pääasiallisen päätöksen yhteydessä. Uskotulle miehelle annettaisiin itsenäinen valitusoikeus..

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lunastusriidan vireilletulon tapaa siten, että yksi vireilletulohetki koskee kaikkia lunastettavien osakkeiden omistajia.

Kauppakamarilakia muutettaisiin siten, että sijoittajia edustavan järjestön ehdotuksesta Keskuskauppakamarin lunastuslautakuntaan valitaan vähintään yksi jäsen.

4. Organisointi

Valmistelijat

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50220

Tervonen, Markus, tutkija, oikeusministeriö, p. 02951 50558

5. Taustatietoja

Keskuskauppakamari ja Keskuskauppakamarin lunastuslautakunta ovat 16.8.2011 päätöksessään aloitteessaan (täydennetty 24.11.2011) esittäneet oikeusministeriölle, että lunastuslautakunnalla olisi harkintavaltaa, onko lunastusriidan käsittelyä varten tarpeen hakea vähemmistöosakkeenomistajia edustavan uskotun miehen määräämistä. Lisäksi ehdotettiin, että välitysriitojen muutoksenhakua muutettaisiin siten, että käräjäoikeuden sijaan muutosta haettaisiin hovioikeudelta. Oikeusministeriössä on arvioitu, että tämän ehdotuksen toteuttaminen ei ole tarkoituksenmukaista.

6. Aikataulu

Laaja lausuntokierros järjestettiin helmi-maaliskuussa 2012. Hallituksen esitys annetaan aikaisintaan keväällä 2013.

7. Hankkeen vaikutukset

Mahdollisuus uskotun miehen hakematta jättämiseen vähentää lunastusmenettelyn kustannuksia poikkeustapauksissa. Uskotun miehen hakemisen kustannukset ovat vähintään tuhat euroa ja uskotun miehen palkkio on vähintään useita tuhansia euroja. Koska välitystuomiosta voi aina valittaa, uskotun miehen hakematta jättäminen ei olennaisesti vaikuta vähemmistöosakkeenomistajan oikeussuojaan. Ehdotuksen vaikutus käräjäoikeuksien ja hallinto-oikeuksien työmäärään on vähäinen.

8. Muut tiedot

OM 10/42/2011

8.4 Henkilöyhtiölain muuttaminen

1. Tavoite ja tehtävä

Tavoitteena on arviomuistio avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä annetun lain (henkilöyhtiölaki) muutostarpeesta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

3. Keskeinen sisältö

Arvioidaan henkilöyhtiölain muutostarpeita muun muassa yhtiön syntyedellytyksiä, yhtiökauden pituutta, yhtiön purkamista, yhtiöosuuden lunastamista ja toimivaltaista tuomioistuinta koskevien säännösten osalta.

4. Organisointi

Valmistelijat

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50220

Tervonen, Markus, tutkija, oikeusministeriö, p. 02951 50558

5. Taustatietoja

Suomen pääomasijoitusyhdistys ry ehdotti 25.5.2011 oikeusministeriölle henkilöyhtiölain muuttamisesta pääomasijoitustoiminnan tarpeiden huomioon ottamiseksi.

6. Aikataulu

Arviomuistiosta ja muusta mahdollisesta muutostarpeesta järjestetään laaja lausuntokierros vuonna 2013. Jatkovalmistelusta päätetään lausuntokierroksen jälkeen.

7. Hankkeen vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 2/42/2012

8.5 Yhdistyslain muutostarpeen selvittäminen

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on arvioida verkossa harjoitettavan yhdistystoiminnan sääntelytarve.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Toimeenpanevaa johtajaa koskeva keskustelumuistio 21.4.2008

OMTR 2008:3 Yhdistyslain tarkistaminen

Yhdistyslakiopas 30.9.2010

Opas sisältää yhteenvedon 1.9.2010 voimaan tulleista yhdistyslain muutoksista ja niiden yksityiskohtaiset tulkintaohjeet.

Verkkovaikuttamista 2010-luvulla -selvitys (OMSO 1/2011)

Lausuntoyhteenvedo Verkkovaikuttamista 2010-luvulla -selvityksestä saadusta palautteesta (OMML 44/2011)

3. Keskeinen sisältö

Yhdistyslain tarkistamista koskeneessa oikeusministeriön työryhmän mietinnössä (OMTR 2008:3) ehdotettiin, että kokonaan verkossa toimivan yhdistyksen, yhdistysten sulautumisen, liiton jäsenyhdistyksen jäsenen äänioikeus liiton puheenjohtajan vaalissa ja muulla kuin kotimaisella kielellä toimivan yhdistyksen sallimiseen liittyvä sääntelytarve selvitetään. Yhdistystoiminnan harjoittamista verkossa on arvioitu oikeusministeriön toimeksiannosta Verkkovaikuttamista 2010-luvulla -selvityksessä (OMSO 1/2011).

4. Valmistelija

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50220

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Verkkovaikuttaminen 2010-luvulla -selvityksestä annetuista lausunnoista on tehty tiivistelmä. Hankkeen jatkovalmistelusta päätetään myöhemmin.

7. Hankkeen vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 19/41/2011

OM022:00/2011

8.6 EU:n yhtiöoikeuden ja yritysten hallinnontijärjestelmän uudistamista koskeva komission toimintasuunnitelma

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on selvittää EU:n yhtiöoikeuden kehittämistarpeita, jotka liittyvät globalisaatioon, rahoituskriisiin ja muiden olosuhteiden muutoksiin voimassa olevien, vuosina 1968–2007 annettujen EU:n yhtiöoikeudellisten säännösten antamisen jälkeen.

Komissio antoi 12.12.2012 EU:n yhtiöoikeuden ja yritysten hallinnontijärjestelmän uudistamista koskevan toimintasuunnitelman.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Komission asiantuntijaryhmän raportti 5.4.2011

Lausuntopyyntö 1.9.2011

Oikeusministeriön lausunto

Komission konsultaatio 20.2.–14.5.2012 EU:n yhtiöoikeuden tulevaisuudesta

E 69/2012 vp valtioneuvoston selvitys EU:n yhtiöoikeuden kokonaisuudistuksesta ja komission EU:n yhtiöoikeuden tulevaisuutta koskevasta konsultaatiosta 8.6.2012

Oikeusministeriön lausunto 24.5.2012

Suomen vastaus komission konsultaatioon (sisältää liitteen)

Komission tiedonanto 12.12.2012 eurooppalaista yhtiöoikeutta ja yritysten hallinnointi- ja ohjausjärjestelmää koskevaksi toimintasuunnitelmaksi (COM(2012) 740/2 – http://ec.europa.eu/internal_market/company/modern/index_en.htm)

3. Keskeinen sisältö

Komission toimintasuunnitelmassa on seuraavat yhtiö-, kirjanpito-, tilintarkastus- ja arvopaperilainsäädännön alaan kuuluvat hankkeet:

- hallitusten kokoonpanon monipuolisuutta edistävien yhtiöiden toimintaperiaatteiden ja riskienhallintajärjestelyiden julkistaminen (tilinpäätösdirektiivin muutosehdotus 2013)
- Listayhtiöiden omistustietojen läpinäkyvyyden parantaminen (arvopaperilainsäädännön alaan kuuluva ehdotus 2013)
- Parannetaan yritysten hallinnointi- ja ohjausjärjestelmää koskevien raporttien laatua sekä erityisesti hallinnointi- ja ohjausjärjestelmää koskevista säännöstöistä poikkeavien julkisesti noteerattujen yritysten antamien selitysten laatua (mahdollisesti muu kuin lainsäädäntöaloite 2013)
- Julkistetaan yhteisösijoittajien äänestys- ja sitoutumiskäytännöt sekä äänestystiedot (mahdollisesti osakkeenomistajien oikeudet -direktiivin muutosehdotus 2013)
- Lisätään hallinto- tai valvontaelinten jäsenten palkka- ja palkkiokäytäntöjen sekä yksittäisten palkkioiden avoimuutta sekä myönnetään osakkeenomistajille oikeus äänestää palkka- ja palkkiokäytännöistä (mahdollisesti osakkeenomistajien oikeudet -direktiivin muutosehdotus 2013).

- Parannetaan osakkeenomistajien toteuttamaa lähipiirin liiketoimien valvontaa (mahdollisesti osakkeenomistajien oikeudet -direktiivin muutosehdotus 2013)
- Parannetaan valtakirjoja koskevien neuvontapalvelujen tarjoajiin sovellettavia, avoimuutta ja eturistiriitoja koskevia kehyksiä (mahdollisesti osakkeenomistajien oikeudet -direktiivin muutosehdotus 2013)
- Tehdään tiivistä yhteistyötä kansallisten toimivaltaisten viranomaisten ja EAMV:n kanssa, jotta saadaan laadittua ohjeet, joilla lisätään oikeusvarmuutta hallinnointi- ja ohjausjärjestelmään liittyviä asioita koskevan sijoittajien yhteistyön ja yhteistoimintaa koskevien sääntöjen välisessä suhteessa (ohjeet 2013).
- Lisätään tietämystä eurooppayhtiön (SE) säännöistä (myös henkilöstöedustuksesta) ja mahdollisesti eurooppaosuuskunnan (SCE) säännöistä (tiedotuskampanja 2013).
- Komissio jatkaa yksityistä eurooppayhtiötä koskevan ehdotuksen seuranta-toimia, jotta pk-yritysten rajatylittäviä mahdollisuuksia voidaan parantaa (tutkitaan lisää, todennäköisesti ei uutta ehdotusta 2013)
- Määritetään työntekijöiden osakkeenomistuksen esteet jäsenvaltioissa (tutkitaan)
- Rekisteröidyn toimipaikan siirtämistä jäsenvaltiosta toiseen (avoin kuuleminen 14.1.–16.4.2013, mahdollinen aloite)
- Tarkistetaan rajatylittäviä sulautumisia koskevia sääntöjä ja rajatylittäviä jakautumisia koskevat säännöt (tutkimus 2013, mahdollisesti rajatylittäviä sulautumisia koskevan direktiivin tarkistaminen)
- Kodifioidaan keskeiset yhtiöoikeusdirektiivit (direktiiviehdotus 2013)
- Parannetaan konserneja koskevaa tiedotusta ja ryhmän edun käsitteen tunnistamista (tarkemmin määriteltävä aloite, 2014).

4. Organisointi

Valmistelijat

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50220

Tervonen, Markus, tutkija, oikeusministeriö, p. 02951 50558

5. Taustatietoja

Komission selvitystyöryhmä antoi 5.4.2011 raportin EU:n yhtiöoikeuden kehittämises-tä. Raportin suosituksia koskevat Suomen kommentit toimitettiin komissiolle 23.9.2011 laajan kansallisen lausuntokierroksen jälkeen. Komission avoin konsultaatio EU:n yhtiöoikeuden tulevaisuudesta alkoi 20.2. ja päättyy 14.5.2012. Oikeusministeriö on vas-tannut konsultaatioon.

6. Aikataulu

Komissio julkisti toimintasuunnitelman 12.12.2012. Toimintasuunnitelman mukaisten hankkeiden tarkemmat aikataulutiedot on mainittu edellä 3. kohdassa. Komission avoin kuuleminen yhtiön rekisteröidyn kotipaikan siirron sääntelytarpeesta päättyy 16.4.2013.

7. Hankkeen vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 1/472/2011

8.7 Eurooppalainen yksityinen yhtiö

1. Tavoite ja tehtävät

Osallistuminen eurooppalaista yksityistä yhtiötä koskevan asetuksen valmisteluun.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Komission 14.5.2008 päivätty luonnos ehdotukseksi eurooppalaista yksityistä yhtiötä koskevaksi asetukseksi, http://ec.europa.eu/internal_market/company/epc/index_en.htm

Lausuntotiivistelmä

U 41/2008 vp, jatkokirje 30.10.2009 ja 25.3.2011

3. Keskeinen sisältö

Hankkeen tarkoituksena on luoda uusi EU-asetukseen perustuva yksityinen osakeyhtiömuoto.

4. Organisointi

Valmistelijat

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50220

Tervonen, Markus, tutkija, oikeusministeriö, p. 02951 50558

5. Taustatietoja

Komissio antoi 26.5.2008 asetusehdotuksen eurooppalaisesta yksityisestä yhtiöstä (European private company, EPC tai Societas Privatas Europea, SPE). Asiaa on käsitelty kilpailukykyneuvostossa 3–4.12.2009 mutta lähinnä työntekijöiden osallistumisoikeutta koskevien erimielisyyksien vuoksi asia palautui neuvoston työryhmän käsiteltäväksi.

6. Aikataulu

Asetusehdotusta käsitellään neuvoston työryhmässä ja Euroopan parlamentissa. Tällä hetkellä käsittely neuvostossa on keskeytynyt, ja jatkoaikataulusta ei ole tietoa. Komissio jatkaa selvityksiä, todennäköisesti ei uutta ehdotusta vuonna 2013.

7. Hankkeen vaikutukset

Komission alustavan arvion mukaan ehdotus hyödyttäisi ennen kaikkea pk-yrityksiä. Erityisesti konsernimuotoiset yhtiöt, jotka perustavat tai hankkivat tytäryhtiöitä muissa EU-valtioissa, voisivat muuttaa pääomarakenteen ja hallintomallin tarkoituksenmukaisemmaksi. Tällä pitäisi olla positiivinen vaikutus työllisyyteen ja yritysten kilpailukykyyn. Pienempien yhtiöiden osalta ehdotuksen vaikutukset riippuvat lähinnä siitä, miten selkeäksi sääntely muodostuu.

8. Muut tiedot

OM 1/453/2008

8.8 Eurooppalainen säätöasetus

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on asetus eurooppalaisesta säätöstä, joka olisi uusi eurooppalainen oikeushenkilömuoto säätötoimintaa varten.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Lehdistötiedote, komission konsultaatiopyyntö sekä soveltuvuustutkimus

Ehdotus 8.2.2012 asetukseksi eurooppalaisesta säätöstä ja vaikutusarvio (KOM(2012) 35 lopullinen)

U 27/2012 vp valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta neuvoston asetukseksi eurooppalaisesta säätöstä (FE) 19.4.2012 (-niminen linkki sivulle:

[http://www.eduskunta.fi/triphome/bin/vex3000.sh?kieli=su&kanta=veps8999&KAIKKI_HAKU=\(U%2027/2012\)&PALUUHAKU=/thwfakta/vpasia/vex/vex.htm](http://www.eduskunta.fi/triphome/bin/vex3000.sh?kieli=su&kanta=veps8999&KAIKKI_HAKU=(U%2027/2012)&PALUUHAKU=/thwfakta/vpasia/vex/vex.htm))

3. Keskeinen sisältö

Uusi eurooppalainen säätömuoto, jota tulisi jäsenvaltioissa kohdella kuten kansallista säätöä. Asetuksessa säädetään säätön yleishyödyllisyydestä kansallista lainsäädäntöä sovellettaessa ja siitä, että säätöä valvoo sen rekisteröintivaltion viranomainen.

4. Organisointi

Valmistelija

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50220

Tervonen, Markus, tutkija, oikeusministeriö, p. 02951 50558

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Huhtikuussa 2012 komission asetusehdotuksen käsittely alkoi neuvoston yhtiöoikeustyöryhmässä, jossa suurinta huomiota sai eurooppalaisen säätiön verovapaus ja sen edellytysten valvonta.

7. Hankkeen vaikutukset

Vaikutuksia on arvioitu ehdotusta koskevassa U-kirjelmässä.

8. Muut tiedot

OM 1/472/2009

EU/2009/0885

8.9 Listayhtiöiden hallitusten ja hallintoneuvostojen sukupuolikiintiöt -direktiivi

1. Tavoite ja tehtävät

Direktiiviehdotuksella pyritään edistämään sukupuolten välistä tasapainoa talouselämän päätöksenteossa ja hyödyntämään täysimääräisesti tarjolla olevien ehdokkaiden lahjakkuusvarantoa sukupuolten edustuksen tasapainottamiseksi yritysten hallituksissa ja hallintoneuvostoissa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi julkisesti noteerattujen yhtiöiden toimivaan johtoon kuulumattomien johtokunnan jäsenten sukupuolijakauman tasapainottamisesta ja siihen liittyvistä toimenpiteistä ((KOM(2012) 614 Lopullinen)

Yhteenveto 15.1.2013 järjestetystä kuulemisesta ja lausuntopalautteesta

U 81/2012

3. Keskeinen sisältö

Komissio ehdottaa, että EU:n alueella säännellyillä markkinoilla noteeratun yhtiön (listayhtiö) muut kuin toimivaan johtoon kuuluvat hallituksen tai hallintoneuvoston jäsenet on valittava jäsen ehdokkaiden keskinäisen pätevyysarvioinnin perusteella, jos listayhtiön hallituksen tai hallintoneuvoston jäsenistä on laskutavasta riippuen alle 33,3–40 prosenttia hallintoelimessä aliedustettua sukupuolta (kiintiötavoite). Pätevyysarvioinnissa käytettäisiin yksiselitteisiä, ennalta määriteltyjä ja neutraaleja valintaperusteita ja arviointi pitäisi ottaa käyttöön direktiivin tullessa voimaan, mikä tapahtunee aikaisintaan vuonna 2015. Tavoitteena on, että kiintiötavoite saavutetaan viimeistään 1.1.2020 tai, jos listayhtiö on valtion tai muun julkisyhteisön määräysvallassa, viimeistään 1.1.2018.

Direktiivi olisi määräaikainen ja sen voimassaolo päättyisi 31.12.2028.

4. Organisointi

Valmistelijat

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50220

5. Taustatietoja

Oikeusministeriö järjesti 15.1.2013 laajan kuulemistilaisuuden ja lausuntokierroksen, joiden yhteenveto on edellä 2 kohdassa.

6. Aikataulu

U-kirje annettiin eduskunnalle 31.1.2013. Direktiiviehdotusta käsitellään neuvoston sosiaaliasiain työryhmässä 1.2.2013 lähtien.

7. Hankkeen vaikutukset

Vaikutuksia on arvioitu ehdotusta koskevassa U-kirjelmässä.

8. Muut tiedot

OM 1/472/2012

EU/2012/1672

9.1 Kuljetusvälineitä koskevien kiinnitysjärjestelmien yhtenäistäminen

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on yhtenäisen lain säätäminen kuljetusvälineiden velkakiinnityksestä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Toimikunnan mietintö (KM 1993:44)

3. Keskeinen sisältö

Mietinnössä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki alusten, ilma-alusten sekä ajoneuvojen kiinnittämisestä ja panttaamisesta velan vakuudeksi. Uudella lailla korvattaisiin nykyiset, eri kuljetusvälineitä koskevat erillislait. Kiinnityskelpoisia olisivat rekisteröidyt ja tyypillisesti elinkeinotoiminnassa käytettävät kuljetusvälineet. Ehdotuksen mukaan kuljetusvälineiden kiinnittämisessä siirrytään panttikirjajärjestelmään, joka on jo käytössä kiinteistöjen osalta. Ehdotetussa laissa olisi säännöksiä muun muassa kiinnitysmenettelystä ja valtion vahingonkorvausvastuusta sekä panttioikeuden sisällöstä.

4. Organisointi

Valmistelija

Pulkkinen, Pekka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50224

5. Taustatietoja

Kuljetusvälineiden velkakiinnitystoimikunnan mietintö (KM 1993:44). Mietintö on ollut lausuntokierroksella ja siitä on tehty tiivistelmä.

6. Aikataulu

Jatkovalmistelun aikataulusta ei ole päätetty. Asiassa on syytä seurata ratkaisuja, joita tehdään liikuteltaviin laitteisiin kohdistuvista kansainvälisistä oikeuksista tehdyn yleissopimuksen täytäntöönpanossa (ks. hanke Yleissopimus liikuteltaviin laitteisiin kohdistuvista kansainvälisistä oikeuksista).

7. Vaikutukset

Vaikutuksia ei voida arvioida tässä vaiheessa.

8. Muut tiedot

OM 23/41/2008

Dnro 1984/061/91

OM0196:00/06/01/1998

9.2 Yleissopimus liikuteltaviin laitteisiin kohdistuvista kansainvälisistä oikeuksista

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on liikuteltaviin laitteisiin kohdistuvia kansainvälisiä oikeuksia (Convention on International Interests in Mobile Equipment) koskevan Unidroit'n yleissopimuksen sekä lentokalustoa ja rautateiden liikkuvaa kalustoa koskevien pöytäkirjojen allekirjoittamis- ja ratifioimistarpeen selvittäminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Tausta-asiakirjoja on verkko-osoitteessa <http://www.unidroit.org/> (sen jälkeen valinta "International Interests in Mobile Equipment").

KOM (2008) 508 lopullinen, päätösehdotus (yleissopimus ja lentokalustopöytäkirja)

KOM(2009) 94 lopullinen (rautatiekalustopöytäkirja)

U 3/2003 vp

U 48/2009 vp

3. Keskeinen sisältö

Tarkoituksena luoda kansainvälinen rekisteri, johon voitaisiin merkitä liikuteltavaan kalustoon kohdistuvia kansainvälisiä vakuusoikeuksia.

4. Organisointi

Valmistelija

Pulkinen, Pekka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50224

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Yleissopimus ja lentokalustoa koskeva pöytäkirja hyväksyttiin diplomaattikonferenssissa Etelä-Afrikassa marraskuussa 2001 ja ne tulivat kansainvälisesti voimaan 1.3.2006. Eräät yleissopimuksen ja pöytäkirjan määräyksistä kuuluvat Euroopan yhteisön yksinomaiseen toimivaltaan. EU on tullut yleissopimuksen ja pöytäkirjan sopimuspuoleksi 1.8.2009. Suomen osalta yleissopimuksen ja pöytäkirjan ratifiointitarvetta on selvitetty 28.9.2007 päättyneellä lausuntokierroksella.

Rautateiden liikkuvan kaluston vakuuskäyttöä koskeva pöytäkirja hyväksyttiin diplomaattikonferenssissa helmikuussa 2007. EU allekirjoitti pöytäkirjan joulukuussa 2009. Avaruusesineiden vakuuskäyttöä koskeva pöytäkirja, jonka valmisteluun Suomi ei osallistunut, hyväksyttiin diplomaattikonferenssissa 2012, mutta EU:n tulo pöytäkirjan osapuoleksi vaikuttaa tällä hetkellä epätodennäköiseltä. Unidroit'n sihteeristö selvittää lisäksi tarvetta maatalous-, kaivos- ym. laitteiden vakuuskäyttöä koskevaan pöytäkirjaan

7. Hankkeen vaikutukset

Mahdollisuus vahvistaa arvokkaaseen liikuteltavaan kalustoon, kuten ilma-aluksiin kohdistuvia kansainvälisiä vakuusoikeuksia, jotka ovat vaikeuksitta täytäntöönpantavissa kaikissa sopimusvaltioissa, tehostaa omaisuuden vakuuskäyttöä ja alentaa kaluston rahoituskustannuksia.

8. Muut tiedot

OM 3284/45/2001

9.3 Sähköinen kiinteistön kauppa ja panttaus

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on luoda sähköisen kiinteistön kaupan, panttauksen ja kirjaamisen menettelyn edellyttämä lainsäädäntö.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Toimikunnan I osamietintö 20.12.2004 (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2004:28)

HE 75/2005 vp 10.6.2005

Toimikunnan loppumietintö 19.1.2006: Sähköistä kiinteistönvaihdantaa selvittävän toimikunnan loppumietintö (Oikeusministeriö, Komiteamietintö 2006:1)

Lausuntotiivistelmä 28.12.2006 (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2006:27)

Luonnos hallituksen esitykseksi 1.2.2010

Lausuntotiivistelmä (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 65/2010)

Hallituksen esitys eduskunnalle sähköistä kiinteistön kauppaa, panttausta ja kirjaamisen menettelyä koskevaksi lainsäädännöksi (HE 146/2010)

LaVM 27/2010 vp

EV 243/2010 vp

Lait 96–99/2011

3. Keskeinen sisältö

Maakaaren on lisätty säännökset siitä, miten kiinteistön kauppakirja, panttikirja ja kirjaamishakemus voitaisiin tehdä sähköisessä muodossa ja miten niitä käsiteltäisiin

kirjaamisviranomaisessa. Maanmittauslaitoksen ylläpitämistä asiointijärjestelmistä säädetään laissa.

4. Organisointi

Valmistelijat

Pulkkinen, Pekka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50224

Salila, Jari, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50584

5. Taustatietoja

Kiinteistön kauppaa, panttausta ja kirjaamisjärjestelmää koskevat säännökset ovat maakaareissa (540/1995), joka tuli voimaan 1.1.1997. Maakaaren alkuperäisten säännösten mukaan kiinteistön kauppakirja ja panttikirja ovat aina kirjallisia. Käytännössä myös kirjaamishakemukset tehdään kirjallisesti.

Sähköinen kiinteistön vaihdanta ja sähköinen asiointi edellyttävät lainsäädännöllisten esteiden poistamisen lisäksi monipuolisten sähköisten palvelujen kehittämistä.

6. Aikataulu

Lait maakaaren ja eräiden muiden lakien muuttamisesta on annettu 4.2.2011. Lakien voimaantulosta säädetään erikseen lailla, kun uudistuksen edellyttämät asiointijärjestelmät valmistuvat. Tavoitteena on että asiointijärjestelmät voitaisiin ottaa käyttöön jo vuoden 2013 loppupuolella.

7. Hankkeen vaikutukset

Lainmuutos tarjoaa kiinteistön kaupassa ja luottojärjestelyissä vaihtoehdoisen toimintatavan, joka on nykyistä menettelyä vaivattomampi ja edullisempi. Sähköiset palvelut vähentävät yksityishenkilöiden sekä rahoituslaitosten ja muiden kiinteistöalalla toimivien kustannuksia.

Sähköinen asiointi vähentää viranomaisten rutiinitehtäviä. Uudistuksella on merkittäviä henkilöstövaikutuksia kirjaamisviranomaisissa. Taloudelliset hyödyt edellyttävät kuitenkin melko suurta sähköisten asiointipalvelujen käyttöä.

Asiointijärjestelmien rakentamiskustannukset on arvioitu noin 5 miljoonaksi euroksi ja vuotuiset käyttökustannukset noin 1 miljoonaksi euroksi. Kustannukset katettaisiin käyttömaksuilla.

8. Muut tiedot

OM 4/41/2004

OM016:00/2004

10 MAKSUKYVYTTÖMYYSLAINSÄÄDÄNTÖ

10.1 Velkajärjestelylain uudistaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Työryhmän tehtävänä on laatia ehdotukset yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain uudistamiseksi sekä tarvittavat muutokset muihin lakeihin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 6.11.2012

Aikaisemman työryhmän mietintö (Velkajärjestelyn uudistaminen, Mietintöjä ja lausuntoja 11/2011)

Lausuntotiivistelmä (Velkajärjestelyn uudistaminen, Lausuntotiivistelmä, Mietintöjä ja lausuntoja 41/2012)

3. Keskeinen sisältö

Työryhmän tehtävänä on velkajärjestelyn uudistamistyöryhmän 8.3.2011 antaman mietinnön ja siihen saadun lausuntopalautteen pohjalta laatia ehdotus yksityishenkilön velkajärjestelyn uudistamiseksi siltä osin kuin kyseisen mietinnön ehdotukset ovat toteuttamiskelpoisia ilman maksuohjelman niin sanottua reaaliaikaisuutta ja ulosottovalvontaa ja joiden toteuttaminen on tarpeellista. Työryhmän tulee toteuttaa uudistukset nykyistä yksityishenkilön velkajärjestelystä annettua lakia (57/1993) sekä tarvittaessa muita lakeja muuttamalla.

Työryhmän on kiinnitettävä huomiota siihen, miten velallisia voitaisiin kannustaa maksuohjelman aikaiseen tulonhankintaan ja miten velallisille voitaisiin nykyistä paremmin turvata velaton uusi alku. Työryhmän tulee selvittää, miten yrittäjien asemaa velkajärjestelyssä voitaisiin parantaa nimenomaan yrittäjyyteen liittyvin ratkaisuin maksuohjelman kestoon puuttumatta. Työryhmän tehtävänä on selvittää, voidaanko nykyistä velkajärjestelymenettelyä yksinkertaistaa ja lisäsuoritusjärjestelmän velallisille aiheuttamia ongelmia vähentää. Työryhmän tulee selvittää velallisen omistusasunnon säilyttämisestä koskevien säännösten toimivuus ja ehdottaa tarvittaessa niiden uudistamista.

4. Organisointi

Puheenjohtaja: lainsäädäntöneuvos Mari Aalto, oikeusministeriö, p. 02951 50502

Jäsenet:

1. Johtaja Helena Laine, Finanssialan Keskusliitto
2. Puheenjohtaja Jyrki Lindström, Suomen Perimistoimistojen Liitto ry
3. Talous- ja velkaneuvoja Elvi Oikarinen, Velkaneuvonta ry
4. Lainsäädäntöasioiden päällikkö Janne Makkula, Suomen Yrittäjät

- 5. Asianajaja Olli Pohjakallio, Suomen Asianajajaliitto
- 6. Käräjätuomari Tero Uitto, Varsinais-Suomen käräjäoikeus

5. Taustatietoja

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelman mukaan velkajärjestelyn ongelmakohtia selvitetään muun muassa oman asunnon suojaamisen ja maksuohjelman aikaiseen tulonhankintaan kannustamisen osalta sekä selvitetään yrittäjän velkajärjestelytilanteisiin liittyviä ongelmia.

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi päättyy 30.6.2013.

7. Vaikutukset

Hankkeen odotetaan poistavan ongelmakohtia velallisten palaamisessa yhteiskunnan aktiivisiksi toimijoiksi sekä edesauttavan velallisten kannustamisessa tulonhankintaan maksuohjelman aikana. Yrittäjien aseman velkajärjestelyssä odotetaan parantuvan. Velkajärjestelyn yksinkertaistaminen vaikuttaa velallisen aseman lisäksi myös mm. talous- ja velkaneuvonnan sekä tuomioistuinten toimintaan.

8. Muut tiedot

OM 16/41/2012
OM038:00/2012
[OM 15/41/2009
OM041:00/2009]

10.2 Maksukyvyttömyysasetuksen uudistaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Asetuksen tarkistamisen tavoitteena on parantaa sen toimivuutta tehostamalla menettelyjen hallinnointia ja mahdollistamalla elinkelpoisten yritysten tervehdyttäminen rajat ylittävissä tilanteissa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Komission ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi maksukyvyttömyysmenettelyistä annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1346/2000 muuttamisesta (KOM (2012) 744 lopullinen)

3. Keskeinen sisältö

Asetus sisältää säännökset tuomioistuimen toimivallasta, sovellettavasta laista, päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä menettelyjen koordinoinnista. Komission

ehdotuksista keskeisimpiä ovat soveltamisalan laajentaminen kattamaan eri jäsenvaltioiden yritysaneerausmenettelyt sekä yksityishenkilöihin sovellettavat maksukyvyttömyysmenettelyt, toimivaltasäännön ”pääintressien keskus” täsmentäminen, eräät muutokset paikallisiin maksukyvyttömyysmenettelyihin, yhteistyövelvoitteiden lisääminen ja jäsenvaltioiden velvoittaminen perustamaan maksukyvyttömyysrekisteri, joka on saatavilla internetissä ilmaiseksi.

4. Organisointi

Suomen edustaja

Mari Aalto, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50502

5. Taustatietoja

Asetusta on sovellettu 31.5.2002 lukien. Asetuksen mukaan komission tulee esittää kymmenen vuoden kuluttua asetuksen voimaantulosta kertomus sen soveltamisesta ja ehdottaa tarvittaessa asetuksen mukauttamista. Komissio antoi 12.12.2012 samanaikaisesti asetuksen muuttamishetoksen kanssa kertomuksen asetuksen soveltamisesta (KOM (2012) 743 lopullinen) sekä tiedonannon uudesta eurooppalaisesta lähestymistavasta yritystoiminnan epäonnistumiseen ja maksukyvyttömyyteen (KOM (2012) 742 lopullinen).

6. Aikataulu

Komissio antoi ehdotuksen 12.12.2012. Ehdotuksen käsittely aloitetaan neuvoston yksityisoikeudellisen yhteistyön työryhmässä helmikuussa 2013. U-kirjelmä annetaan eduskunnalle tammi–helmikuussa 2013.

7. Vaikutukset

Ehdotuksella tehostetaan ja selkeytetään rajat ylittäviä maksukyvyttömyysmenettelyjä ja pyritään turvaamaan mahdollisuudet elinkelpoisten yritysten tervehdyttämiselle sekä poistetaan esteitä velkavastuusta vapautettujen yksityishenkilöiden vapaalle liikkuvuudelle.

8. Muut tiedot

OM 4/482/2012

10.3 Konkurssilain tarkistaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Konkurssilain eräiden säännösten tarkistaminen

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 14.1.2010

Työryhmämietintö 30.9.2010 (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 73/2010)

Lausuntotiivistelmä 28.1.2011 (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 6/2011)

Luonnos hallituksen esitykseksi 9.2.2012

HE 86/2012 vp

LaVM 12/2012 vp

EV 115/2012 vp

3. Keskeinen sisältö

Konkurssilakiin lisättäisiin säännös velallisen itsekriminointisuojaista. Säännöksessä määritettäisiin itsekriminointisuojaan ulottuvuus konkurssimenettelyssä. Velallinen ei olisi velvollinen antamaan pesänhoitajalle tietoja, jotka liittyvät tekoon, josta hän on epäiltynä esitutkinnassa tai syytteessä ja jota koskevan näytön kannalta konkurssilaissa säädetyllä tiedonantovelvoitteella voi olla merkitystä.

Pesänhoitajalle pesäluettelon ja velallisselvityksen laatimisesta varojen puutteeseen raukeavissa konkurseissa valtion varoista maksettavan palkkion ja kustannusten korvauksen enimmäismäärää korotettaisiin. Konkurssilakiin otettaisiin säännös siitä, että pesänhoitaja tulisi tarvittaessa syyttäjälle toimitettavan velallisselvityksen sijaan tehdä tietyistä pesänselvityksessä ilmenneistä rikosepäilyistä ilmoituksen poliisille. Tehtävästä aiheutuvan lisätyön korvaamiseksi ehdotetaan, että siitä voitaisiin tuomioistuimen päätöksellä erikseen maksaa valtion varoista korvausta raukeavissa konkurseissa. Syyttäjän läsnäoloa konkurssiain istunnossa koskeva säännös kumottaisiin, eikä syyttäjälle myöskään enää automaattisesti toimitettaisi velallisselvitystä.

Hanke liittyy harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan toimintaohjelmaan vuosille 2012–2015.

4. Organisointi

Valmistelija

Leppänen, Maarit, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50276

5. Taustatietoja

Suomalaisessa oikeuskäytännössä ilmenneiden tapausten vuoksi on käynyt aiheelliseksi selvittää, tulisiko myös konkurssilakiin lisätä säännökset itsekriminointisuojaista vai onko riittävää, että pesänhoitajat ja tuomioistuimet suoraan noudattavat korkeimman oikeuden ja ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntöä.

6. Aikataulu

Säädösmuutokset tulevat voimaan 1.3.2013.

7. Vaikutukset

Konkurssilakiin ehdotettu säännös velallisen itsekriminointisuojusta selkeyttäisi oikeustilaa. Pesänhoitajan ja syyttäjän välistä työnjakoa selkeyttäisi säännös, jonka mukaan pesänhoitaja tarvittaessa tekisi pesänselvityksessä ilmenneistä rikosepäilyistä rikosilmoituksen. Uudistus tehostasi ja nopeuttaisi konkurssiin liittyvien talousrikosten esitutkintaa ja edistäisi rikosvastuun toteutumista. Ehdotuksen toteuttamiseksi valtion varoista pesänhoitajille maksettavia korvauksia varojen puutteeseen raukeavissa konkurseissa korotettaisiin.

8. Muut tiedot

OM 1/41/2010

OM002:00/2010

11 RIKOSOIKEUS

11.1 Ehdotus EU:n direktiiviksi unionin taloudellisten etujen rikosoikeudellisesta suojasta

1. Tavoite ja tehtävät

Komissio on 11.7.2011 tehnyt ehdotuksen direktiiviksi unionin taloudellisiin etuihin kohdistuvien petosten torjunnasta rikosoikeudellisin keinoin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM (2012) 363

U 57/2012 vp

3. Keskeinen sisältö

EU:n jäsenvaltioiden hallitusten välisessä yhteistyössä on hyväksytty yleissopimus Euroopan taloudellisten etujen suojaamisesta sekä siihen liittyvät kolme pöytäkirjaa. Direktiiviehdotuksella yleissopimus ja sen pöytäkirjat muutetaan Lissabonin sopimuksen mukaiseksi direktiiviksi. Direktiiviehdotus sisältää säännökset unionin taloudellisiin etuihin kohdistuvasta petoksesta sekä petokseen liittyvistä muista unionin taloudellisiin etuihin vaikuttavista rikoksista.

4. Organisointi

Valmistelija

Mikkola, Sanna, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50178

5. Taustatietoja

Suomi on saattanut kansallisesti voimaan yleissopimuksen ja siihen liittyvät kolme pöytäkirjaa. Ne ovat tulleet myös kansainvälisesti voimaan.

Ehdotuksella korvataan komission 23.5.2001 antama direktiiviehdotus yhteisön taloudellisten etujen rikosoikeudellisesta suojaamisesta [KOM(2001) 272 lopullinen].

Direktiiviehdotuksen taustalla on komission tiedonanto Euroopan unionin taloudellisten etujen suojaamisesta rikosoikeuden ja hallinnollisten tutkimusten avulla [KOM(2011) 293 lopullinen].

6. Aikataulu

Direktiiviehdotuksen käsittely on aloitettu syksyllä 2012.

7. Vaikutukset

Tavoitteena on vahvistaa EU:n taloudellisten etujen suojaa.

8. Muut tiedot

OM 3/481/2005

11.2 Ehdotus EU:n direktiiviksi ihmiskaupan ehkäisemisestä ja torjumisesta sekä ihmiskaupan uhrien suojelemisesta

1. Tavoite ja tehtävä

Direktiiviehdotuksen tavoitteena on ehkäistä ja torjua ihmiskauppaa sekä suojella ihmiskaupan uhreja. Direktiivi korvaa aiemman aihepiiriä koskevan neuvoston puitepäätöksen 2002/629/YOS.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Komission ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi ihmiskaupan ehkäisemisestä ja torjumisesta, uhrien suojelemisesta ja puitepäätöksen 2002/629/YOS kumoamisesta (KOM(2010)95 lopullinen)

U 14/2010 vp

LaVL 8/2010 vp

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/36/EU ihmiskaupan ehkäisemisestä ja torjumisesta sekä ihmiskaupan uhrien suojelemisesta ja neuvoston puitepäätöksen 2002/629/YOS korvaamisesta

3. Keskeinen sisältö

Teknisesti komission ehdotuksessa on kysymys ihmiskauppaa koskevan puitepäätöksen kumoamisesta ja uuden direktiivin säätämisestä sen tilalle. Uusi direktiivi on sisällöltään puitepäätöstä laajempi.

4. Organisointi

Valmistelija:

Salonen, Mirja, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, p. 02951 50440

5. Taustatietoja

Direktiiviehdotus pohjautuu ihmiskauppaa koskevaan aiempaan puitepäätökseen. Lisäksi direktiiviin on lisätty sellaisia elementtejä, joita on Euroopan neuvoston aihepiiriä koskevassa yleissopimuksessa (CETS 197). Kyseinen yleissopimus on tullut Suomessa voimaan 1.9.2012.

6. Aikataulu

Komissio antoi ehdotuksensa 29.3.2010. Neuvoston ja parlamentin hyväksynnän jälkeen direktiivi annettiin 5.4.2011. Direktiivin asettamat velvoitteet on saatettava jäsenvaltioissa voimaan 6.4.2013 mennessä. Hankkeen 11.3 yhteydessä on arvioitu, ettei direktiivi edellytä lainsäädäntömuutoksia.

7. Hankkeen vaikutukset

Direktiivillä on tarkoitus yhtenäistää jäsenvaltioiden lainsäädäntöä ihmiskauppaan liittyvissä rikosoikeudellisissa kysymyksissä. Lisäksi direktiivillä pyritään vahvistamaan ihmiskaupan uhrien suojelua ja auttamista.

8. Muut tiedot

EU/2010/0830
OM 3/481/2010

11.3 Oikeusministeriön hallinnonalan ihmiskauppalainsäädännön tarkastelu

1. Tavoite ja tehtävät

Työryhmän tehtävänä oli tarkastella tiettyjä oikeusministeriön vastuualueelle kuuluvia ihmiskauppaa koskevia, pääosin lainsäädännöllisiä kysymyksiä, ja tehdä niitä koskevat ehdotukset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Taustamuistio ”Ihmiskauppalainsäädännön muutostarpeiden arviointi ja muutosten valmistelu oikeusministeriön hallinnonallalla” 5.9.2011

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/36/EU ihmiskaupan ehkäisemisestä ja torjumisesta.

Ihmiskauppatyöryhmän mietintö (Mietintöjä ja lausuntoja 63/2012)

3. Keskeinen sisältö

Työryhmän tehtävät olivat seuraavat:

1. Ihmiskauppakriminalisoinnin (rikoslain 25 luvun 3 §) tarkastelu direktiivin 2011/36/EU valossa ja tarvittavien muutosten valmistelu.
2. Ihmiskaupan ja parituksen välistä rajanvetoa koskeva lainsäädännön muutostarpeiden arviointi ja tarvittavien lainsäädäntömuutosten valmistelu.
3. Parituksen kohteena olevan henkilön asianomistajuuteen liittyvien kysymysten tarkastelu, mukaan lukien tarve lainsäädännölliseen selkeyttämiseen.

4. Ihmiskaupan uhrin suostumuksen oikeudellisen merkityksen tarkastelu, mukaan lukien tarve lainsäädännölliseen selkeyttämiseen.
5. Ihmiskaupan ja kiskonnantapaisen työsyrynnän rajanvetoa koskeva lainsäädännön muutostarpeiden arviointi ja tarvittavien lainsäädäntömuutosten valmistelu oheisseuraamukset (oikeushenkilön rangaistusvastuu ja liiketoimintakielto) mukaan lukien.
6. Pakkotyön käsitteen ja aseman tarkastelu ihmiskauppakontekstissa (käytäntö ja lainsäädäntö).
7. Ihmiskaupan uhrien ja heidän läheistensä, todistajien sekä muiden ihmiskaupparikosten käsittelyyn osallistuvien henkilöiden suojeluun liittyvien käytäntöjen tarkastelu sekä käytäntöjä koskevien tarvittavien kehittämishetösten valmistelu.

4. Organisointi

Valmistelija

Salonen, Mirja, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, p. 02951 50440

5. Taustatietoja

Työryhmän asettamisen taustalla olivat erityisesti kansallisen ihmiskaupparaporttoijan kertomus sekä sen johdosta annetut eduskunnan lausumat, ihmiskaupan vastaisen toimintasuunnitelman ohjausryhmän loppuraportti sekä ihmiskaupakriminalisoinnin osalta direktiivi ihmiskaupan ehkäisemisestä ja torjumisesta sekä ihmiskaupan uhrien suojelemisesta. Ihmiskauppalainsäädännön kehittämiseen on kiinnitetty huomiota myös pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelmassa.

Työryhmä ehdotti lainsäädäntömuutoksia, joiden perusteella ihmiskaupparangaistus säännös paremmin vastaisi kansainvälisiä kriminalisointivelvoitteita ja jotka selventäisivät rajanvetoa ihmiskaupparikosten ja muiden rikosten välillä. Lisäksi työryhmä ehdotti muutoksia, jotka edistävät avustajan ja tukihenkilön määräämistä parituksen kohteelle. Lisäksi oikeushenkilön rangaistusvastuu ja liiketoimintakielto liitettäisiin kiskonnantapaiseen työsyryntään.

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi on 21.11.2011–28.9.2012. Työryhmän mietintö oli 14.12.2012 päättyneellä lausuntokierroksella. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa syksyllä 2013.

7. Vaikutukset

Ehdotetuilla lainsäädäntömuutoksilla edistetään rikosvastuun asianmukaista kohdentumista niin, että rangaistus tuomitaan teon vakavuuden, vahingollisuuden ja vaarallisuuden mukaisesti ja parannetaan parituksen kohteen asemaa.

8. Muut tiedot

OM 12/41/2011

OM031:00/2011

11.4 EU:n direktiivi lasten seksuaalisen hyväksikäytön ja seksuaalisen riiston sekä lapsipornografian torjumisesta

1. Tavoite ja tehtävä

Direktiivin tavoitteena on torjua lasten seksuaalista hyväksikäyttöä ja riistoa sekä lapsipornografiaa. Direktiivi korvaa aiemman aihepiiriä koskevan neuvoston puitepäätöksen 2004/68/YOS.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Komission ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi lasten seksuaalisen hyväksikäytön ja seksuaalisen riiston sekä lapsipornografian torjumisesta ja puitepäätöksen 2004/68/YOS kumoamisesta (KOM(2010)94 lopullinen)

U 15/2010 vp

LaVL 10/2010 vp

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/92/EU lasten seksuaalisen hyväksikäytön ja seksuaalisen riiston sekä lapsipornografian torjumisesta ja neuvoston puitepäätöksen 2004/68/YOS korvaamisesta

3. Keskeinen sisältö

Teknisesti uudessa direktiivissä on kysymys lasten seksuaalista riistoa koskevan puitepäätöksen kumoamisesta ja uuden direktiivin säätämisestä sen tilalle. Uusi direktiivi on sisällöltään puitepäätöstä laajempi.

4. Organisointi

Valmistelija:

Salonen, Mirja, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, p. 02951 50440

5. Taustatietoja

Direktiivi pohjautuu lasten seksuaalista riistoa ja lapsipornografiaa koskevaan aiempaan puitepäätökseen. Lisäksi direktiiviin on lisätty sellaisia elementtejä, joita on Euroopan neuvoston aihepiiriä koskevassa yleissopimuksessa (CETS 201). Kyseinen yleissopimus on tullut Suomessa voimaan 1.10.2011.

6. Aikataulu

Komissio antoi ehdotuksensa 29.3.2010. Neuvoston ja parlamentin hyväksynnän jälkeen direktiivi annettiin 13.12.2011. Direktiivin asettamat velvoitteet on saatettava jäsenvaltioissa voimaan 18.12.2013 mennessä. Arviomuistio direktiivin mahdollisista lainsäädäntömuutoksista tehdään keväällä 2013. Ks. myös kohta 11.3.

7. Hankkeen vaikutukset

Direktiivillä on tarkoitus yhtenäistää jäsenvaltioiden lainsäädäntöä lasten seksuaaliseen hyväksikäyttöön ja riistoon sekä lapsipornografiaan liittyvissä rikosoikeudellisissa kysymyksissä. Lisäksi direktiivillä pyritään vahvistamaan tällaisten rikosten uhrien suoje-
lua ja auttamista.

8. Muut tiedot

EU/2010/0834

OM 4/481/2010

11.5 Laitonta elinkauppaa koskeva Euroopan neuvoston yleissopimus

1. Tavoite ja tehtävä

Tavoitteena on laatia yleissopimus ihmisten elinten laittomasta kaupasta. Yleissopimusta valmistelevan komitean on laadittava tarvittaessa erillinen lisäpöytäkirja kudosten ja solujen laittomasta kaupasta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Sopimusluonnos PC-TO (2011) 1 (<http://www.coe.int/PC-TO>)

3. Keskeinen sisältö

Yleissopimusluonnos sisältää määräyksiä elinkauppaan liittyvistä kriminalisoinneista, rikosten tutkinnasta ja oikeudenkäynnistä, elinkaupan uhrien auttamisesta ja suojelemisesta sekä laittoman elinkaupan ehkäisemisestä.

4. Organisointi

Valmistelija:

Salonen, Mirja, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, p. 02951 50440

Yleissopimusta koskevaan kansalliseen valmisteluun osallistuu oikeusministeriön lisäksi ulkoasiainministeriö.

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Yleissopimusta koskevat neuvottelut aloitettiin Strasbourgissa joulukuussa 2011. Euroopan neuvoston rikosoikeudellinen johtokomitea (CDPC) hyväksyi sopimusluonnoksen joulukuussa 2012 järjestetyssä kokouksessaan. Sopimus on tarkoitus hyväksyä Euroopan neuvoston ministerikomiteassa vuoden 2013 aikana.

7. Hankkeen vaikutukset

Yleissopimuksella pyritään ehkäisemään laitonta elinkauppaa, edistämään elinkauppaan syyllistyvien vastuuseen saattamista ja auttamaan elinkaupan uhreja.

8. Muut tiedot

OM 5/849/2012

11.6 Rahanpesua ja terrorismin rahoittamista koskeva Euroopan neuvoston yleissopimus

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena oli muuttaa ja täydentää Euroopan neuvoston vuoden 1990 yleissopimusta erityisesti rahanpesun ennaltaehkäisemiseen ja terrorismin rahoittamiseen liittyvillä artikloilla. Yleissopimus on tullut voimaan Suomessa 1 päivänä heinäkuuta 1994 (SopS 53/1994). Työn edistyessä selvisi, että tuloksena tulee olemaan uusi yleissopimus.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Lopullinen sopimus ja selitysmuistio (CETS No. 198)

3. Keskeinen sisältö

Kansainvälistä yhteistyötä ja oikeusapua kehitetään erityisesti kansallisten toimintayksiköiden (FIU eli Financial Intelligence Unit) asemaa painottamalla ja maksuliikennetahtumien valvontaa tehostamalla. Rahanpesuun kuuluvien tekojen alaa laajennetaan sekä tekemuotojen lisäämisen että oikeushenkilön vastuun mukaan ottamisen kautta. Yleissopimusta tullaan soveltamaan myös terrorismin rahoittamiseen. Siihen tulee uusi luku sopimuksen noudattamisen valvontajärjestelmästä. Yleissopimuksen suhde Suomen lainsäädäntöön selviää lopullisesti sen kansallisen voimaansaattamisen yhteydessä.

4. Organisointi

Valmistelija

Innanen, Tanja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50338

5. Taustatietoja

Yleissopimuksen muuttamiseen ja täydentämiseen liittyviä kysymyksiä harkittiin ja selvitettiin työryhmässä (PC-S-ML), jonka loppuraportti (PC-R-M (03) 1) on valmistunut keväällä 2002. Artiklat perustuvat pitkälti jo olemassa oleviin kansainvälisiin velvoitteisiin ja suosituksiin.

6. Aikataulu

Yleissopimus valmisteltiin Euroopan neuvoston työryhmässä (PC-RM). Euroopan neuvoston ministerikomitea hyväksyi uuden yleissopimuksen 3.5.2005. Suomi on allekirjoittanut sopimuksen 16.12.2005. Jatkovalmistelun aikataulu on avoinna.

7. Vaikutukset

Sopimuksella tehostetaan rahanpesu- ja terrorisminrahoittamisrikosten torjuntaa ja rikoshyödyn takaisinsaamista. Alustavan arvion mukaan Suomen lainsäädännön muuttamistarve on melko vähäinen ja liittyy tarkoituksenmukaisuusnäkökohtiin eikä sopimuksen velvoittaviin määräyksiin.

8. Muut tiedot

OM 7/84/2005

11.7 Hallituksen esitys eduskunnalle ympäristön suojelua rikosoikeudellisin keinoin koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen voimaansaattamisesta

1. Tavoite ja tehtävät

Hallituksen esityksen tavoitteena on hyväksyä Strasbourgissa 4.11.1998 allekirjoitettu Euroopan neuvoston yleissopimus ympäristön suojelusta rikosoikeudellisin keinoin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Strasbourgissa 4.11.1998 allekirjoitettu Euroopan neuvoston yleissopimus ympäristön suojelusta rikosoikeudellisin keinoin

HE 52/2005 vp

YmVL 24/2005 vp

2008/99/EY direktiivi ympäristönsuojelusta rikosoikeudellisin keinoin

3. Keskeinen sisältö

Yleissopimus sisältää määräyksiä ympäristöön tai ihmisiin kohdistuvasta vaarallisesta toiminnasta, jonka sopimuspuolet sitoutuvat kriminalisoimaan lainsäädännössään.

Sopimus sisältää määräyksiä ympäristörikoksista säädetävistä rangaistuksista, lainkäytösvallasta, omaisuuden ja hyödyn menetetyksi julistamisesta, oikeushenkilön rangaistusvastuusta, kansallisten viranomaisten yhteistyöstä ja kansainvälisestä yhteistoiminnasta.

4. Organisointi

Valmistelija

Andersson, Lena, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50244

5. Taustatietoja

Yleissopimus ei ole tullut kansainvälisesti voimaan. Ainoastaan Viro on ratifioinut sen.

Aikaisempi hallituksen esitys 52/2007 vp EN:n yleissopimuksen voimaan saattamisesta ja EU:n ympäristörikospuitepäätöksen (EYVL L 29, 5.2.2003, s. 29) täytäntöönpanosta peruttiin 28.4.2007, koska yhteisön tuomioistuin kumosi mainitun puitepäätöksen 13.9.2005 antamallaan tuomiolla C-176/03.

Tuomion mukaan pääosa puitepäätöksen määräyksistä olisi tullut antaa Euroopan yhteisön perustamissopimuksen nojalla. Jos toimivalta säättää tietyn alan velvoitteita kuuluu yhteisölle ja yhteisö on käyttänyt toimivaltansa, myös toimivalta solmia kansainvälisiä sopimuksia alalla siirtyy jäsenvaltiolta yhteisölle. Yhteisö on käyttänyt toimivaltaansa siten, että 19.11.2008 annettiin Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/99/EY ympäristönsuojelusta rikosoikeudellisin keinoin. Kun toimivalta sopimuksen solmimiseen on nyt siirtynyt yhteisölle, on erikseen selvitettävä, aikooko yhteisö ratifioida sopimuksen.

6. Aikataulu

Koska yhteisön aikeista sopimuksen ratifioimiseksi ei ole tietoa, aikataulu on avoinna.

7. Vaikutukset

Esitys tehostaa ympäristön suojelua sopimukseen liittyvissä valtioissa yhdenmukaistamalla ympäristörikosten rikostunnusmerkistöjä.

8. Muut tiedot

OM 30/41/2003

OM034:00/2003

11.8 Ehdotus teollis- ja tekijänoikeuksien rikosoikeudellista suojaa koskevaksi EU:n direktiiviksi

1. Tavoite ja tehtävät

Direktiiviehdotuksen tavoitteena on teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistaminen vahvistamalla jäsenvaltioiden kansallisissa laeissa säädettävät vähimmäisrangaistukset niitä loukkaavista rikoksista ja antamalla määräykset jäsenvaltioiden välisestä rikosoikeudellisesta yhteistyöstä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2005) 276 lopullinen

U 39/2005 vp

KOM(2006) 168 lopullinen

U 39/2005 vp 28.9.2006 jatkokirjelmä

3. Keskeinen sisältö

Ehdotuksessa direktiiviksi on määräykset teollis- ja tekijänoikeuksia loukkaavien tekojen säätämisestä rangaistaviksi sekä rangaistustyypeistä, joita teoista on langetettava. Rangaistavuus koskisi tahallisia kaupallisessa laajuudessa tehtyjä teollis- ja tekijänoikeuksia loukkaavia tekoja. Rangaistuksiksi olisi säädettävä vankeutta, sakkoa, menettämisseuraamuksia sekä erityisseuraamuksia kuten liiketoimintakielto ja loukkaamiseen käytettyjen esineiden tuhoaminen.

Direktiivissä on myös määräykset rangaistusten vähimmäistasosta, laajennetusta rikosohyödyn menettämisestä, syytetoimenpiteiden aloittamisesta ja yhteisistä tutkintaryhmistä.

4. Organisointi

Valmistelija

Mikkola, Sanna, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50178

5. Taustatietoja

Ehdotuksen tarkoituksena on täydentää 29 päivänä huhtikuuta 2004 annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä (2004/48/EY), joka koskee muita kuin rikosoikeudellisia toimenpiteitä, menettelyjä ja oikeussuojakeinoja teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamiseksi. Komissio on siirtänyt direktiiviehdotukseen aikaisemman samaa aihepiiriä koskevan puitepäätöksen määräykset (KOM(2005) 276 lopullinen).

6. Aikataulu

Lissabonin sopimuksen voimaantulon vuoksi komissio tulee antamaan asiassa uuden ehdotuksen, mutta aikataulusta ei ole tietoa.

7. Vaikutukset

Ehdotuksella pyritään torjumaan teollis- ja tekijänoikeusrikollisuutta varmistamalla, että kaikissa unionin jäsenvaltioissa voidaan langettaa tehokkaita, oikeasuhtaisia ja varoittavia rangaistuksia ja menettämisseuraamuksia. Ehdotuksella pyritään myös parantamaan teollis- ja tekijänoikeusrikosten tutkintaan ja syytetoimiin liittyvää jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä.

8. Muut tiedot

OM 23/481/2005

EU/2005/1194

EU/2005/1195

11.9 Ehdotus EU:n direktiiviksi tietojärjestelmiin kohdistuvista hyökkäyksistä

1. Tavoite ja tehtävät

Direktiiviehdotuksen tavoitteena on edistää tietojärjestelmiin kohdistuvien rikosten torjuntaa. Direktiivissä annettaisiin vähimmäissäännöt jäsenvaltioiden kansallisissa laeissa olevista rikostunnusmerkistöistä ja rangaistuksista sekä määrättäisiin jäsenvaltioiden välisestä rikosoikeudellisesta yhteistyöstä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Komission ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi tietojärjestelmiin kohdistuvista hyökkäyksistä ja neuvoston puitepäätöksen 2005/222/YOS kumoamisesta (KOM(2010) 517 lopullinen)

U 50/2010 vp

U-jatkokirje, OM2011-00165, OM2011-00166

U-jatkokirje, OM2012-0157, OM2012-0158

LaVL 18/2010 vp

HaVL 37/2010 vp

HaVL 2/2011 vp

LaVL 4/2011 vp

LaVP 27/2012 vp

3. Keskeinen sisältö

Ehdotuksessa on kysymys nykyisen tietojärjestelmiin kohdistuvista hyökkäyksistä tehdyn puitepäätöksen kumoamisesta ja uuden direktiivin säätämisestä sen tilalle. Uusi ehdotettu direktiivi sisältää nykyiseen puitepäätökseen sisältyvät säännökset, mukaan lukien laitton tunkeutuminen tietojärjestelmään, laitton järjestelmän häirintä, laitton datan vahingoittaminen, rikokseen yllyttäminen ja avunanto tai rikoksen yritys, oikeushenkilön vastuu ja rikosoikeudellinen lainkäyttövalta.

Ehdotuksessa on myös uusia rangaistava tekoja koskevia säännöksiä, jotka sisältyvät Euroopan neuvoston tietoverkkorikollisuutta koskevaan yleissopimukseen. Nämä koskevat rikoksen tekemisessä käytettyjä laitteita ja välineitä sekä viestintäsalaisuuden loukkaamista. Raskauttavia olosuhteita koskeviin säännöksiin on lisätty hyökkäysten laajamittaisuus eli ns. bot-verkkojen käyttö ja tekijän henkilöllisyyden salaaminen siten, että aiheutetaan vahinkoa henkilöllisyyden oikealle haltijalle.

4. Organisointi

Valmistelija

Monto, Mikko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50470

5. Taustatietoja

Euroopan unionin neuvosto teki 24 päivänä helmikuuta 2005 puitepäätöksen tietojärjestelmiin kohdistuvista hyökkäyksistä (2005/222/YOS). Euroopan neuvosto teki Budapes-tissä 23 päivänä marraskuuta 2001 tietoverkkorikollisuutta koskevan yleissopimuksen (SopS 60/2007). Puitepäätös ja yleissopimus on pantu kansallisesti täytäntöön (HE 153/2006 vp).

Komissio on tehnyt ehdotuksen neuvoston puitepäätöksen korvaamisesta direktiivillä Lissabonin sopimuksen voimaantulon vuoksi.

6. Aikataulu

Valtioneuvosto on lähettänyt eduskunnalle ehdotuksia koskevan kirjelmän U 50/2010 joulukuussa 2010 ja jatkokirjelmät toukokuussa 2011 sekä toukokuussa 2012.

Direktiiviehdotuksen käsittely neuvoston työryhmässä on aloitettu tammikuussa 2010. Direktiivistä päästiin neuvoston puolella yhteisymmärrykseen kesäkuun 2011 OSA-neuvostossa. Neuvottelut Euroopan parlamentin kanssa ovat käynnissä.

7. Vaikutukset

Ehdotuksella pyritään torjumaan tietojärjestelmiin kohdistuvia rikoksia varmistamalla, että kaikissa unionin jäsenvaltioissa on säädetty teoista riittävät rangaistukset. Ehdotuksella pyritään myös parantamaan tällaisten rikosten tutkintaan liittyvää jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä ja rikosten tilastointia.

8. Muut tiedot

OM 1/481/2011

EU/2010/1522

11.10 Sananvapausrikokset, vainoaminen ja häirintäkäyttäytyminen

1. Tavoite ja tehtävät

Työryhmätyön tavoitteena oli arvioida sananvapausrikosten tarkistustarpeita, vainoamisen kriminalisoinnin tarvetta sekä viestintäteknologian avulla tapahtuvan ja muun häirintäkäyttäytymisen aiheuttamia rikosoikeudellisen sääntelyn tarkistustarpeita.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen päätöslauselma 1577/2007 Towards decriminalisation of defamation (sananvapausrikokset)

EV 94/2009 vp (viestintävälineillä tapahtuva häirintä)

Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta (CETS 210) (vainoaminen)

Työryhmän asettamispäätös 30.9.2011

Mietintö ”Sananvapausrikokset, vainoaminen ja viestintärauhan rikkominen” (oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 24/2012)

Lausuntotiivistelmä (oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 49/2012)

3. Keskeinen sisältö

Työryhmä ehdotti, että rikoslain yksityisyyden, rauhan ja kunnian loukkaamista koskevaan 24 lukuun lisätään uusi viestintärauhan rikkomista koskeva rangaistussäännös. Viestintärauhan rikkomiseen syyllistyisi se, joka häirintätarkoituksessa toistuvasti lähettää toiselle viestejä tai soittaa siten, että teko on omiaan aiheuttamaan hänelle huomattavaa häiriötä tai haittaa. Ilkivaltarikoksen tunnusmerkistöä tarkistettaisiin.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön huomioon ottamiseksi yksityiselämää loukkaavaa tiedon levittämistä ja kunnianloukkausta koskeviin rangaistussäännöksiin ehdotetaan tehtäväksi tarkistuksia.

Vapauteen kohdistuvia rikoksia koskevaa rikoslain 25 lukua ehdotetaan täydennettäväksi uudella vainoamista koskevalla rangaistussäännöksellä. Vainoamiseen syyllistyisi se, joka toistuvasti uhkaa, seuraa, tarkkailee, ottaa yhteyttä tai muuten näihin rinnastettavalla tavalla vainoaa toista siten, että se on omiaan aiheuttamaan vainotussa pelkoa tai ahdistusta. Lisäksi pakkokeinolainsäädäntöön ehdotetaan tehtäväksi esityksen aiheuttamat lähinnä teknisluonteiset muutokset.

4. Organisointi

Jatkotyön valmistelu:

Marttunen, Matti, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50548

Matikkala, Jussi, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50486

5. Taustatietoja

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin (EIT) on antanut toistakymmentä tuomiota, joissa Suomen on yksityiselämän suojaa ja kunnianloukkausta koskevissa asioissa katsottu rikkoneen EIS 10 artiklaa. Suomalaiset tuomioistuimet ovat ratkaisukäytännössään painottaneet yksityiselämän ja kunnian suojaa, kun taas EIT on painottanut enemmän sananvapautta. Euroopan neuvoston parlamentaarinen yleiskokous on päätöslauselmaansa 1577/2007 Towards decriminalisation of defamation kehottanut jäsenvaltioita muun muassa poistamaan kunnianloukkausta koskevista rangaistussäännöksistään vankeusrangaistuksen uhan.

RL 24:1:n mukaiseen kotirauhan rikkomiseen voi syyllistyä muun muassa häiritsemällä toisen kotirauhaa soittamalla oikeudettomasti puheluita. Lailla 685/2009 säännökseen lisättiin tekotapana kotirauhan häiritseminen lähettämällä matkapuhelimeen viestejä. Hyväksyessään mainitun matkapuhelinviestejä koskevan rikoslain muutoksen eduskunta edellytti lakivaliokunnan mietinnön pohjalta, että tehdään kokonaisvaltainen selvitys oikeussuojakeinoista modernilla viestintäteknologialla toteutettavaa yksityisyyteen kohdistuvaa häirintää ja ilkivaltaa vastaan ja ryhdytään tarvittaviin lainsäädäntö- ja muihin toimenpiteisiin (EV 94/2009 vp, LaVM 10/2009 vp s. 2–3).

Euroopan neuvoston yleissopimuksen naiseen kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta (CETS 210) 34 artikla edellyttää, että sopimuspuolet toteuttavat tarvittavat lainsäädäntö- tai muut toimet varmistaakseen, että toiseen henkilöön kohdistuva tahallinen ja toistuva uhkaava käyttäytyminen, joka saa tämän henkilön pelkäämään turvallisuutensa vaarantumista, kriminalisoidaan. Artikla 78 mahdollistaa poikkeamisen velvoitteesta. Menettelystä on käytetty nimitystä stalking, Suomessa ahdistelu, häirintä tai vainoaminen. Suomi on allekirjoittanut hyväksymisvaraamin sopimuksen 11.5.2011.

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi oli 3.10.2011–16.4.2012.

Hanke on jatkovalmistelussa, ja tavoitteena on antaa hallituksen esitys keväällä 2013.

7. Vaikutukset

Hanke liittyy osin kansainväliseen yhteistyöhön rikosoikeuden alueella (sananvapauserikokset, vainoaminen). Tavoitteena on sananvapauden turvaaminen (sananvapauserikokset) ja häirintäkäyttäytymisen kohteeksi joutuneen aseman parantaminen (viestintärauha ja vainoaminen).

8. Muut tiedot
OM 16/41/2011
OM025:00/2011

11.11 Eräiden törkeiden rikosten valmistelun kriminalisointi

1. Tavoite ja tehtävät

Tehtävänä on ollut pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelman mukaisesti laatia hallituksen esitys vakavimpien rikosten valmistelun kriminalisoinnista. Vakavilla rikoksilla tarkoitettiin tässä yhteydessä henkirikoksia, törkeää pahoinpitelyä ja törkeää ryöstöä. Säännökset sijoitettaisiin rikoslain erityiseen osaan.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Arviomuistio ”Eräiden törkeiden rikosten valmistelun kriminalisointi” (oikeusministeriön selvityksiä ja ohjeita 12/2011)

Työryhmän asettamispäätös 3.10.2011

Mietintö ”Ehdotus eräiden törkeiden rikosten valmistelun kriminalisoinnista” (oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 15/2012)

Lausuntotivistelmä (oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 35/2012)

Hallituksen esitys eduskunnalle eräiden törkeiden rikosten valmistelun kriminalisointia koskevaksi lainsäädännöksi (HE 141/2012 vp)

3. Keskeinen sisältö

Rikoslakiin lisättäisiin säännökset eräiden törkeimpien rikosten valmistelun rangaistavuudesta. Rangaistavaksi säädettäisiin henkirikosten, törkeän pahoinpitelyn, panttivangin ottamisen ja törkeän ryöstön valmistelu mukaan lukien niiden tekemisestä sopiminen. Tunnusmerkistökiteijöistä säädettäisiin mahdollisimman tarkkarajaisesti laillisuusperiaatteen edellyttämällä tavalla. Lakia oikeudenkäynnistä rikosasioissa muutettaisiin siten, että valmistelurikosten uhrin oikeudet turvattaisiin. Lisäksi pakkokeinolainsäädäntöä muutettaisiin siten, että poliisilla olisi asianmukaiset keinot mainittujen valmistelurikosten tutkinnassa.

4. Organisointi

Jatkotyön valmistelu:

Marttunen, Matti, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50548

Matikkala, Jussi, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50486

5. Taustatietoja

Suomen lainsäädännössä ei ole yleistä säännöstä rikosten valmistelusta, mutta rikoslais-
sa on noin 20 erityissäännöstä valmistelurikoksista tai tiettyjen valmistelutoimien ran-
gaistavuudesta. Säännökset perustuvat usein kansainvälisten sopimusten edellyttämien
erittäin vakavia rikoksia koskevien velvoitteiden täyttämiseen.

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi oli 3.10.2011–30.3.2012.

Hallituksen esitys eduskunnalle on annettu 25.10.2012.

7. Vaikutukset

Esitys tehostaisi vakavimpien rikosten torjuntaa.

8. Muut tiedot

OM 4/41/2011

OM027:00/2011

11.12 Laittoman maahantulon järjestämistä koskevan rangaistussäännöksen tarkistaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Tehtävänä on laatia ehdotus hallituksen esitykseksi laittoman maahantulon järjestämistä
koskevan rikoslain säännöksen muuttamisesta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeusministeriön kirje 15.6.2012 jäsenen nimeämiseksi asetettavaan työryhmään

Työryhmän asettamispäätös 14.8.2012

3. Keskeinen sisältö

Laittoman maahantulon järjestäminen säädetään rangaistavaksi rikoslain 17 luvun
8 §:ssä. Laittoman maahantulon järjestämisestä tuomitaan muun muassa se, joka tuo tai
yrittää tuoda Suomeen tai Suomen kautta muuhun maahan ulkomaalaisen, jolla ei ole
maahantuloon vaadittavaa passia, muuta matkustusasiakirjaa, viisumia tai oleskelulu-
paa. Rikos edellyttää tahallisuutta.

Työryhmän tulee valmistella ehdotus hallituksen esitykseksi rikoslain 17 luvun 8 §:n
muuttamiseksi niin, että rangaistavaa olisi tuoda maahan ulkomaalainen, joka on saanut
maahantuloon vaadittavan asiakirjan ilmoittamalla väärää tietoa. Samalla työryhmän

tulee valmistella mahdolliset muutokset, jotta mainittu pykälä kattaisi muutenkin riittävän laajasti menettelyt, jotka moitittavuudeltaan rinnastuvat voimassa olevan lain mukaan rangaistaviin tekotapoihin. Lisäksi työryhmän tulee valmistella mahdolliset ehdotuksista seuraavat muutokset valtionrajarikosta koskevaan rikoslain säännökseen sekä mahdolliseen muuhun lainsäädäntöön.

4. Organisointi

Työryhmä

Puheenjohtaja:

Andersson, Lena, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50244

Jäsenet:

Rautava, Veli-Pekka, lainsäädäntösihteeri, ulkoasiainministeriö

Mikkola, Tero, ylitarkastaja, sisäasiainministeriö

Hallenberg, Silja, rajavartioylitarkastaja, rajavartiolaitos

Hämäläinen, Juha-Mikko, valtiosyyttäjä, valtakunnansyyttäjänvirasto

Vanne, Kimmo, kärjätuomari, Vantaan kärjäoikeus

Niemi, Mikael, asianajaja, Suomen Asianajajaliitto

Laine, Marjaana, johtava lakimies, pakolaisneuvonta

Kankainen, Heidi, poliisitarkastaja, sisäasiainministeriö

5. Taustatietoja

Rikoslain 17 luvun 8 §:n säännöstä on ollut vaikea soveltaa maahantulon järjestäjään, jonka maahan tuomilla henkilöillä on ollut voimassa oleva vaadittava viisumi, mutta se on saatu ilmoittamalla väärää tietoa. Oikeuskäytäntö säännöksen soveltamisessa oli pitkään epäyhtenäinen. Oikeustila selveni, kun korkein oikeus katsoi ratkaisussaan KKO 2010:6, että maahantulon järjestäminen tällaisessa tapauksessa ei ole säännöksen sanamuodon mukainen rangaistava teko. Päätöksen jälkeen Valtakunnansyyttäjänvirasto teki 19.2.2010 oikeusministeriölle esityksen rikoslain 17 luvun 8 §:n muuttamiseksi.

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi on 1.9.2012–31.1.2013. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa 2013.

7. Vaikutukset

Uudistuksen vaikutukset arvioidaan työryhmätyön aikana.

8. Muut tiedot

OM 12/41/2012

OM032:00/2012

11.13 Rikostaustan tarkistaminen vapaaehtoistoiminnassa

1. Tavoite ja tehtävä

Työryhmän tehtävänä on laatia hallituksen esityksen muotoon laadittu ehdotus lasten kanssa työskentelevien henkilöiden rikostaustan tarkistamismenettelyn laajentamisesta vapaaehtoistoimintaan. Työryhmän tulee työssään ottaa huomioon uuden lasten seksuaalisen hyväksikäytön torjumista koskevan EU direktiivin asettamat vaatimukset. Työryhmän on pyrittävä siihen, ettei ehdotetuilla lainmuutoksilla hankaloitettaisi vapaaehtoistoiminnan järjestämistä tai vapaaehtoistoimintaan osallistumista. Tämän vuoksi tulee pohtia, millaiseen vapaaehtoistoimintaan tarkistamismenettely on syytä ulottaa. Työryhmän tulee lisäksi varmistaa, että lasten kanssa toimivien henkilöiden rikostaustan selvittämistä koskeva lainsäädäntö täyttää direktiivin asettamat muut mahdolliset vaatimukset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 26.3.2012

Työryhmän toimikauden jatkamista ja kokoonpanon muuttamista koskeva päätös 11.1.2013

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/92/EU lasten seksuaalisen hyväksikäytön ja seksuaalisen riiston sekä lapsipornografian torjumisesta ja neuvoston puitepäätöksen 2004/68/YOS korvaamisesta

3. Keskeinen sisältö

Uusi Euroopan unionin parlamentin ja neuvoston direktiivi lasten seksuaalisen hyväksikäytön ja seksuaalisen riiston sekä lapsipornografian torjumisesta annettiin joulukuussa 2011. Direktiivi edellyttää, että järjestettyyn vapaaehtoistoimintaan osallistuvilta henkilöiltä tulee voida pyytää tietoa henkilön mahdollisista tuomioista lapsiin kohdistuneista seksuaalirikoksista. Tämä koskee vapaaehtoistoimintaa, jossa ollaan suoraan ja säännöllisesti tekemisissä lasten kanssa. Menettelyn yksityiskohdissa direktiivi jättää jäsenvaltioille kansallista harkintavaltaa.

4. Organisointi

Puheenjohtaja:

Lainsäädäntöneuvos Anna-Riitta Wallin, oikeusministeriö, p. 02951 50196

Jäsenet:

Lainsäädäntösihteerit Mirja Salonen, oikeusministeriö

Ylitarkastaja Jennimari Huovinen, oikeusministeriö

Hallitussihteerit Heidi Sulander, opetus- ja kulttuuriministeriö

Hallitussihteerit Heidi Manns-Haatanen, sosiaali- ja terveysministeriö

Ylitarkastaja Sami Teräväinen, työ- ja elinkeinoministeriö

Toimialajohtaja Tauno Aalto, oikeusrekisterikeskus

5. Taustatietoja

Vuoden 2003 alusta Suomessa tuli voimaan laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä (504/2002). Selvittämismenettelyn tarkoituksena on estää seksuaalirikoksista ja tietyistä muista rikoksista tuomittuja henkilöitä työskentelemästä lasten kanssa. Laki koskee työ- ja virkasuhteessa tehtävää työtä, johon pysyväisluonteisesti ja olennaisesti kuuluu ilman huoltajan läsnäoloa tapahtuvaa alaikäisen kasvatusta, opetusta, hoitoa tai muuta huolenpitoa taikka muuta työskentelyä henkilökohtaisessa vuorovaikutuksessa alaikäisen kanssa. Lakia sovelletaan myös muun muassa siviilipalvelusvelvollisen työpalveluun ja perusopetuslaissa tarkoitetun aamu- ja iltapäivätoiminnan palvelujen hankkimiseen. Jos kunta- tai kuntayhtymä hankkii aamu- tai iltapäivätoiminnan palveluja julkiselta tai yksityiseltä palvelujen tuottajalta, kunnan tai kuntayhtymän tulee pyytää tehtäviä hoitavalta henkilöltä nähtäväksi rikosrekisteriote, jollei henkilö hoida näitä tehtäviä virka- tai työsuhteessa palvelujen tuottajaan. Tämä tarkoittaa tehtävän hoitamista itsenäisenä ammatinharjoittajana tai vapaaehtoistyönä. Näin ollen jo pienen osan vapaaehtoistyöstä voidaan katsoa sisältyvän rikostaustan tarkistamismenettelyn piiriin. Tästä huolimatta voidaan todeta, ettei Suomen lainsäädäntö täytä uuden direktiivin vaatimuksia kaikilta osin.

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi on 2.4.2012–31.5.2013. Työryhmän mietinnön valmistuttua se lähetetään lausuntokierrokselle, jonka jälkeen mietinnön ja saadun lausuntopalautteen pohjalta laaditaan hallituksen esitys.

Direktiivi on annettu joulukuussa 2011. Jäsenvaltioiden on saatettava direktiivin edellyttämät lainsäädäntömuutokset voimaan viimeistään 18.12.2013.

7. Hankkeen vaikutukset

Uudistusten vaikutukset arvioidaan työryhmätyön aikana.

8. Muut tiedot

OM 6/41/2012

OM008:00/2012

11.14 Terrorismirikoksia koskevien rikoslain säännösten tarkastelu

1. Tavoite ja tehtävät

Työryhmän tehtävänä oli tarkastella tarvetta säätää rangaistavaksi kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten ja muuttaa terrorismin rahoittamista koskevaa rikoslain 34 a luvun 5 §:ää sekä tarpeen ilmetessä valmistella lainsäädäntötäydennykset ja -muutokset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 31.5.2012

Terrorismityöryhmän mietintö (Mietintöjä ja lausuntoja 1/2013)

3. Keskeinen sisältö

Katso kohta 1.

4. Organisointi

Valmistelija

Lainsäädäntöneuvos Jussi Matikkala, oikeusministeriö, p. 02951 50486

5. Taustatietoja

Kesäkuussa 2010 valmistui kansallinen terrorismin torjunnan strategia. Strategiassa todetaan eräänä toimenpiteenä, että selvitetään ja valmistellaan mahdolliset terrorismirikosten rahoittamista ja terroristiseen toimintaan kouluttautumista koskevat lainsäädännön muutostarpeet.

Useissa Euroopan valtioissa kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten on nimenomaisesti säädetty rangaistavaksi tai sen katsotaan tulevan rangaistuksi jotakin toista terrorismirikosta koskevan rangaistussäännöksen perusteella. Terroristileireillä hankittavalla aseellisella koulutuksella ja räjähdysainekoulutuksella on terrorismin nykymuotojen kannalta tärkeä merkitys. Suomessa oleskelevien henkilöiden tiedetään osallistuneen terroristiseen toimintaan liittyvään koulutukseen maan rajojen ulkopuolella.

Terrorismin rahoittamista koskeva rikoslain 34 a luvun 5 § perustuu Yhdistyneiden Kansakuntien kansainvälisen terrorismin rahoituksesta tehdyn yleissopimuksen 2 artiklan 1 kappaleeseen. Muita terrorismirikoksia kuin terrorismin rahoittaminen ei ole ehditty ottamaan huomioon yleissopimuksessa. Arvioimisen arvoinen seikka on se, minkä tekojen tulisi olla rangaistavia nimenomaan terrorismin rahoittamisena. OECD:n yhteydessä toimiva rahanpesun ja terrorismin rahoituksen vastainen toimintaryhmä FATF on vuoden 2007 maatarkastuksen loppuraportissaan kiinnittänyt huomiota yksittäisen terroristin tai terroristiorganisaation rahoittamisen kriminalisoimiseen.

Työryhmä ehdotti, että koulutuksen ottaminen terrorismirikoksen tekemistä varten säädetään rangaistavaksi ja että terrorismin rahoittamisen kriminalisointi ulotetaan koskemaan muiden terrorismirikosten ja terroristiryhmän toiminnan rahoittamista.

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi oli 1.6.–30.11.2012. Työryhmän mietintö on 8.3.2013 päättyvässä lausuntokierroksella.

7. Vaikutukset

Lainsäädäntömuutoksilla ei tule olemaan mainittavia lainvalmistelussa huomioon otettavia julkiseen talouteen tai viranomaisten toimintaan kohdistuvia vaikutuksia. Niillä ehkäistään terroristisessa tarkoituksessa tehtävien rikosten tekemistä.

8. Muut tiedot

OM 8/41/2012

OM025:00/2012

11.15 Lääkeväärennösten torjuntaa koskeva Euroopan neuvoston yleissopimus

1. Tavoitteet ja tehtävät

Yleissopimuksella pyritään torjumaan lääkeväärennösten kauppaa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 28.6.2012

Lopullinen yleissopimus ja selitysmuistio (CETS No. 211)

3. Keskeinen sisältö

Yleissopimus sisältää velvoitteet säätää rangaistavaksi muun muassa lääkeaineiden väärentäminen ja niiden tarjoaminen sekä markkinoille saattaminen. Yleissopimus sisältää lisäksi rikostutkintaa ja syytetoimenpiteitä koskevia määräyksiä sekä määräyksiä viranomaisten välisestä yhteistyöstä ja kansainvälisestä rikosoikeudellisesta yhteistyöstä. Yleissopimuksessa on myös määräyksiä rikosten ennaltaehkäisevistä toimenpiteistä ja uhrien suojelusta.

4. Organisointi

Puheenjohtaja:

erityisasiantuntija Sanna Mikkola, oikeusministeriö, p. 02951 50178

Jäsenet:

lainsäädäntösihteerin Mirja Salonen, oikeusministeriö

neuvotteleva virkamies Jouko Huhtamäki, sisäasiainministeriö

neuvotteleva virkamies Pasi Mustonen, sosiaali- ja terveysministeriö

tulliylitarkastaja Juha Vilkkonen, Tullihallitus

käräjätuomari Jaana Niemitalo, Helsingin kärjäoikeus

kihlakunnansyyttäjä Anna-Riikka Ruuth, Itä-Uudenmaan syyttäjänvirasto

asianajaja Johanna Lilja, Suomen Asianajajaliitto

yliproviisori Sami Paaskoski, Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus (Fimea)

Työryhmä kuulee työnsä aikana sidosryhmiä ja intressitahoja. Työryhmä pyrkii toteuttamaan kuulemisen kansalaisen osallistumisympäristö -hankkeeseen liittyvän Otakantaa.fi -palvelun avulla.

5. Taustatietoja

Yleissopimuksen valmisteli Euroopan neuvoston ainoastaan tätä tarkoitusta varten asettama asiantuntijakomitea (ad hoc committee on counterfeiting of medical products and similar crimes involving threats to public health; PC-ISP). Euroopan neuvoston ministerikomitea hyväksyi yleissopimuksen 8.12.2010 ja se avautui allekirjoitettavaksi 28.10.2011. Suomi allekirjoitti yleissopimuksen 28.10.2011.

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi on 1.9.2012–31.3.2013.

7. Vaikutukset

Yleissopimuksella pyritään torjumaan lääkeväärennöksiä. Suomen lainsäädäntö vastaa jo pitkälti yleissopimuksen sääntelyä. Kriminalisointivelvoitteiden osalta se mahdollisesti edellyttää paikoin Suomen lainsäädännön muuttamista.

8. Muut tiedot

OM 13/41/2012

OM028:00/2012

11.16 Seksuaalirikoksia koskevan rikoslain 20 luvun muuttaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Tehtävänä on valmistella hallituksen esityksen luonnos raiskausrikosten lainsäädännöllisiä muutostarpeita koskevan arviomuiston ja sen lausuntopalautteen pohjalta. Samassa yhteydessä on arvioitava tarvetta säätää seksuaalinen häirintä erikseen rangaistavaksi ja myönteisessä tapauksessa sisällytettävä sitä koskeva ehdotus luonnokseen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Raiskausrikosten lainsäädännölliset muutostarpeet (arviomuistio; selvityksiä ja ohjeita 25/2012)

Raiskausrikosten lainsäädännölliset muutostarpeet (lausuntotiivistelmä; mietintöjä ja lausuntoja 54/2012)

Selvityksiä raiskausrikoksista (selvityksiä ja ohjeita 13/2012)

3. Keskeinen sisältö

Katso kohta 1.

4. Organisointi

Lainsäädäntöneuvos Jukka Lindstedt, oikeusministeriö, p. 02951 50492

5. Taustatietoja

Raiskausrikosten lainsäädännöllisiä muutostarpeita koskeva arviomuistio julkaistiin 4.5.2012. Siinä otettiin huomioon 14.3.2012 julkaistun raiskausrikosten rangaistuksia koskevan Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen selvityksen ("Selvityksiä raiskausrikoksista") tulokset. Arviomuistion lausuntokierroksen palautetta koskeva lausuntotiivistelmä julkaistiin 3.9.2012. Lausuntopalaute oli erittäin myönteinen arviomuistion ehdotuksia kohtaan. Toisaalta useissa lausunnoissa kiinnitettiin huomiota tarpeeseen säätää rangaistavaksi seksuaalinen häirintä.

6. Aikataulu

Hallituksen esityksen luonnoksen on oltava valmis viimeistään 31.5.2013.

7. Vaikutukset

Uudistuksen vaikutukset riippuvat lopullisista ehdotuksista, joten ne arvioidaan luonnoksen laatimisen aikana. Arviomuistiossa ei ollut arviota sen ehdotusten vaikutuksista.

8. Muut tiedot

OM 15/41/2011

OM016:00/2012

12 SEURAAMUSJÄRJESTELMÄ

12.1 Yhdyskuntaseuraamuksia koskevan lainsäädännön kokonaisuudistus

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tehtävänä on kehittää yhdyskuntaseuraamuskokonaisuus, jonka avulla voidaan muokata seuraamusjärjestelmästä lähitulevaisuuden vaatimukset täyttävä ja sosiaalisesti nykyistä tasa-arvoisempi. Keskeistä tavoitteiden toteuttamisessa on yhteiskunnan turvallisuuden varmistaminen muun muassa lisäämällä rikosentekijän valmiuksia elää rikoksetonta elämää ja katkaisemalla rikollisuutta ylläpitävä syrjäytyminen. Yhdyskuntaseuraamuksista säädettäisiin siten, että seuraamusjärjestelmän sisällöstä ja tavoitteista sekä eri seuraamusmuotojen keskinäisestä suhteesta, tuomitun oikeuksista ja velvollisuuksista sekä viranomaisten toimivaltuuksista olisi laintasoiset säännökset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeusministeriön päätös 11.1.2010 (13/69/2008) toimikunnan asettamiseksi
Mietintöjä ja lausuntoja 12/2012

3. Keskeinen sisältö

Valmistellaan hallituksen esityksen muotoon ehdotukset yhdyskuntaseuraamusjärjestelmän kehittämiseksi ottaen huomioon muun muassa rangaistuksen täytäntöönpanon vaikuttavuus rikosentekijän rikoksetoman elämän valmiuksien parantamiseksi, sosiaalinen tasa-arvoisuus sekä turvallisuus.

4. Organisointi

Hanketta varten oikeusministeriö asetti 11.1.2010 toimikunnan, jonka tehtävänä oli:

1. Selvittää eri seuraamuslajien tämänhetkinen käyttö ja toimivuus Suomessa.
2. Verrata Suomen tilannetta yhdyskuntaseuraamusten käyttöön muualla Euroopassa.
3. Arvioida yleiset tarpeet ja mahdollisuudet yhdyskuntaseuraamusten kehittämiseksi ottaen huomioon mm. Euroopan neuvoston yhdyskuntaseuraamuksia koskevat suositukset.
4. Kuvata yhdyskuntaseuraamusten yleiset periaatteet, tavoitteet ja sisältö.
5. Arvioida perustuslain vaatimukset yhdyskuntaseuraamusten sisällölle ja niitä koskevalle sääntelylle.
6. Kartoittaa mahdollisia suomalaiseseen rikosseuraamusjärjestelmään sopivia ja tarvittavia uusia yhdyskuntaseuraamusvaihtoehtoja.
7. Selvittää, millainen yhdyskuntaseuraamus voisi toimia vankeuden ohella sakon muuntorangaistuksena.

Toimikunnan tehtävänä oli myös arvioida, miten seuraamusjärjestelmän selkeys, toimivuus ja johdonmukaisuus sekä sen yksittäisten osien vaikuttavuus ja vakuuttavuus turvataan.

Toimikunnan puheenjohtaja oli osastopäällikkö Jarmo Littunen oikeusministeriön kriminaalipoliittiselta osastolta. Sihteereinä toimivat hallitussihteeri Anne Hartoneva oikeusministeriön kriminaalipoliittiselta osastolta ja erikoistutkija Henrik Linderborg Rikosseuraamuslaitoksesta.

Toimikunta sai työnsä valmiiksi 29.2.2012. Toimikunnan ehdotukset ovat olleet laajalla lausuntokierroksella 30.3.–31.8.2012. Hallituksen esitystä valmistellaan oikeusministeriön kriminaalipoliittisella osastolla.

Vastuuhenkilöt:

Anne Hartoneva, hallitussihteeri, oikeusministeriö, p. 02951 50344

Ulla Mohell, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50576

Juho Martikainen, hallitussihteeri, oikeusministeriö, p. 0291 50520

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Toimikunnan työ on päättynyt 29.2.2012.

Toimikunnan ehdotuksista saaduista lausunnoista on laadittu yhteenveto syksyllä 2012.

Hallituksen esitys yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annettavaksi laiksi annetaan eduskunnalle syyskaudella 2013.

7. Vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 13/69/2008

12.2 Valvottua koevapautta koskevan lainsäädännön kehittäminen ja seksuaalirikollisten lääkehoidon huomioon ottaminen seuraamusjärjestelmässä

1. Tavoite ja tehtävät

Tehtävänä on

1. selkeyttää ja täsmentää valvottua koevapautta koskevaa lainsäädäntöä
2. sisällyttää valvottua koevapautta koskeviin säännöksiin seksuaalirikolliselle tarkoitettua lääkehoitoa koskeva sääntely

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Perustuslakivaliokunnan lausunto (PeVL 217/2005 vp)

Lakivaliokunnan mietintö (LaVM 9/2005 vp)

Hankeryhmän asettamispäätös 4.2.2008 (OM 2/69/2008)

Työryhmän asettamispäätös 4.2.2008 (OM 2/69/2008)

Seksuaalirikollisten hoito -mietintö (OM:n työryhmämietintö 2009:1)

Seksuaalirikollisten hoito -lausuntotiivistelmä (OM:n lausuntoja ja selvityksiä 2009:20)

Hallituksen esitys laeiksi vankeuslain, ehdonalaisen vapauden valvonnasta annetun lain ja rikoslain 2 c luvun muuttamiseksi (HE 310/2010 vp), joka raukesi eduskunnan työn päätyttyä kevädistuntokauteen 2011.

Hallituksen esitys valvottua koevapautta koskevaksi lainsäädännöksi (HE 140/2012vp)

3. Keskeinen sisältö

Valmistellaan täsmälliset ja laintasoiset säännökset valvotun koevapauden täytäntöönpanosta ja täytäntöönpanon valvonnassa käytetyistä teknisistä menetelmistä. Sisällytetään valvotun koevapauden säännöksiin seksuaalirikolliselle tarkoitettua lääkehoitoa koskeva sääntely.

4. Organisointi

Vastuuhenkilöt:

Ulla Mohell, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö p. 02951 50576

Tuuli Herlin, suunnittelija, oikeusministeriö, p. 02951 50602

5. Taustatietoja

1. Lakivaliokunta (9/2005 vp) edellytti, että jos koevapauden valvonnassa käytettyjen teknisten välineiden valikoima myöhemmin vakiintuu, nyt hyväksyttävää säännöstä on valvontakäytäntöjen yhtenäisyyden turvaamiseksi välttämättä edelleen täsmennettävä. Hankkeella on yhtymäkohtia valvontarangaistusta koskevaan sääntelyyn (330/2010), koska tarkoituksena on, että valvonnassa käytettäisiin samoja menetelmiä. Myös säännökset ovat monilta osin samansisältöisiä.

2. Tavoitteena on ehkäistä uusintarikollisuutta rangaistukseen sisältyvällä hoidolla tai kuntoutuksella. Seksuaalirikokset aiheuttavat tekojen kohteiksi joutuneille ja heidän läheisilleen usein kärsimystä. Seuraamusjärjestelmässä harkitaan kaikki asianmukaiset keinot seksuaalirikosten vähentämiseksi.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys laeiksi vankeuslain, ehdonalaisen vapauden valvonnasta annetun lain ja rikoslain 2 c luvun muuttamiseksi (HE 310/2010 vp) raukesi eduskunnan työn päätyttyä kevädistuntokauteen 2011. Luonnos uudeksi hallituksen esitykseksi on ollut lausuntokierroksella keväällä 2012.

Uusi hallituksen esitys valvottua koevapautta koskevaksi lainsäädännöksi (HE 140/2012 vp) on annettu eduskunnalle syksyllä 2012.

7. Vaikutukset

Täsmälliset säännökset lisäävät täytäntöönpanon yhtenäisyyttä ja tehostavat vankien yhdenvertaisuutta. Uudistuksella pyritään tukemaan seksuaalirikoksesta tuomittujen mahdollisuuksia rikoksettomaan elämään. Onnistunut seksuaalirikollisten hoito parantaisi osaltaan yhteiskunnan turvallisuutta.

8. Muut tiedot

OM 2/69/2008

12.3 Henkilötietojen käsittelyä rikosseuraamuslaitoksessa koskeva lainsäädäntö

1. Tavoite ja tehtävät

Henkilötietojen käsittelyä Rikosseuraamuslaitoksessa koskevaa lainsäädäntöä on tarkoitus muuttaa siten, että rikosseuraamusalan organisaatiossa toteutetut muutokset otetaan huomioon myös tässä lainsäädännössä. Lisäksi muutoksessa on tarkoitus selkiinnyttää säännöksiä sillä tavoin kuin eräät käytössä olevissa rekistereissä tehdyt muutokset ja käytännössä havaitut ongelmat edellyttävät.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Hallituksen esitys eduskunnalle henkilötietojen käsittelyä Rikosseuraamuslaitoksessa koskevaksi lainsäädännöksi (HE 2/2012 vp)

3. Keskeinen sisältö

Ehdotettavalla lainsäädännöllä uudistettaisiin henkilötietojen käsittelyä Rikosseuraamuslaitoksessa koskevaa lainsäädäntöä siten, että siinä otettaisiin muun muassa viranomaisten nimissä ja päätösvallassa huomioon rikosseuraamusalalla vuoden 2010 alusta lukien toteutettu organisaatiouudistus. Lisäksi lakiin tehtäisiin rekisteritietojen uudistamista edellyttäviä muutoksia sekä asianmukaisen tiedonsaannin turvaavia täsmennyksiä. Lain nimi on ehdotettu muutettavaksi henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annettavaksi laiksi.

4. Organisointi

Ehdotusta on valmisteltu oikeusministeriön kriminaalipoliittisella osastolla.

Vastuuhenkilö:

Hartoneva, Anne, hallitussihteeri, oikeusministeriö, p. 02951 50344

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Hallituksen esitys laiksi henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain muuttamisesta on annettu eduskunnalle helmikuussa 2012.

7. Vaikutukset

Ehdotetuilla muutoksilla toteutettaisiin sekä rikosseuraamusalan organisaatiouudistuksen että rekisterien kehittymisen ja asianmukaisen tietojen käsittelyn edellyttämät muutokset henkilötietojen käsittelystä rangaistusten täytäntöönpanossa annettuun lakiin.

8. Muut tiedot

Oikeusministeriön lainvalmisteluosastolla on valmisteilla rikosasioissa tehtävässä poliisi- ja oikeudellisessa yhteistyössä käsiteltävien henkilötietojen suojaamisesta tehdyn puitepäätöksen 2008/977/YOS täytäntöönpanoa koskeva hallituksen esitys. Henkilötietojen käsittelyä Rikosseuraamuslaitoksessa koskevaa lakiesitystä on valmisteltu yhteistyössä edellä todetun puitepäätöksen valmistelun kanssa.

12.4 Vankeuslain ja tutkintavankeuslain säännösten täydentäminen

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tehtävänä on:

1. Valmistella vangin muutoksenhakuoikeutta koskevat täsmentävät säännökset.
2. Selvittää niin sanottuun vankeuslakipaketin täytäntöönpanoon liittyvät muut muutostarpeet sekä valmistella tarvittavat säännökset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän mietintö: Vangin muutoksenhakuoikeus (OM:n lausuntoja ja selvityksiä 2006:25 ja lausuntotiivistelmä 6.3.2007

Lausuntopyynnöt 12.12.2008 ja 23.10.2009 sekä saadut lausunnot (kohdat 2–3).

Vankeuslakitiimiin asettaminen (5.4.2011, 1/61/2011)

Vankeuslakitiimin määräajan jatkaminen (24.1.2012, 1/61/2011)

Vankeuslakitiimin määräajan jatkaminen (20.12.2012, 1/61/2012)

3. Keskeinen sisältö

Tehdään yllä mainitussa työryhmän mietinnössä esitetyt muutokset vangin muutoksenhakuoikeutta koskevaan lainsäädäntöön. Täsmennetään vankeuslain ja tutkintavankeuslain säännöksiä, jotka koskevat muun muassa tutkintavangin vapauttamista oikeuspai-kalta sekä terveydellisistä syistä myönnettävän lykkäyksen vaikutusta täytäntöönpanoon koskevia säännöksiä. (kohdat 1 ja 3)

4. Organisointi

Vastuuhenkilöt:

Ulla Mohell, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50576

Juho Martikainen, hallitussihteeri, oikeusministeriö, p. 02951 50520

5. Taustatietoja

Käsitellessään vankeuslakia koskevaa hallituksen esitystä (HE 263/2005 vp) eduskun-nan lakivaliokunta (LaVM 10/2005 vp) edellytti, että oikeusministeriön tulee selvittää mahdollisuudet laatia luettelo sellaisista vankilassa tehtävistä ratkaisuista, joista ei saa hakea muutosta sekä arvioida järjestelyn suhde oikaisuvaatimusmenettelyyn.

6. Aikataulu

Vankeuslainsäädännön täsmentämistä koskeva hallituksen esitys annetaan eduskunnalle vuonna 2013.

7. Vaikutukset

Vankien muutoksenhakuoikeutta koskevat säännökset täsmentävät muutoksenhakujär-jestelmää sekä valitus- ja kanteluasioiden välistä rajanvetoa. Säännönmukaisen muutok-senhaun laajentaminen tulee lisäämään hallinto-oikeudelle tehtäviä valituksia ja vähen-tämään eduskunnan oikeusasiamiehelle ja Rikosseuraamusvirastolle tehtäviä kanteluita.

8. Muut tiedot

OM 2/630/2005

OM 1/61/2011

OM 1/61/2012

12.5 Vanginkuljetusta koskeva lainsäädäntö

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tehtävänä on

1. selvittää vanginkuljetusviranomaisten työnjakoa vanginkuljetuksessa sekä vanginkuljetuksen toimivuutta, kustannuksia ja henkilöresurssien käyttöä;
2. selvittää mahdollisuudet työnjaon tarkistamiseen sekä kuljetusten ja käräjävartioinnin järjestämiseen ostopalveluina ottaen huomioon vankien perusoikeudet sekä perustuslain säännökset viranomaistoiminnan hoitamisesta;
3. selvittää mahdollisuudet oikeuden istuntojen järjestämiseen vankiloissa, teknisten yhteyksien ja välineiden käyttämiseen vangin henkilökohtaisen läsnäolon korvaamiseksi oikeuden istunnossa sekä tuomioistuinten mahdollisuudet osallistua käräjävartioinnin tarkoituksenmukaiseen hoitamiseen;
4. arvioida kohtien 2 ja 3 edellyttämät henkilöstö- ja muut kustannusvaikutukset sekä tehdä esitykset tarvittavista toimenpiteistä, niiden vaatimista sääntömuutoksista sekä hallinnonalojen henkilöstö- ja määrärahatarpeista;
5. tehdä esitys vankien kuljetuksenaikaista kohtelua koskevaksi lainsäädännöksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeusministeriön ja sisäasiainministeriön työryhmän asettamispäätös 10.1.2002

Työryhmän määrääjän pidentämispäätös 13.12.2002

Valtioneuvoston asetus vanginkuljetusasetuksen 3 §:n muuttamisesta (308/2002)

Työryhmän mietintö, esitys laiksi vanginkuljetuksesta (lausuntoja ja selvityksiä 2003:20)

Rikosseuraamusviraston esitys oikeusministeriölle vanginkuljetuslainsäädännön uudistamisesta (29.2.2008, dnro 2/61/2001)

Hallituksen esitys eduskunnalle vanginkuljetusta koskevaksi lainsäädännöksi (HE 319/2010 vp)

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vanginkuljetuksen hankkimisesta yksityiseltä palveluntuottajalta (HE 320/2010 vp)

Hallintovaliokunnan lausunto (43/2010 vp) hallituksen esityksestä HE 319/2010 vp

3. Keskeinen sisältö

Annetaan asianmukaiset säännökset kuljetettavan henkilön kohtelusta ja olosuhteista kuljetuksen aikana.

4. Organisointi

Vastuuhenkilö

Hartoneva, Anne, hallitussihteeri, oikeusministeriö, p. 02951 50344

5. Taustatietoja

Vanginkuljetusta koskevien säännösten tulisi vastata vankeinhoidon nykyisiä vaatimuksia ja organisaatioita.

6. Aikataulu

Työryhmän ehdotus on ollut lausuntokierroksella syksyllä 2003.

Valmistelutyötä on tehty Rikosseuraamuslaitoksen rakennehankkeen yhteydessä.

Asia on kriminaalipoliittisella osastolla virkamiesvalmistelussa.

Hanke liittyy oikeusministeriön tuottavuusohjelmaan. Rikosseuraamusvirasto on teettänyt vanginkuljetuksen logistiikkaselvityksen ulkopuolisella asiantuntijalla vuonna 2007.

Rikosseuraamusvirasto on tehnyt 29.2.2008 esityksen järjestelyvaihtoehdon valitsemisesta, mahdollisten ostopalvelujen käytön laajuudesta sekä kuljetettavien vankien kohtelua ja olosuhteita koskevista säännöksistä.

Hallituksen esitykset on annettu eduskunnalle joulukuussa 2010.

Hallituksen esitykset raukesivat eduskunnan työn päätyttyä kevätkauteen 2011.

Hallituksen esitys kuljetettavien kohtelusta ja olosuhteista annetaan eduskunnalle helmikuun aikana vuonna 2013.

7. Vaikutukset

Hankkeen tarkoituksena on säätää lain tasolla kuljetettavien henkilöiden kohtelusta ja olosuhteista sekä tehostaa ja nopeuttaa vanginkuljetustoimintaa.

8. Muut tiedot

OM 047:00/2001

12.6 Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksesta annetun lain ja rikosseuraamuslaitoksesta annetun lain muuttaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Rikosseuraamusalan koulutuskeskus ehdotetaan siirrettäväksi osaksi Rikosseuraamuslaitosta. Samalla lakiin tehtäisiin tutkintoon johtavan koulutuksen uudistamiseen liittyvät muutokset sekä eräitä muita tarkistuksia.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän raportti 2011 rikosseuraamusalan koulutusjärjestelmän kehittämisestä sekä rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen asemasta.

Hallituksen esitys, HE 62/2012 vp.

Laki Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksesta annetun lain muuttamisesta (716/2012)

Laki Rikosseuraamuslaitoksesta annetun lain 4 ja 12 §:n muuttamisesta (715/2012)

Valtioneuvoston asetus Rikosseuraamuslaitoksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 2 ja 10 §:n muuttamisesta (1037/2012)

Valtioneuvoston asetus Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta (1036/2012)

3. Keskeinen sisältö

Koulutuksen uudistaminen laajuuden ja sisällön osalta siten, että se paremmin ottaa huomioon rikosseuraamusalan toiminnan uudet painopisteet, eli siirtymisen kohti avoimempaa rangaistuksen täytäntöönpanoa painottaen samalla rikolliseen käyttäytymiseen vaikuttamista. Koulutuskeskuksen siirtäminen osaksi Rikosseuraamuslaitosta vahvistaisi sen yhteistyötä rikosseuraamusalueiden kanssa. Siirrolla saavutettaisiin myös synergiaetuja opetushenkilöstön käytössä ja hallinnon tukipalveluissa.

4. Organisointi

Ehdotusta on valmisteltu oikeusministeriön kriminaalipoliittisella osastolla.

Vastuuhenkilöt:

Juho Martikainen, hallitussihteeri, oikeusministeriö, p. 02951 50520

Leena Kuusama, hallitusneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50508

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Hallituksen esitys Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksesta annetun lain muuttamisesta (HE 62/2012 vp) on annettu eduskunnalle kesäkuussa 2012. Lait ovat tulleet voimaan 1.1.2013.

7. Vaikutukset

8. Muut tiedot

12.7 Kuntien osallistuminen automaattiseen liikennevalvontaan

1. Tavoite ja tehtävä

Tarkoituksena on laatia ehdotus siitä, miten voitaisiin lisätä kuntien ja poliisin yhteistyötä automaattisessa liikennevalvonnassa ja siihen liittyvässä niin sanotussa rikosoi-keudellisessa haltijavastuunmenettelyssä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän mietintö (Oikeusministeriö, työryhmämietintö 2008:4)

Lausuntoyhteenvedo (Oikeusministeriö, lausuntoja ja selvityksiä 2008:23)

3. Keskeinen sisältö

Liikennevalvonnan tehostaminen sekä poliisin ja kuntien välisen yhteistyön tiivistäminen automaattiseen liikennevalvontaan liittyvissä asioissa.

4. Organisointi

Valmistelijat

Jahkola, Katariina, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriön, p. 02951 50246

Manner, Arja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50450

5. Taustatietoja

Hanke on lähtenyt liikkeelle oikeusministerin, liikenneministerin, peruspalveluministerin ja sisäasiainministerin 4.10.2007 tekemästä päätöksestä lisätä toimenpiteitä liikenneturvallisuuden parantamiseksi. Hanke mainitaan tieliikenteen turvallisuuden parantamista koskevassa valtioneuvoston periaatepäätöksessä 5.12.2012. Valmistelun eteneminen edellyttää, että liikenne- ja viestintäministeriön sekä valtiovarainministeriön toimenpitein on valmisteltu toiminnan rahoitus yhdessä toimintaan osallistuvien kuntien kanssa.

6. Aikataulu

Työryhmän mietintö on ollut lausuntokierroksella.

7. Vaikutukset

Tavoitteena on parantaa liikenneturvallisuutta sekä edistää kuntien ja poliisin välistä yhteistyötä liikennevalvontaan liittyvissä kysymyksissä.

8. Muut tiedot

29/41/2007

OM044:00/2007

12.8 Yksityistä pysäköinnin valvontaa koskeva lainsäädäntö

1. Tavoite ja tehtävät

Esityksellä pyritään järjestämään yksityistä pysäköinninvalvontaa koskeva lainsäädäntö niin, että se täyttää perustuslain 124 §:stä johtuvat vaatimukset. Lisäksi pyritään siihen, että pysäköinninvalvonnasta yksityisillä alueilla voidaan huolehtia mahdollisimman hyvin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Lausuntopyyntö 23.5.2012

Luonnos hallituksen esitykseksi

HE 79/2012 vp

3. Keskeinen sisältö

Yksityistä pysäköinninvalvontaa koskeva sääntely ehdotetaan järjestettäväksi niin, että pysäköinninvalvonnasta huolehtivan kunnan pysäköinninvalvoja tai poliisi voisi käyttää pysäköinninvalvonnassa yksityisellä alueella apunaan sellaista yksityistä, jolla olisi pysäköinninvalvontalupa.

4. Organisointi

Valmistelija:

Vanhala, Liisa, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50282

5. Taustatietoja

Voimassa olevassa laissa ei ole yksityistä pysäköinninvalvontaa koskevia säännöksiä, vaan toiminta on rakentunut yleisten periaatteiden ja oikeuskäytännön varaan. Aikaisemman yksityistä pysäköinninvalvontaa koskeneen lakiehdotuksen tultua hylätyksi oikeustila on muodostunut epäselväksi.

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelman (22.6.2011) mukaan yksityisestä pysäköinninvalvonnasta säädetään laki.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys on annettu eduskunnalle syyskuussa 2012.

7. Vaikutukset

Lakiehdotuksen arvioidaan selkeyttävän oikeustilaa. Lakiehdotuksella olisi osin merkittäviäkin taloudellisia vaikutuksia yksityistä pysäköinninvalvontaa harjoittavien yksityisten kannalta. Taloudellisten edellytysten muuttumisen ja luvanvaraistamisen arvioidaan johtavan yksityisen pysäköinninvalvonta-alan toimijoiden vähentymiseen.

8. Muut tiedot
OM 9/41/2012
OM023:00/2012

12.9 Järjestäytyneen rikollisuuden torjunta

1. Tavoite ja tehtävät

Työn tavoitteena on heikentää järjestäytyneen rikollisuuden toimintamahdollisuuksia Suomessa.

Johtoryhmän tehtävänä on laatia strategia-asiakirja järjestäytyneen rikollisuuden torjunnasta. Muina johtoryhmän tehtävinä ovat järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaan liittyvän viranomaistyön ja aihepiiriin liittyvien muiden hankkeiden koordinoiminen. Johtoryhmän tulee myös edistää laadittavan strategian toteuttamista.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Johtoryhmän asettamispäätös 8.5.2012

3. Keskeinen sisältö

Ks. kohta 1.

4. Organisointi

Johtoryhmän kokoonpano:

Puheenjohtaja
lainsäädäntöjohtaja Asko Välimaa, oikeusministeriö

Varapuheenjohtaja
osastopäällikkö Kauko Aaltomaa, sisäasiainministeriö

Jäsenet
lainsäädäntöneuvos Matti Marttunen, oikeusministeriö
osastopäällikkö Kauko Aaltomaa, sisäasiainministeriö
lainsäädäntöjohtaja Pasi Järvinen, työ- ja elinkeinoministeriö
hallitusneuvos Ismo Mäenpää, valtiovarainministeriö
hallitussihteeri Tapani Aaltela, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö
yksikön johtaja Eero Pyötsiä, puolustusministeriö
viestintäneuvos Mari Harras, liikenne- ja viestintäministeriö

Johtoryhmä on perustanut seuraavista henkilöistä koostuvan alatyöryhmän, jonka työ päättyi 31.12.2012:

Puheenjohtaja
poliisijohtaja Robin Lardot, Poliisihallitus

Jäsenet

poliisiylitarkastaja Keijo Suuripää, sisäasiainministeriö
lainsäädäntöneuvos Matti Marttunen, oikeusministeriö
hallitusneuvos Johanna Lähde, työ- ja elinkeinoministeriö
ylitarkastaja Jere Lumme, valtiovarainministeriö
hallitusneuvos Ismo Tuominen, sosiaali- ja terveysministeriö
erityisasiantuntija Tiina Raijas, puolustusministeriö
viestintäneuvos Mari Herranen, liikenne- ja viestintäministeriö
apulaispäällikkö Tero Kurenmaa, Keskusrikospoliisi
yksikönpäällikkö Jussi Sainio (31.8. asti), yksikönpäällikkö Hannu Kärhä (1.9. lukien),
Rajavartiolaitos
rikostorjuntajohtaja Sami Rakshit, Tulli
valtiosyyttäjä Leena Metsäpelto, Valtakunnansyyttäjänvirasto
hovioikeudenneuvos Jukka Heikkilä, Helsingin hovioikeus
asianajaja Jouko Pelkonen, Suomen Asianajaliitto

Lisätietoja antaa lainsäädäntöneuvos Matti Marttunen, oikeusministeriö,
p. 02951 50548

5. Taustatietoja

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelmassa on järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaan liittyviä toimenpidekirjauksia. Hallitusohjelman mukaan järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa tehostetaan ja selvitetään uuden erityislain tarve. Hallitusohjelmassa todetaan myös, että tietoverkkorikollisuuden torjuntaan panostetaan osana järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa.

Järjestäytyneeseen rikollisuuteen liittyy myös se kirjaus, että vakavan väkivallan ja rajat ylittävän rikollisuuden torjuntaa tehostetaan. Samaten hallitusohjelman mukaan poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen yhteistyötä syvennetään, samoin kuin näiden yhteistyötä syyttäväviranomaisten kanssa.

Hallitusohjelmassa mainittujen toimenpiteiden toteuttaminen ja järjestäytyneen rikollisuuden torjunta muutoinkin edellyttävät laaja-alaista järjestäytyneen rikollisuuden torjuntastrategiaa. Torjuntastrategian laatiminen edellyttää käsitystä järjestäytyneen rikollisuuden sekä sen torjunnan nykytilasta ja kehitysnäkymistä sekä uhka-arvion tekemistä. Järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan tehtävät tulee nähdä poikkihallinnollisesti siten, että kiinnitetään huomiota laaja-alaisesti rikoksentekomahdollisuuksien vähentämiseen, rikosten ennalta ehkäisemiseen ja kiinnijäämisriskin lisäämiseen.

Strategiaan on sisällytettävä ne toimenpiteet, joilla toimeenpannaan hallitusohjelman kirjaukset järjestäytyneestä rikollisuudesta. Strategia voi sisältää myös muita ehdotuksia keinoiksi järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi. Strategiassa tulisi pohtia mahdollisuuksia ja keinoja torjua järjestäytyneen rikollisuutta hallinnollisin toimenpitein. Lisäksi strategiassa on vahvistettava ja tarvittavilta osin selkeytettävä viranomaisten vastuita

ja tehtäviä järjestäytyneen rikollisuuden torjunnassa, mahdollinen koordinaatio mukaan lukien.

Talousrikoksista – jotka voivat myös olla osa järjestäytyntä rikollisuutta – on tehty erikseen oma torjunta-ohjelma, ja sillä on oma erillinen johtoryhmänsä. Samaten terrorismin torjuntaa varten on oma yhteistyöryhmänsä.

6. Aikataulu

15.5.2012–1.2.2015

7. Vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 7/021/2012

OM022:00/2012

12.10 Nuoren rikoksesta epäillyn tilanteen selvittämisestä annetun lain muuttaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tavoitteena on vähentää tarpeettomia nuoresta rikoksesta epäillystä tehtäviä seuraamusselvityksiä. Tarpeettomina voidaan pitää selvityksiä, jotka laaditaan tai joiden laadinta ainakin käynnistetään, vaikka myöhemmässä vaiheessa selviää, ettei kyseistä nuorta enää epäillä kyseisestä rikoksesta tai asiassa luovutaan enemmistä toimenpiteistä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi nuoren rikoksesta epäillyn tilanteen selvittämisestä annetun lain 3 ja 4 §:n muuttamisesta, HE 172/2012 vp

3. Keskeinen sisältö

Hankkeessa on tarkoitus muuttaa nuoren rikoksesta epäillyn tilanteen selvittämisestä annettua lakia niin, että syyttäjän Rikosseuraamuslaitokselle tekemän seuraamusselvityspyynnön määräaika alkaisi kulua esitutkinnan valmistumisesta. Voimassa olevassa laissa määräaika alkaa kulua esitutkintaviranomaisen kirjattua nuoren rikoksesta epäillyn tietojärjestelmäänsä.

4. Organisointi

Asiaa valmistellaan kriminaalipoliittisella osastolla yhteistyössä Valtakunnansyyttäjänviraston, Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön, sisäasiainministeriön, Poliisihallituksen, rajavartiolaitoksen ja tullihallituksen kanssa.

Vastuuhenkilö

Hartoneva, Anne, hallitussihteeri, oikeusministeriö, p. 029 515 0344

5. Aikataulu

Hallituksen esitys on annettu eduskunnalle marraskuussa 2012.

6. Vaikutukset

Hankkeen tarkoituksena on poistaa tarpeettomien seuraamusselvitysten laadinta. Tämä helpottaisi sekä syyttäjän että Rikosseuraamuslaitoksen työtä.

7. Muut tiedot

12.11 Oikeuspoliittisesta tutkimuslaitoksesta annetun lain ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n muuttaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Uudistuksen tavoitteena on parantaa tutkimuslaitoksen mahdollisuuksia huolehtia lakisääteisistä tutkimus- ja seurantatehtävistään lisäämällä lakiin uudet säännökset tutkimuslaitoksen tiedonsaanti-oikeudesta sekä tietojen käsittelystä ja salassapidosta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Hallituksen esitys laeiksi Oikeuspoliittisesta tutkimuslaitoksesta annetun lain ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n muuttamisesta on annettu eduskunnalle joulukuussa 2012 (HE 184/2012 vp)

3. Keskeinen sisältö

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös tutkimuslaitoksen oikeudesta saada salassapitosäännösten ja salassapitomääräysten estämättä tutkimus- ja seurantatehtävän hoitamiseksi tarpeellisia tietoja maksutta tuomioistuimilta ja eräiltä muilta viranomaisilta. Lakiin otettaisiin myös säännökset tutkimuslaitoksen oikeudesta muodostaa tutkimusrekistereitä, kiellosta luovuttaa tietoja käytettäväksi yksittäisiä asioita koskevassa päätöksenteossa sekä tutkimustarkoituksia varten kerättyjen tietojen salassapidosta.

4. Organisointi

Ehdotus on valmisteltu oikeusministeriön kriminaalipoliittisella osastolla yhteistyössä lainvalmisteluosaston ja Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen kanssa.

Vastuuhenkilöt:

Leena Kuusama, hallitusneuvos, oikeusministeriö p. 02951 50508

Aarne Kinnunen, neuvotteleva virkamies, oikeusministeriö p. 02951 50580

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Hallituksen esitys on annettu eduskunnalle syksyllä 2012. Muutokset ehdotetaan tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

7. Vaikutukset

Erityisesti oikeusministeriön hallinnonalan tietovarantojen ja rikollisuutta koskevien rekisteritietojen tutkimuskäyttö tehostuisi. Rutiiniluonteinen tutkimuslupahallinto vähenisi, mistä aiheutuisi myös taloudellisia säästöjä. Uudistuksella ei olisi organisaatio- tai henkilöstövaikutuksia.

8. Muut tiedot

OM 2/69/2012

12.12 Suomen liittyminen kansainvälisen korruptionvastaisen akatemian (IACA, International Anti-Corruption Academy) jäseneksi

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on Suomen liittyminen kansainvälisen korruptionvastaisen akatemian (IACA) jäseneksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Sopimus kansainvälisen korruptionvastaisen akatemian perustamisesta kansainväliseksi järjestöksi (Agreement for the Establishment of the International Anti-Corruption Academy as an International Organization).

3. Keskeinen sisältö

International Anti-Corruption Academy on kansainvälinen järjestö, joka järjestää korruptionvastaista koulutusta, tekee aiheeseen liittyvää tutkimusta ja toimii alan yhteistyöelimenä.

4. Organisointi

Ehdotus on valmistella oikeusministeriön kriminaalipoliittisella osastolla yhteistyössä oikeusministeriön lainvalmisteluosaston ja ulkoministeriön kanssa.

Vastuhenkilö:

Keränen, Juha, neuvotteleva virkamies, oikeusministeriö. p. 02951 50142.

5. Taustatietoja

–

6. Aikataulu

Hallituksen esitys annetaan eduskunnalle keväällä 2013.

7. Vaikutukset

Suomen liittymisellä IACA:n jäseneksi pyritään tehostamaan korruptionvastaista työtä.

8. Muut tiedot

Liittyminen IACA:n jäseneksi edellyttää valtiosopimusmenettelyä, ei tarvetta muuttaa lainsäädäntöä.

13 OIKEUDENKÄYNTI JA OIKEUSLAITOS

13.1 IPR-asioiden keskittäminen markkinaoikeuteen

1. Tavoite ja tehtävät

Valmistella ehdotus teollis- ja tekijänoikeuksia koskevien riita-asioiden (IPR-asioiden) tuomioistuinkäsittelyn keskittämisestä markkinaoikeuteen ja näiden asioiden käsittelystä tässä tuomioistuimessa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 9.6.2009

Työryhmän mietintö 30.3.2010 (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 28/2010)

Lausuntotiivistelmä 20.7.2011 (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 36/2011)

HE 124/2012 vp

LaVM 15/2012 vp

EV 158/2012 vp

3. Keskeinen sisältö

Työryhmä ehdottaa, että markkinaoikeuteen keskitettäisiin muutoksenhaku teollisoikeuksia myöntävien rekisteriviranomaisten päätöksistä sekä lisäksi kaikkien teollis- ja tekijänoikeudellisten riita- ja hakemusasioiden käsittely, kuten myös mainittuihin asioihin liittyvien turvaamistoimiasioiden käsittely. Lisäksi markkinaoikeuteen ohjattaisiin valitukset Viestintäviraston verkkotunnuslain nojalla tekemistä päätöksistä.

Edelleen työryhmä ehdottaa, että niistä Patenti- ja rekisterihallituksen päätöksistä, joista tällä hetkellä valitetaan Patenti- ja rekisterihallituksen valituslautakuntaan mutta joiden osalta muutoksenhakua ei ehdoteta ohjattavaksi markkinaoikeuteen, valitettaisiin jatkossa Helsingin hallinto-oikeuteen. Tämä mahdollistaisi Patenti- ja rekisterihallituksen valituslautakunnan lakkauttamisen.

4. Organisointi

Valmistelija

Karttunen, Jussi, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50444

5. Taustatietoja

Valtioneuvosto hyväksyi 26.3.2009 periaatepäätöksen aineettomia oikeuksia koskevasta strategiasta. Periaatepäätöksen mukaan teollis- ja tekijänoikeuksia koskevien riita-asioiden käsittely keskitetään markkinaoikeuteen vuoteen 2012 mennessä. Oikeusministeriölle varmistetaan keskittämisen edellyttämät resurssit.

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelman mukaan immateriaalioikeusasioiden käsittely keskitetään markkinaoikeuteen ja huolehditaan riittävästä voimavaroista.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys eduskunnalle annettiin 4.10.2012. Eduskunta hyväksyi esityksen lakivaliokunnan mietinnön mukaisena 17.12.2012. Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan 1.9.2013 lukuun ottamatta lakia patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsitte-lystä annetun lain kumoamisesta, jonka on määrä tulla voimaan myöhemmin lailla sää-
dettävänä ajankohtana.

7. Vaikutukset

Hallituksen esityksen mukaan uudistuksesta aiheutuisi alkuvaiheessa vuositasolla palk-
ka- ja muina kustannuksina valtiolle yhteensä 1,1 miljoonan euron vuotuiset kustannuk-
set.

8. Muut tiedot

OM 5/41/2009
OM025:00/2009

13.2 Rikesakko- ja rangaistusmääräysmenettelyn kehittäminen

1. Tavoite ja tehtävät

Tuomioistuimen ulkopuolisesta rikosoikeudellisesta menettelystä annettu lainsäädäntö
uudistettaisiin. Uusi laki korvaisi nykyiset lait rikesakkomenettelystä (66/1983) ja ran-
gaistusmääräysmenettelystä (692/1993). Lisäksi näihin lakeihin liittyvään lainsäädän-
töön tehtäisiin tarpeelliset muutokset.

Tavoitteena on, että nykyiset summaariset rikosprosessilajit korvattaisiin yhdellä nyky-
aikaisella menettelylajilla, joka olisi perustuslain mukainen ja prosessiekonomisesti jär-
kevä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän mietintö (Oikeusministeriö, Työryhmämietintö 2007:3)
Lausuntotiivistelmä (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2008:4)
HE 94/2009 vp
PeVL 7/2010 vp
LaVM 9/2010 vp
EV 84/2010 vp

3. Keskeinen sisältö

Prosessin käynnistäisi edelleen pääsäännön mukaan poliisimies, tullimies, rajavaltio- tai erävalvoja.

Rikoksesta epäillyn ja asianomistajan suostumus asian käsittelylle summaarisessa menettelyssä olisi tarpeen. Jos suostumusta ei annettaisi, olisi asian käsittelyä lähtökohtaisesti jatkettava tavallisessa rikosprosessijärjestyksessä. Poliisin toimivaltaa laajennettaisiin niin, että poliisi voisi määrätä rikesakon lisäksi myös suhteellisen pienen pääväsakoin tuomittavan sakkorangaistuksen liikenteeseen liittyvistä rikkomuksista ja näpistyksistä. Muut asiat ratkaisisi syyttäjä.

Nykyistä muutoksenhakukieltoa kärjäoikeuden rikesakkoasiassa antamaan ratkaisuun ei säilytettäisi. Ylimääräinen muutoksenhaku yhtenäistettäisiin. Kärjäoikeuden toimivaltaa muutoksenhakuasteena laajennettaisiin.

4. Organisointi

Valmistelija

Rautio, Jaakko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50500

5. Taustatietoja

Eduskunta on edellyttänyt, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin rikesakkosäännösten uudistamiseksi (EV 261/2002 vp). Huomiota on kiinnitetty siihen, että rikesakko on säädetty konkreettisesti rangaistukseksi asetuksessa, minkä ei katsota olevan sopusoinnussa rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen kanssa (LaVM 28/2002 vp). Pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen ohjelmassa lausutaan, että rikesakko- ja rangaistusmääräysmenettely uudistetaan siten, että järjestelmästä tulee kustannustehokas ja perustuslain vaatimukset täyttävä tuomioistuimien ulkopuolinen rikosasioiden käsittelyjärjestelmä. Sekä rikesakko- että rangaistusmääräysmenettely on aikanaan säädetty poikkeuslakeina perustuslainsäätämisyjärjestyksessä.

6. Aikataulu

Uudistusta koskevat lait on hyväksytty ja vahvistettu (L 754–777/2010). Lakien voimaantulosta säädetään erikseen lailla. Tätä koskeva hallituksen esitys annettaneen vuonna 2013.

7. Vaikutukset

Uudistuksella on tarkoitus korvata nykyiset summaariset tuomioistuimen ulkopuoliset rikosprosessilajit yhdellä prosessilajilla, joka olisi perustuslain mukainen ja prosessiekonomisesti viranomaisvoimavarojen käytön kannalta tarkoituksenmukainen. Näistä tavoitteista ensiksi mainittu liittyy rikoksesta epäillyn oikeusturvan parantamiseen ja oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin takeiden turvaamiseen erityisesti epäillyn suostumuksen edellyttämisen kautta.

Uudistus edellyttää muutoksia poliisi- ja oikeushallintoviranomaisten tietojärjestelmiin ja käyttämiin lomakkeisiin. Virallisten syyttäjien työmäärän on arvioitu vähenevän noin neljällä henkilötyövuodella, mikä liittyy siihen, että valtaosa nykyisistä rangaistusmääräysasioista ei enää tulisi syyttäjien ratkaistaviksi. Toisaalta tämä ei merkittävästi lisää valvontaa suorittavien virkamiesten työmäärää, koska he jo nykyisin antavat tiedoksi rangaistusvaatimuksen.

8. Muut tiedot

OM 6/41/2006

OM022:00/2006

13.3 Tuomioistuinten organisaatiosäädösten uudistaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Työryhmän tavoitteena on jatkaa hovioikeuksien, käräjäoikeuksien ja hallinto-oikeuksien organisaatiosäädösten ja määräajaksi nimitettävien tuomareiden nimittämistä koskevien säädösten kehittämiseksi 21.11.2008 asetetun ja toimikautensa 31.12.2009 päättäneen työryhmän työtä (OM 2/31/2008).

Hankkeen tavoitteena on, että keskeinen tuomioistuimia ja niiden henkilökuntaa koskeva sääntely siirtyy laintasoiseksi ja että tuomioistuimen työjärjestyksessä annetaan tuomioistuimen hallinnosta ja työstä sellaiset määräykset, joista ei ole tarpeen säätää laissa. Asetuksia ei enää tarvittaisi.

Tavoitteena on, että säädettävä laki korvaisi lukuisat eri tuomioistuimia koskevat säännökset mahdollisimman kattavasti. Sen tulisi sisältää keskeinen tuomioistuimia ja tuomareita koskeva sääntely ottaen huomioon perustuslain ja ihmisoikeussopimusten vaatimukset. Tarkoituksena on pohtia myös sitä mahdollisuutta, että lakiin sisällytettäisiin tuomareiden nimittämisestä annetun lain säännökset. Lisäksi työryhmän on syytä arvioida, selkeyttäisikö sääntelyä se, että nyt valtion virkamieslakiin sisältyvät tuomareiden perustuslaillisesta asemasta johtuvat erityissäännökset otettaisiin uuteen lakiin. Työryhmä voi käsitellä myös muita tuomioistuinten sisäiseen organisointiin liittyviä kysymyksiä.

Sen sijaan hankkeen tavoitteena ei ole arvioida uudelleen tuomareiden nimittämismenettelyä, oikeudenkäyntimenettelyä koskevia säännöksiä eikä niitä palkkaukseen liittyviä kysymyksiä, jotka edellyttävät erillistä työmarkkinakäsittelyä.

Työryhmän tulee lisäksi harkita, miltä osin on tarkoituksenmukaista säätää erillislaeissa yksinomaan tiettyjä tuomioistuimia koskevista erityiskysymyksistä, kuten toimivaltaisista kokoonpanoista ja asiantuntijajäsenten nimittämiseen tai määräämiseen liittyvistä asioista.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Tuomioistuimia ja tuomareita koskevien säädösten uudistaminen. Tuomioistuinlakityöryhmän väliraportti 72/2012

Työryhmän asettamispäätös 22.11.2011, OM 13/31/2011

Aiemman työryhmän työhön liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 21.11.2008, OM 2/31/2008

Määräaikaisten tuomareiden nimittäminen ja eräiden tuomioistuinten johtamisjärjestelmän kehittäminen, oikeusministeriö julkaisu 5/2010

Määräaikaiseen tuomarinvirkaan nimittämistä halutaan yhdenmukaistaa, oikeusministeriön tiedote 19.2.2010

HE 280/2010 vp, jonka perusteella on annettu 1.7.2011 voimaan tulleet lait 614–619/2011

3. Keskeinen sisältö

Hankkeen keskeisenä sisältönä on valmistella tuomioistuimia ja tuomareita koskevan sääntelyn uudistamista koskevat ehdotukset hallituksen esityksen muotoon.

4. Organisointi

Työryhmän kokoonpano:

Puheenjohtaja: Presidentti Mikko Könkkölä, Helsingin hovioikeus

Varapuheenjohtaja: Ylituomari Hannu Renvall, Turun hallinto-oikeus

Jäsenet:

Hallitusneuvos Ahti Penttinen, Oikeusministeriö, oikeushallinto-osasto

Hallitusneuvos Anne Hallavainio, Oikeusministeriö, oikeushallinto-osasto

Lainsäädäntöneuvos Arja Manner, Oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto

Hallitusneuvos Kirsi Äijälä, Valtiovarainministeriö

Presidentti Timo Esko, Turun hovioikeus

Hallintoneuvos Sakari Vanhala, korkein hallinto-oikeus

Hovioikeudenneuvos Marianne Wagner-Prenner, Rovaniemen hovioikeus

Laamanni Juhani Hirvonen, Kanta-Hämeen kärjäoikeus

Hallintopäällikkö Markku Ratilainen, Pirkanmaan kärjäoikeus

Hallinto-oikeustuomari Päivi Toivanen, Kuopion hallinto-oikeus

Ylituomari Juha Pystynen, Vakuutusosasto

Presidentti Jorma Saloheimo Työtuomioistuin

Ylituomari Kimmo Mikkola, Markkinaoikeus

Professori Matti Niemivuo, Lapin yliopisto

Hovioikeudenneuvos Pekka Pärnänen, Suomen tuomariliitto ry

Työryhmän sihteeri:

Oikeussihteeri Samuli Sillanpää, korkein oikeus ja

Ylitarkastaja Jennimari Huovinen, oikeusministeriö

Lisätiedot: Ylitarkastaja Jennimari Huovinen, 02951 50394

5. Taustatietoja

Tuomioistuinten perustuslaissa säännelty asema edellyttää, että tuomioistuinten toiminnasta säädetään lailla. Näin ollen toimivaltuuksista ja muista seikoista, jotka saattavat vaikuttaa tuomioistuinten tai tuomareiden riippumattomuuteen, tulee säätää lailla. Keskeisten säännösten tuomioistuinten tehtävistä, lainkäyttöasioiden käsittelystä ja ratkaisemisesta, lainkäyttöhenkilökunnasta ja sen palvelussuhteen väliaikaisesta järjestämisestä tulee olla lain tasolla. Nykyisin osa säännöksistä on asetuksissa.

Tuomioistuinten toimintaympäristössä on viime vuosina tapahtunut tai on parhaillaan tapahtumassa muutoksia, joista johtuu tarve myös tuomioistuinten organisaatiolakien sisällön tarkistamiseen. Sekä yleiset että hallintotuomioistuimet ovat tehneet oikeusministeriölle useita aloitteita yhtäältä tuomioistuinten organisaatioiden ja toisaalta määräraikaisten tuomareiden nimittämismenettelyn tai nimittämistoimivallan kehittämiseksi.

Eduskunnan lakivaliokunta on käsitellessään niin sanottujen kevennettyjen kokoonpanojen käyttöön ottamista hallinto-oikeuksissa edellyttänyt LaVM 9/2006 vp., että oikeusministeriön on hovioikeusmenettelyn muun kehittämisen yhteydessä syytä arvioida tällaisen, nykyisin hovioikeuslaissa säädetyn järjestelyn asianmukaisuutta. Valtiontalouden tarkastusvirasto on tarkastuskertomuksessaan 169/2008 puolestaan katsonut, että mahdollisuudet esittelijäkokoonpanon käyttöön hallinto-oikeuksissa tulisi selvittää.

Oikeusministeriö asetti 21.11.2008 työryhmän kehittämään hovioikeuksien, kärjäoikeuksien ja hallinto-oikeuksien organisaatiosäädöksiä samoin kuin määrääjäksi nimitettävien tuomareiden nimittämistä koskevia säädöksiä (OM 2/31/2008). Työryhmä antoi mietintönsä määräraikaisten tuomareiden nimittämistä ja eräiden tuomioistuinten johtamisjärjestelmän kehittämisestä 18.1.2010 (Mietintöjä ja lausuntoja 5/2010). Mietinnön ja siitä saadun lausuntopalautteen perusteella laadittiin hallituksen esitys laiksi tuomareiden nimittämisestä annetun lain sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 280/2010 vp). Esitykseen sisältyvät lakiehdotukset ovat tulleet voimaan 1.7.2011 (lait 614–619/2011) ja hanke on tältä osin päättynyt.

Aikaisemman työryhmän toimeksianto toteutettiin vain osittain, mistä syystä oikeusministeriö asetti 21.11.2011 uuden työryhmän jatkamaan aiemman työryhmän työtä ja uudistamaan tuomioistuimia ja tuomareita koskevia säädöksiä (OM 13/31/2011).

6. Aikataulu

Mietinnöllä 5/2010 ja sen nojalla annetulla hallituksen esityksellä toteutettiin aikaisemman työryhmän toimeksianto vain osittain. Oikeusministeriön 21.11.2011 asettama työryhmä jatkaa aikaisemman työryhmän työtä. Työryhmän toimikausi on 1.12.2011–31.12.2013. Työryhmän on laadittava väliraportti työnsä etenemisestä 31.12.2012 mennessä. Väliraportti on annettu 14.12.2012 (Mietintöjä ja lausuntoja 72/2012).

7. Vaikutukset

Hankkeella pyritään vahvistamaan tuomioistuinten riippumattomuutta ja tuomioistuinorganisaatioiden toimivuutta ja yhtenäisyyttä sekä saattaa sääntely asianmukaiselle säädösten tasolle.

8. Muut tiedot

OM 2/31/2008
OM023:00/2008
OM 13/31/2011
OM036:00/2011

13.4 Hovi- ja hallinto-oikeuksien rakenneuudistus

1. Tavoite ja tehtävät

Projektin tehtävänä on valmistella ja toteuttaa 1.1.2014 voimaan tuleva hovi- ja hallinto-oikeuksien rakenneuudistus. Sen perustana ovat ns. rakenneuudistustoimikunnan mietintö, siitä saadut lausunnot, oikeusministerin linjaukset sekä alueellistamisen koordinaatioryhmän ja hallinnon- ja aluekehityksen ministeriryhmän linjaukset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Hovi- ja hallinto-oikeuksien rakenneuudistusta valmisteleva projekti, asettamispäätös 26.9.2012, OM 7/021/2012
HE 153/2012 vp, hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi hovioikeuslain ja hallinto-oikeuslain 1 ja 2 §:n sekä eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta
OMML 43/2011 Lausuntotiivistelmä
OMML 17/2011 Hovi- ja hallinto-oikeusverkoston kehittäminen

3. Keskeinen sisältö

Projektin säädösryhmä

- laatii hallituksen esityksen hovi- ja hallinto-oikeuksien rakenneuudistusta koskevaksi lainsäädännöksi;
- laatii uudistuksen edellyttämät asetusmuutosehdotukset, joissa tulee ottaa huomioon muun ehdotetut tuomiopiirimuutokset;
- arvioi mahdolliset työjärjestyksiin tehtävät muutokset

Henkilöstöryhmä

- arvioi ja suunnittelee kunkin yhdistyvän tuomioistuimen henkilöstömäärän ja -rakenteen sekä henkilöstömäärän niissä tuomioistuimissa, joiden toimialue muuttuu uudistuksen johdosta;
- järjestää YT-neuvottelut ao. tuomioistuimissa;
- toteuttaa henkilöstön siirtoon ja nimittämiseen liittyvät toimenpiteet sekä
- selvittää työpaikan siirtymisen johdosta henkilöstölle kuuluvat VES:n ja ministeriön/VM:n henkilöstöpoliittisten linjausten mukaiset edut.
- kartoittaa mahdollisuudet siirtää tuomareita, esittelijöitä muiden tuomioistuinten vastaaviin virkoihin sekä kansliahenkilökunnan osalta myös muihin ministeriön hallinnonalaan kuuluvien virastojen virkoihin.

Toimitilaryhmä

- selvittää Itä-Suomen hovioikeuden sekä Kuopion, Oulun ja Hämeenlinnan hallinto-oikeuden toimitilojen laajentamisen edellyttämät toimenpiteet, ottaen huomioon henkilöstöryhmän esitykset asianomaisten tuomioistuinten henkilöstömäärästä ja rakenteesta;
- tekee ehdotukset tarvittavista lisätiloista
- valmistelee uudistuksen edellyttämät vuokrasopimukset sekä huolehtii luovutettavien toimitilojen irtisanomisista.
- laatii selvityksen vuokratustannusten kehittymisestä sekä raportoi uudistuksella saavutettavista vuokrasäästöistä päivittämällä aiemmin laadittuja selvityksiä.

Muutoksenhallinta - ja viestintäryhmä

- järjestää muutoksen kohteina olevien virastojen johdolle ja muulle henkilöstölle muutoksen johtamiseen ja muutoksenhallintaan liittyvää koulutusta.
- suunnittelee ja toteuttaa uudistuksen toteuttamiseen liittyvät viestintäratkaisut, jotta tiedotus olisi ajantasaista, oikea-aikaista ja kaikki henkilöstöryhmät kattavaa.

4. Organisointi

Hankkeen koordinaatioryhmä

Puheenjohtaja osastopäällikkö Kari Kiesiläinen, oikeusministeri

Jäsenet

Apulaisosastopäällikkö Heikki Liljeroos, oikeusministeriö

Kehittämispäällikkö Ann-Mari Pitkäranta, oikeusministeriö

Hallitusneuvos Ahti Penttinen, oikeusministeriö

Ylitarkastaja Jarkko Mannerhovi, oikeusministeriö

Hovioikeudenpresidentti Pertti Nieminen, Kouvolan hovioikeus

Ylituomari Pirkko Wesslin-Nenonen, Rovaniemen hallinto-oikeus

Ylituomari Veijo Tarukannel, Kuopion hallinto-oikeus

Säädösryhmä

Puheenjohtaja kehittämispäällikkö Ann-Mari Pitkäranta, oikeusministeriö

Jäsenet

ylitarkastaja Jennimari Huovinen, oikeusministeriö

ylitarkastaja Jarkko Mannerhovi, oikeusministeriö

Henkilöstöryhmä

Puheenjohtaja Hallitusneuvos Ahti Penttinen, oikeusministeriö

Jäsenet

Ylitarkastaja Satu-Maaria Natunen, oikeusministeriö

Erikoissuunnittelija Ari Pajuniemi, oikeusministeriö

Suunnittelupäällikkö Raimo Ahola, oikeusministeriö

Kehittämispäällikkö Ann-Mari Pitkäranta, oikeusministeriö

Puheenjohtaja Tuija Heino, OHK ry

Neuvottelupäällikkö Tarja Niemelä, Suomen Lakimiesliitto ry

Hovioikeuden presidentti Pertti Nieminen Kouvolan hovioikeus

Hallintopäällikkö Paula Sorjonen, Kuopion hallinto-oikeus
Ylituomari Pirkko Wesslin-Nenonen Rovaniemen hallinto-oikeus
Suomen tuomariliiton edustaja, joka nimetään myöhemmin

Toimitilaryhmä

Puheenjohtaja Ylitarkastaja Jarkko Mannerhovi, oikeusministeriö

Jäsenet

Tarkastaja Sakari Perkiömäki, oikeusministeriö

Kansliapäällikkö Olli Hyvärinen, Itä-Suomen hovioikeus, varalla Kansliapäällikkö

Marko Loisa, Kouvolan hovioikeus

Hallinto-oikeustuomari Toni Sarivirta, Kuopion hallinto-oikeus

Hallintopäällikkö Harri Westerholm, Oulun hallinto-oikeus

Johtava asiantuntija Tanja Rytkönen-Romppanen, Senaattikiinteistöt

Muutoksenhallinta- ja viestintäryhmä

Puheenjohtaja Apulaisosastopäällikkö Heikki Liljeroos

Jäsenet

Koulutuspäällikkö Jorma Hirvonen

Koulutusasiantuntija Marika Yli-Ikkela

Koulutuskoordinaattori Eija Mikkonen

Viestintäpäällikkö Eeva Vallisaari

Hovioikeudenlaamanni Pekka Pärnänen, Itä-Suomen hovioikeus

Kansliapäällikkö Marko Loisa, Kouvolan hovioikeus

Hallintopäällikkö Irja Rutonen-Rönkä Kouvolan hallinto-oikeus

Hallintopäällikkö Kaisa Post, Rovaniemen hallinto-oikeus

Hallinto-oikeustuomari Merja Velakoski-Kovalainen, Oulun hallinto-oikeus

5. Taustatietoja

Uudistuksen valmistelu käynnistyi 23.6.2010, jolloin oikeusministeriö asetti laajapohjaisen toimikunnan. Toimikunnan tuli laatia ehdotus hovi- ja hallinto-oikeusverkoston kehittämiseksi siten, että tavoitteena on asiamäärältään ja rakenteeltaan mahdollisimman tasakokoiset hovi- ja hallinto-oikeudet. Lisäksi toimikunnan tuli arvioida hovi- ja hallinto-oikeuksien sijaintipaikkakunnat. Toimikunnan mietintö Hovi- ja hallinto-oikeusverkoston kehittäminen (17/2011) valmistui maaliskuussa 2011.

Laajan lausuntokierroksen ja ministeriössä tapahtuneen jatkovalmistelun jälkeen oikeusministeri Anna-Maja Henriksson linjasi jatkovalmistelun pohjaksi, että Itä-Suomen hovioikeus ja Kouvolan hovioikeus yhdistetään ja hovioikeus sijoitetaan Kuopioon, Oulun hallinto-oikeus ja Rovaniemen hallinto-oikeus yhdistetään ja hallinto-oikeus sijoitetaan Ouluun ja että Kuopion hallinto-oikeus ja Kouvolan hallinto-oikeus yhdistetään ja hallinto-oikeus sijoitetaan Kuopioon. Lisäksi Kainuun maakunta siirretään Rovaniemen hovioikeuspiiriin ja Päijät-Hämeen maakunta Hämeenlinnan hallinto-oikeuden tuomiopiiriin.

Asiaa käsiteltiin myös hallituksen alueellistamisen koordinaatioryhmässä 30.5.2012 sekä hallinnon ja aluekehityksen ministeriryhmässä (HALKE) 14.6.2012 ja 20.6.2012.

6. Aikataulu

Projekti asetetaan ajaksi 20.9.2012–30.6.2014.

7. Vaikutukset

Hovi- ja hallinto-oikeuksien rakenteen uudistamisella voidaan kehittää muutoksenhaku-tuomioistuinten toimintaa siten, että ratkaisujen laatu paranee ja työ tehostuu, mikä johtaa oikeusturvan ja -varmuuden paranemiseen. Rakenteellisilla uudistuksilla voidaan vaikuttaa tuomioistuinten kokoon ja siten luoda nykyistä paremmat edellytykset varmistaa riittävä erityisosaaminen. Organisaation tarkistamisella voidaan vähentää myös haa-voittuvuudesta johtuvaa oikeudenkäyntien pitkittymistä. Kehittämistoimenpiteillä on saavutettavissa myös kustannussäästöjä.

8. Muut tiedot

OM 7/021/2012

OM018:00/2010

13.5 Vakuutusoikeuden toiminnan kehittäminen

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tavoitteena on kehittää vakuutusoikeusprosessin asianosaisjulkisuutta sekä vakuutusoikeuden toimintaa siten, että oikeusturvan tason heikkenemättä asioiden käsittelyajat vakuutusoikeudessa lyhenevät.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Vakuutusoikeuden 6.11.2006 tekemä esitys oikeusministeriölle uusista toimenpiteistä vakuutusoikeuden toiminnan tehostamiseksi (373/0/2006).

Työryhmän asettamispäätös 10.4.2008

Työryhmämietintö 2009:10, Vakuutusoikeuden toiminnan kehittäminen

HE 281/2010 vp

3. Keskeinen sisältö

Työryhmän tehtävänä oli tavoitteensa puitteissa kehittää vakuutusoikeuden henkilöstörakennetta, kokoonpanoja, lainkäyttöprosesseja, asioiden valmistelua ja vakuutusoikeuden muita menettelytapoja.

Työryhmän tulee ottaa kantaa erityisesti seuraaviin seikkoihin

- luodaanko joihinkin vakuutusosoikeuden asiaryhmiin niiden oikeusturvatarpeisiin vastaava erityinen nopeutettu valmistelumenettely
- rajataanko lisäselvityksen vastaanottaminen johonkin määräaikaan
- mitkä ovat oikeusturvan takaavat ratkaisukokoonpanot erityyppisissä asioissa
- asiantuntijajäsenten tarve ja esteettömyyden varmistaminen
- mitkä ovat hallintoistunnon ja täysistunnon kokoonpanot ja toimivaltuudet ja
- mitkä ovat esittelijöiden ja valmistelijoiden kelpoisuusvaatimukset ja tehtävät.

4. Organisointi

Työryhmän puheenjohtaja:

Hallintoneuvos Niilo Jääskinen, korkein hallinto-oikeus

Työryhmän jäsenet:

Ylituomari Timo Havu, vakuutusosoikeus

Lainsäädäntöneuvos Leena Halila, oikeusministeriö

Hallinto-oikeustuomari Liisa Heikkilä, Helsingin hallinto-oikeus

Hallitusneuvos Katriina Alaviuhkola, sosiaali- ja terveysministeriö

Laamanni Juha Pystynen, vakuutusosoikeus

Vakuutusosoikeustuomari Olli Olanterä, vakuutusosoikeus

Kansliapäällikkö Timo Tervonen, vakuutusosoikeus

Notaari Maarit Hinkkanen, vakuutusosoikeus

Työryhmän sihteeri

Hovioikeuden viskaali Martta Plathin, Turun hovioikeus

Työryhmän päätettyä työnsä elokuussa 2009 hanketta on jatkettu virkamiestyönä oikeusministeriössä.

Valmistelija

Pitkäranta Ann-Mari, kehittämisspäällikkö, oikeusministeriö, p. 02951 50546

5. Taustatietoja

Vakuutusosoikeudessa käsiteltäville asioille on ominaista, että niissä on kysymys valittajan perustoimeentulon kannalta keskeisistä etuuksista. Tällaisia asioita koskevat valitukset tulisi käsitellä erityisen kiireellisesti. Vakuutusosoikeuden asioiden keskimääräinen käsittelyaika on viime vuosina ollut yli vuoden. Tilannetta on jo 2000-luvulla pyritty korjaamaan uudistamalla vakuutusosoikeuden johtamisorganisaatiota, kehittämällä vakuutusosoikeuden menettelytapoja ja lisäämällä sen henkilöstö-resursseja. Jo suoritetuista kehittämistoimenpiteistä huolimatta käsittelyaika vakuutusosoikeudessa ei ole lyhentynyt toivotulla tavalla.

Vakuutusosasto on 6.11.2006 tehnyt esityksen oikeusministeriölle uusista toimenpiteistä vakuutus-osaston toiminnan tehostamiseksi. Esityksessä todetaan, että vakuutusosaston toimintaa tulisi ensisijaisesti tehostaa puuttamalla ruuhkautumista aiheuttaviin prosessuaalisiin rakenteisiin. Esityksessä ehdotetaan jatkoselvitetäviksi mahdollisuudet ottaa osaan asioita käyttöön valituslupajärjestelmä, vähentää työoloja tuntevien asiantuntijajäsenten osallistumista päätöksentekoon, rajoittaa lisäselvityksen vastaanottamista ja keventää viisijäsenisen ratkaisukokoonpanon menettelytapoja.

Nykyisen hallituksen hallitusohjelman mukaan sosiaaliturvan muutoksenhakuprosessissa vahvistetaan oikeudenmukaisen oikeuden osa-alueita. Asianosaisjulkisuutta vakuutusosaston käsittelyssä parannetaan.

6. Aikataulu

Työryhmä luovutti mietintönsä 20.8.2009. Lausuntotiivistelmä on valmistunut helmikuussa 2010.

Hallituksen esitys eduskunnalle vakuutusosastolain muuttamiseksi on annettu joulukuussa 2010 (HE 281/2010 vp).

Asian käsittely todettiin eduskunnassa rauenneeksi 12.4.2011.

Asian valmistelua uudelle eduskunnalle jatketaan oikeusministeriössä vuonna 2013.

7. Vaikutukset

Vakuutusosaston toimintamuotojen tehostuessa myös käsittelyajat lyhenevät.

8. Muut tiedot

OM 4/32/2006

OM016:00/2008

13.6 Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnassa käsiteltävien asioiden siirtäminen hallinto-oikeuksiin

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tavoitteena on siirtää maaseutuelinkeinojen valituslautakunnassa käsiteltävät asiat hallinto-oikeuksiin noudattaen asioiden keskittämisen ja hajauttamisen osalta niitä periaatteita, mitä työryhmämietinnössä (OM 2007:1) työryhmän enemmistö on kannattanut.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeusministeriön sekä maa- ja metsätalousministeriön työryhmän asettamispäätös 8.9.2006 OM 9/41/2005 ja MMM 244/042/2003, Hare OM030:00/2005

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnassa käsiteltävien asioiden siirtäminen hallinto-oikeuksiin – Maaseutuelinkeinojen muutoksenhakutyöryhmän mietintö (OM 2006:1)
Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnassa käsiteltävien asioiden siirtäminen hallinto-oikeuksiin, Lausuntotiivistelmä (OM 2007:11)
Oikeusministeriön sekä maa- ja metsätalousministeriön työryhmän asettamispäätös 27.11.2012 OM 17/41/2012 ja MMM 244/042/2003, Hare OM030:00/2005

3. Keskeinen sisältö

Oikeusministeri sekä maa- ja metsätalousministeri ovat todenneet, että maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan toimivaltaan kuuluvien asioiden siirtämistä hallinto-oikeuksiin ryhdytään valmistelemaan työryhmämietinnön (OM 2007:1) ehdotusten pohjalta ottaen huomioon aluehallinnossa tapahtuneet muutokset ja hallintotuomioistuinten rakenteissa toteutuvat muutokset.

Työryhmän tehtävänä on tavoitteensa puitteissa laatia hallituksen esityksen muotoon mietintö asioiden siirtämisen edellyttämistä lainsäädäntötoimenpiteistä tehtyjen linjausten pohjalta.

Työryhmä arvioi myös toimenpiteistä aiheutuvat kustannusvaikutukset. Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan henkilöstön siirtäminen maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalta oikeusministeriön hallinnonalalle tai muihin tehtäviin toteutetaan erikseen eri projektissa.

Työryhmän on kuultava työnsä kuluessa aluehallinnon edustajaa/edustajia sekä muita tarpeelliseksi katsomiaan asiantuntijoita.

4. Organisointi

Työryhmän puheenjohtaja:

Hallintoneuvos Eija Siitari-Vanne, korkein hallinto-oikeus

Työryhmän jäsenet:

Lainsäädäntösihteeri Eeva Attila, oikeusministeriö/lainvalmisteluosasto

Lainkäyttöneuvos Esa Bomström, maaseutuelinkeinojen valituslautakunta

Neuvotteleva virkamies Marit Ilveskero, maa- ja metsätalousministeriö

Kehittämispäällikkö Ann-Mari Pitkäranta, oikeusministeriö/oikeushallinto-osasto

Hallinto-oikeustuomari Kari Tornikoski, Hämeenlinnan hallinto-oikeus

Työryhmän sihteerit:

Oikeussihteeri Mia Ekman, korkein hallinto-oikeus

Ylitarkastaja Jarno Virta, maa- ja metsätalousministeriö

Valmistelija

Pitkäranta Ann-Mari, kehittämispäällikkö, oikeusministeriö, p. 02951 50546

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi on 1.12.2012–30.4.2013

7. Vaikutukset

Hallintolainkäytön muutoksenhakujärjestelmän yhdenmukaistaminen

8. Muut tiedot

OM 17/41/2012

OM030:00/2005

13.7 Oikeudenkäymiskaaren 17 luvun ja siihen liittyvän todistelua yleisissä tuomioistuimissa koskevan lainsäädännön uudistaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Toimikunnan tehtävä oli laatia ehdotus oikeudenkäymiskaaren 17 luvun ja siihen liittyvän todistelua yleisissä tuomioistuimissa koskevan lainsäädännön uudistamiseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Todistelu yleisissä tuomioistuimissa 9.11.2012 (Todistelutoimikunnan mietintö, oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 69/2012)

Vertailua eräistä todistusoikeudellisista kysymyksistä Suomessa, Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa 31.10.2012 (oikeusministeriön selvityksiä ja ohjeita 65/2012)

3. Keskeinen sisältö

Toimikunnan oli arvioitava, missä määrin voimassa olevat säännökset vastaavat nykyisiä oikeudellisia ja yhteiskunnallisia käsityksiä sekä pitää silmällä erityisesti oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevia ja siihen liittyviä perus- ja ihmisoikeuksia. Toimikunnan tuli esittää tarvittavat muutosehdotukset sekä kartoittaa mahdolliset puutteet sääntelyssä ja ehdottaa tarpeelliseksi katsomaansa uutta sääntelyä. Toimikunnan tuli tehdä hallinto- ja erityistuomioistuimia sekä välimiesmenettelyä koskevaan lainsäädäntöön johdonmukaisuussyistä tarvittavat muutosehdotukset. Toimikunnan oli myös valmistettava tarvittavat muutokset myös muuhun kuin oikeudenkäyntiä koskevaan prosessuaaliseen lainsäädäntöön, jotta oikeudenkäynti ja täytäntöönpano sekä rikosasioissa lisäksi esitutkinta ja syyteharkinta muodostavat johdonmukaisen kokonaisuuden. Muihin kuin edellä mainittuihin todistelusäännöksiin oli tehtävä johdonmukaisuuden vaatimat muutosehdotukset. Tarvittaessa toimikunnan oli lisäksi laadittava ehdotukset

oikeudenhoitoa vastaan tehtyjä rikoksia koskevan rikoslain 15 luvun ja muiden asiaan liittyvien rikosoikeudellisten säännösten muuttamiseksi.

Toimikunnan kokoonpano oli:

Puheenjohtaja:

Professori Dan Frände

Varapuheenjohtaja:

Lainsäädäntöjohtaja Asko Välimaa, oikeusministeriö

Jäsenet:

Lainsäädäntöneuvos Jaakko Rautio, oikeusministeriö

Hallitusneuvos Katriina Laitinen, sisäasiainministeriö

Valtionsyyttäjä Mika Illman, Valtakunnansyyttäjänvirasto

Hovioikeudenneuvos Paula Salonen, Helsingin hovioikeus

Käräjätuomari Tatu Leppänen, Vantaan käräjäoikeus

Käräjätuomari Eija Larinkoski, Helsingin käräjäoikeus

Asianajaja Markku Fredman, Suomen Asianajajaliitto

Asianajaja Petra Kiurunen, Suomen Asianajajaliitto

4. Organisointi

Valmistelija

Lainsäädäntöneuvos Jaakko Rautio, oikeusministeriö p. 02951 50500

5. Taustatietoja

Viimeisen noin 20 vuoden aikana on oikeudenkäyntiä koskevat säännökset uudistettu kattavasti. Oikeudenkäymiskaaren 17 luku on viimeinen uudistamatta oleva suurempi ja käytännön kannalta tärkeä kokonaisuus, sillä oikeudenkäymiskaaren 17 lukua ei ole systemaattisesti uudistettu vuoden 1948 jälkeen.

Oikeudenkäymiskaaren 17 luku on eräiltä osin muutenkin vanhentunut ja aukollinen. Erityisesti uudistamisen tarvetta on nähty todistajan vaitiolo-oikeutta ja vaitiolovelvollisuutta koskevissa säännöksissä. Myös todistajan erityistä kelpoisuutta, todistajan valaa tai vakuutusta, katselmusta, asiantuntijoita ja totuusvakuutusta koskevien säännösten uudistamista on pidetty tarpeellisena. Käytännössä enenevässä määrin soveltamisvaikeuksia on aiheutunut siitä, että laissa ei säädetä lainvastaisesti hankittujen todisteiden hyödyntämisestä.

Oikeudenkäymiskaaren 17 luku ei kaikilta osin vastaa nykylainsäädännöltä edellytetyjä vaatimuksia selkeydeltään, täsmällisyydeltään ja kirjoitustavaltaan. Lisäksi lukuisten säännösviittausten takia säädöskokonaisuuden havainnollisuus ja säännösten soveltamisen helppous ovat kärsineet.

6. Aikataulu

Toimikunnan mietintö lähetettiin 12.11.2012 lausuntokierrokselle. Lausunnot pyydettiin 1.2.2013 mennessä. Hallituksen esitys pyritään antamaan eduskunnalle vuoden 2013 lopulla.

7. Vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 18/41/2010

OM031:00/2010

13.8 Syyteneuvottelun käyttöönoton selvittäminen ja syyttämättäjättämisyjärjestelmän kehittäminen

1. Tavoite ja tehtävät

Työryhmän tehtävänä oli selvittää syyteneuvottelun eli syytteestä sopimisen mahdollista käyttöönottoa sekä syyttämättäjättämisyjärjestelmän kehittämistä ja tehdä tarvittavat sää-dösehdotukset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Arviomuistio syytteestä sopimisesta 15.1.2010, OM 20/41/2009

Arviomuistio syytteestä sopimisesta (plea bargain). Lausuntotiivistelmä, oikeusministe-riön mietintöjä ja lausuntoja 47/2010 (Arviomuistio 15.1.2010 liitteenä)

Oikeusprosessin pitkittymisen estäminen, oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 87/2010

Rikosprosessien jouduttaminen – jatkotyöryhmän muistio 10.3.2011, OM 1/69/2011

Asettamispäätös 10.10.2011

Syyteneuvottelu ja syyttämättä jättäminen, oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 26/2012

Syyteneuvottelu ja syyttämättä jättäminen, lausuntotiivistelmä, oikeusministeriön mie-tintöjä ja lausuntoja 58/2012

3. Keskeinen sisältö

Työryhmän tuli selvittää ja tarkastella erilaisia syytteestä sopimisen muotoja sekä poh-tia, missä määrin ne soveltuvat suomalaisen rikosoikeushoidon järjestelmään ottaen huomioon aikaisemmat selvitykset ja kannanotot

Tavoitteena oli pyrkiä mahdollisuuksien mukaan laatimaan sellaiset syytteestä sopimis-ta koskevat säännökset, jotka niveltä joustavasti rikosprosessia koskeviin säännök-siin ja käytäntöihin. Pyrkimyksenä oli, että säännökset mahdollistavat entistä paremmin viranomaisresurssien tarkoituksenmukaisen kohdentamisen, tehostavat viranomaisten toimintaa ja nopeuttavat rikosasioiden esitutkintaa, syyteharkintaa ja tuomioistuinkäsit-telyä kuitenkin turvaten rikoksesta epäillyn sekä asianomistajan oikeudet. Syytteestä sopimiseen ei tulisi ryhtyä, jos se olisi vastoin painavaa yhteiskunnallista tai yksittäisen henkilön intressiä. Työryhmän oli syytteestä sopimisen käyttöalaa selvitellessä harkit-tava, voisiko soveltamisala olla yleinen vai tulisiko sitä rajata jollain tavalla, esimerkiksi suuriin talousrikoskokonaisuuksiin.

Laissa ei säädetä syyttäjien tekemien päätösten perustelemisesta, vaan asia on valtakunnansyyttäjän antamien ohjeiden varassa. Tilanne on muihin viranomaisiin nähden poikkeuksellinen ja myös ongelmallinen, sillä perustuslain 21 §:n 2 momentin mukaan lailla turvataan oikeus saada perusteltu päätös. Työryhmän tuli laatia säännösehdotus syyttäjien tekemien ratkaisujen perustelemisesta ottaen huomioon syyttäjätöimen erityispiirteet sekä perustelujen merkitys päätöksen saavien kannalta ja yleisesti.

Nykyisin seuraamusluonteisen syyttämättäjäntämispäätöksen katsotaan sisältävän kannanoton siitä, että henkilö on rikokseen syyllystynyt, mutta ettei tässä tapauksessa ryhdytä enempään viranomaistoimenpiteisiin. Omaksuttua ratkaisua on kritisoitu muun muassa oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä ja syyttömyysolettamaa koskevien periaatteiden kannalta. Työryhmän tuli selvittää siirtymistä lainsäädäntöratkaisuun, jossa seuraamusluonteisessa syyttämättäjäntämispäätöksessä otetaan kantaa syytteen nostamisen edellytyksiin eikä enää siihen, katsotaanko epäillyn tehneen rikoksen.

Työryhmän kokoonpano oli:

Puheenjohtaja

Lainsäädäntöneuvos Jaakko Rautio, oikeusministeriö

Jäsenet

Poliisiylitarkastaja Keijo Suuripää, sisäasiainministeriö

Valtionsyyttäjä Jorma Äijälä, Valtakunnansyyttäjänvirasto

Käräjätuomari Gisela Juutilainen, Helsingin käräjäoikeus

Asianajaja Riitta Leppiniemi, Suomen Asianajajaliitto

Sihteeri

Kihlakunnansyyttäjä Heidi Nummela, Itä-Uudenmaan syyttäjänvirasto

4. Organisointi

Valmistelija

Lainsäädäntöneuvos Jaakko Rautio, oikeusministeriö p. 02951 50500

5. Taustatietoja

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelman mukaan

- syyteneuvottelujärjestelmän käyttöönoton mahdollisuudet arvioidaan
- oikeudenkäyntien kokonaiskustannuksia alennetaan ja oikeudenkäyttöä tehostetaan
- oikeudenkäyttöä tehostetaan kehittämällä johtamista sekä uudistamalla työ- ja menettelytapoja prosessin eri vaiheissa
- syyttäjän käytännön roolia esitutkinnassa vahvistetaan erityisesti talousrikosasioissa, jotta voidaan nopeuttaa laajojen rikosvyyhtien käsittelyä
- talousrikollisuuteen liittyvää esitutkinta-aikaa ja oikeusprosessia pyritään lyhentämään.

Valtakunnansyyttäjä Matti Nissinen on tehnyt oikeusministeriön lainvalmisteluosastolle esityksen (21.6.2011, Dnro 47/61/11) lainvalmistelutoimiin ryhtymisestä, jotta laissa säädettäisiin syyttäjän päätösten perustelemista ja erityisesti seuraamusluonteisen syyttämättäjäntämispäätöksen perustelemisesta jatkossa siten, ettei ratkaisuun sisältyisi kannanottoa rikoksen syyksilukemisesta. Lisäksi valtakunnansyyttäjä on esittänyt esitutkintalain ja oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain muuttamista niin, että syytteestä sopiminen olisi mahdollista.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys pyritään antamaan eduskunnalle sen kevätistuntokaudella 2013.

7. Vaikutukset

Uudistushankkeella odotetaan olevan vaikutusta entistä tarkoituksenmukaisemmalle viranomaisresurssien kohdentamiselle ja oikeudenkäyntien nopeuttamiselle.

8. Muut tiedot

OM 20/41/2011

OM026:00/2011

13.9 Esitutkinta- ja pakkokeinolainsäädännön täydentäminen ja täsmentäminen

1. Tavoite ja tehtävät

Valmisteltavalla hallituksen esityksellä täydennetään ja täsmennetään vuoden 2014 alussa voimaan tulevia uutta esitutkintalakia (805/2011) ja uutta pakkokeinolakia (806/2011) sekä niihin liittyvää lainsäädäntöä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Esitutkinta- ja pakkokeinolainsäädännön täydentäminen (selvityksiä ja ohjeita 42/2012)
Lausuntotiivistelmä (Mietintöjä ja lausuntoja 61/2012)

3. Keskeinen sisältö

Lainsäädännössä on havaittu lähinnä teknisluonteisiksi luonnehdittavia muutostarpeita. Mukaan otetaan myös perusteltuja asiallisia muutoksia, jotka etenkin laajuudeltaan ovat sellaisia, että niiden valmistelu tässä yhteydessä kohtuullisen lyhyessä valmisteluaikataulussa on mahdollista.

4. Organisointi

Lainsäädäntöneuvos Jukka Lindstedt, oikeusministeriö, p. 02951 50492

5. Taustatietoja

Eduskunta hyväksyi maaliskuussa 2011 uuden esitutkintalain ja uuden pakkokeinolain. Laeissa on jo ennen niiden voimaantuloa havaittu muutostarpeita. Erityisesti tämä liittyy salaisia pakkokeinoja koskevaan uuden pakkokeinolain 10 lukuun ja siihen liittyvään salaista tiedonhankintaa koskevaan uuden poliisilain (872/2011) 5 lukuun. Muutenkin näin laajan lainsäädäntökokonaisuuden ollessa kysymyksessä lakien valmisteluvaiheessa ei ole kyetty ottamaan huomioon kaikkia sääntelyn tarpeeseen ja sisältöön liittyviä seikkoja. Lisäksi uuteen esitutkintalakiin, pakkokeinolakiin ja uuteen poliisilakiin kytkeytyvässä lainsäädännössä on tapahtunut muutoksia uusien lakien hyväksymisen jälkeen. Sisäasiainministeriössä valmistellaan samaan aikaan poliisilakia koskevaa hallituksen esitystä.

6. Aikataulu

Hallituksen esityksen luonnos (selvityksiä ja ohjeita 42/2012) on julkaistu 29.6.2012. Luonnos on 14.9.2012 päättyvällä lausuntokierroksella. Hallituksen esitys annetaan alkuvuodesta 2013.

7. Vaikutukset

Lainsäädäntömuutoksilla ei tule olemaan mainittavia lainvalmistelussa huomioon otettavia julkiseen talouteen tai viranomaisten toimintaan kohdistuvia vaikutuksia, sama pitkälti koskee yhteiskunnallisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

OM 3/41/2012

OM004:00/2012

13.10 Valtion varoista maksettavista todistelukustannuksista annetun lain muuttaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on muuttaa laissa oleva asetuksenantovaltuus nykyistä täsmällisemmäksi, minkä jälkeen asetus valtion varoista maksettavista todistelukustannuksista olisi mahdollista antaa uudelleen. Säännös siitä, mitä todistajalle korvataan taloudellisena menetyksenä, nostettaisiin asetuksesta lain tasolle.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

–

3. Keskeinen sisältö

Lakiin esitetään lisättäväksi säännös, jonka mukaan todistajalle korvattaisiin taloudellisesta menetyksestä enintään valtioneuvoston asetuksessa säädetty määrä. Asetuksella annettaisiin uuden valtuutuslainsäädännön mukaan tarkempia määräyksiä myös matkakustannusten korvauksiin oikeuttavasta matkasta ja matkakustannusten laskentaperusteista sekä päivärahan ja majoittumiskorvauksen suuruudesta ja laskentaperusteista. Lisäksi asetuksella voitaisiin antaa tarkempia määräyksiä todistelukulujen korvaamisesta ja ennakkomaksuja koskevista käytännön menettelytavoista. Määritelmä taloudellisesta menetyksestä otettaisiin lakiin.

4. Organisointi

Valmistelija

Natunen, Satu-Maaria, hallitussihteeri, oikeusministeriö, p. 02951 50456

5. Taustatietoja

Valtion varoista maksettavista todistelukuluksista annetun lain 7 §:n mukaan taloudellisesta menetyksestä suoritetaan korvauksena enintään määrä, minkä siihen oikeutettu osoittaa uskottavasti menettävänsä. Lain 19 §:n mukaan tarkemmat määräykset lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella. Lain nojalla annetussa asetuksessa määritellään, mitä taloudellinen menetys voi olla, ja säädetään sen enimmäismääräksi 350 markkaa vuorokaudelta.

Lainkäytössä on osoittautunut, että asetus voi joutua ristiriitaan lain kanssa, jos todistaja osoittaa uskottavasti taloudellisen menetyksensä olleen enemmän kuin asetuksessa ylärajaksi säädetty 350 markkaa (58,56 euroa) vuorokaudessa. Tilanteen korjaamiseksi lakiin lisättäisiin valtuutus säätää valtioneuvoston asetuksella korvauksen enimmäismäärästä. Enimmäismäärää tarkistettaisiin valtioneuvoston asetuksella kolmen vuoden välein elinkustannusindeksin muutosta vastaavasti.

6. Aikataulu

HE-luonnoksesta on pyydetty lausuntoja 6.2.2013 mennessä.

7. Vaikutukset

Esityksellä ei ole suoranaisia taloudellisia vaikutuksia.

Lain yhdenmukaisen soveltamisen ja siten kansalaisten yhdenvertaisen kohtelun kannalta on tärkeää, että laki ja asetus eivät ole yksittäistapauksissa keskenään ristiriidassa siinä, mitä niissä säädetään taloudellisen menetyksen korvaamisesta.

8. Muut tiedot

OM 10/31/2011

13.11 Tuomareiden palkankorotusten kohdentaminen eräissä tapauksissa

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on valmistella tuomareiden nimittämisestä annettuun lakiin säännös siitä, miten virkaehtosopimusperusteiset palkkausluokkatarkistukset kohdennetaan tuomarin virkoihin tuomioistuimissa silloin, kun vain osa saman palkkausluokan viroista saa korotuksen. Lisäksi hankkeessa arvioidaan tarve täydentää tuomarivalintalautakuntaa Tuomariliiton nimeämällä jäsenellä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän mietintö OM 2003:13 ja siitä saadut lausunnot

Hovioikeuden presidentti Könkkölän kirjoitus tuomareiden palkkausluokkatarkistusmenettelystä oikeuskanslerille 9.6.2009

Oikeusministeriön lausunto oikeuskanslerille 31.8.2009 asiassa OM 75/03/2009

Tuomarivalintalautakunnan kirje oikeuskanslerille tuomareiden palkkausluokkien tarkistamisesta Vaasan hovioikeuden T 14 virantäytössä 14.9.2009

Oikeuskanslerin päätös hovioikeudenpresidentti Könkkölän kirjoitukseen tuomareiden palkkausluokkien tarkistamisesta virkaehtosopimuksella 4.4.2012 Dnro OKV/04/2009

Tarkentava virkaehtosopimus tuomioistuinten tuomarien ja lakimiesten palkkauksesta 12.5.2009 myöhempine muutoksineen

Tuomareiden palkankorotusten kohdentaminen eräissä tapauksissa. Muistio 10.10.2012.

3. Keskeinen sisältö

Valmistellaan säännös ves-perusteisten palkkausluokkien kohdentamisesta tuomarin virkaan virastossa, silloin kun vain osa saman palkkausluokan viroista saa korotuksen. Siitä, minkä tuomioistuimen virkoihin ves-perusteiset tarkistukset kohdennetaan, päättää oikeusministeriö ves-osapuolta ja tarvittaessa asianomaisia virastoja kuultuaan.

Esityksessä arvioidaan lisäksi Tuomarivalintalautakunnan täydentämistä puoltavia ja vastaanpuhuvia seikkoja.

4. Organisointi

Valmistelija

Natunen, Satu-Maaria, hallitussihteeri, oikeusministeriö, p. 02951 50456

5. Taustatietoja

–

6. Aikataulu

Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle loppukeväästä 2013.

7. Vaikutukset

Esityksellä ei ole suoranaisia taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

OM 1/30/2012

14 KANSAINVÄLINEN PROSESSIOIKEUS

14.1 Bryssel I -asetuksen uudistaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Asetuksen tarkistamisen yleisenä tavoitteena on Euroopan oikeusalueen kehittäminen poistamalla tuomioistuinten päätösten vapaan liikkuvuuden jäljellä olevia esteitä. Ehdotuksella pyritään edelleen helpottamaan rajat ylittävien riita-asioiden ratkaisemista ja tuomioiden vapaata liikkuvuutta Euroopan unionissa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Komission ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla [KOM(2010) 748 lopullinen]

U 65/2010 vp

LaVL 1/2011 vp

U 65/20101 vp jatkokirjelmä 18.05.2012

LaVP 30.05.2012 (asiakirja A 4 §)

SuVX 81/2012 vp

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1215/2012, annettu 12 päivänä joulukuuta 2012, tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla (uudelleenlaadittu)

3. Keskeinen sisältö

Nykyisen tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla annetun neuvoston asetus (EY) N:o 44/2001 (Bryssel I -asetus) tarkistetaan. Muutosten sisällyttäminen nykyiseen asetukseen tapahtuu siten, että asetuksesta laaditaan kokonaan uusi toisinto. Tavoitteena on lisätä asetuksen toimivuutta ja käytettävyyttä. Jäsenvaltiossa annettujen tuomioiden täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevan menettelyn (ns. eksekvatuurimenettelyn) poistaminen on muutoksista keskeisin.

4. Organisointi

Suomen edustaja

Leppänen, Maarit, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50276

5. Taustatietoja

Komissio on 21 päivänä huhtikuuta 2009 julkaissut vihreän kirjan tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 tarkistamisesta

[KOM(2009) 175 lopullinen]. Vihreä kirja liittyy komission kertomukseen Euroopan parlamentille, neuvostolle ja Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 soveltamisesta [KOM(2009) 174 lopullinen]. Eduskuntaa on aikanaan tiedotettu vihreässä kirjassa esitetyistä kysymyksistä ja valtioneuvoston kannasta kirjeellä E 54/2009 vp ja siihen liittyvällä jatkokirjeellä (ks. LaVP 47/2009 vp 3 §).

6. Aikataulu

Komissio on 16 päivänä joulukuuta 2010 tehnyt ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla. Ehdotusta on käsitelty neuvoston siviilioikeustyöryhmässä. Asetus (EU) N:o 1215/2012 hyväksyttiin lopullisesti OSA-neuvostossa 12.12.2012 ja se tulee täysimääräisesti sovellettavaksi 10.1.2015.

7. Vaikutukset

Ehdotuksella edistetään rajat ylittävien riita-asioiden ratkaisemista ja tuomioiden liikuvuutta Euroopan unionissa sekä yhdenmukaistetaan tuomioiden täytäntöönpanoa koskevia säännöksiä.

8. Muut tiedot

OM 4/482/2009

14.2 Euroopan unionin ja Islannin tasavallan sekä Norjan kuningaskunnan välinen sopimus tiettyjen keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä 29 päivänä toukokuuta 2000 tehdyn yleissopimuksen ja siihen vuonna 2001 liitetyn pöytäkirjan soveltamisesta

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena on saattaa EU:ssa voimaan EU:n ja Islannin sekä Norjan välillä tehdyn oikeusapusopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Allekirjoitettu sopimus EUVL L 26, 29.1.2004

HE 14/2007 vp

EV 37/2007 vp

L 1050–1051/2007

3. Keskeinen sisältö

Sopimuksen nojalla voidaan soveltaa tiettyjä Euroopan unionin vuonna 2000 tehdyn rikosoikeusapusopimuksen määräyksiä Suomen sekä Islannin ja Norjan välillä. Sopimus on tullut kansainvälisesti voimaan 1.1.2013.

4. Organisointi

Valmistelija

Innanen, Tanja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50338

5. Taustatietoja

Lissabonin sopimuksen tultua voimaan sopimus on hyväksyttävä Lissabonin sopimuksen 218 artiklan mukaisia menettelyjä noudattaen. Neuvosto tekee päätöksen sopimuksen lopullisesta hyväksymisestä määräenemmistöllä saatuaan Euroopan parlamentin suostumuksen. Asiasta on informoitu eduskuntaa U-kirjelmällä U 1/2010 vp.

6. Aikataulu

Valtioneuvosto on hyväksynyt 22.11.2007 sopimuksen ja vahvistanut lain sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta (1050/2007) sekä lain vapautensa menettäneen henkilön väliaikaisesta siirtämisestä todistelutarkoituksessa rikosasioissa annetun lain 7 §:n muuttamisesta (1051/2007). Edellä mainitut lait saataan asetuksella voimaan 1.2.2013.

7. Vaikutukset

Sopimus tehostaa EU:n jäsenvaltioiden sekä Norjan ja Islannin välistä yhteistyötä kansainvälisessä rikosoikeusavussa.

8. Muut tiedot

OM 22/481/2005

14.3 Direktiivi tiedonsaantioikeudesta rikosoikeudellisissa menettelyissä

1. Tavoite ja tehtävät

Ehdotuksen tavoitteena on turvata epäillyn tai syytetyn oikeus saada tietoa oikeuksistaan ja syytteen sisällöstä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2010) 392 lopullinen

U 28/2010 vp
LaVL 14/2010 vp
U-jatkokirjelmä 28.4.2011
LaVL 3/2011 vp

3. Keskeinen sisältö

Direktiivillä määritettäisiin oikeutta saada tietoa oikeuksistaan koskevat vähimmäisvaatimukset, joita olisi sovellettava rikosoikeudellisissa menettelyissä koko Euroopan unionin alueella.

4. Organisointi

Valmistelija

Pulkkinen, Kirsi, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50438

5. Taustatietoja

OSA-neuvosto hyväksyi marraskuussa 2009 päätöslauselman etenemissuunnitelmasta, joka sisältää toimenpiteitä, joita epäiltyjen ja syytettyjen oikeuksien vahvistamiseksi olisi toteutettava. Oikeus saada tietoa oikeuksistaan on yksi tässä etenemissuunnitelmassa luetelluista prosessuaalisista oikeuksista.

6. Aikataulu

Direktiivi 2012/13/EU annettiin 22.5.2012. Direktiivi on pantava kansallisesti täytäntöön viimeistään 2.6.2014.

7. Vaikutukset

Direktiivin mukaisten oikeuksien vähimmäisvaatimustasosta sopiminen helpottaisi vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamista jäsenvaltioiden välillä.

8. Muut tiedot

OM 2/481/2011

EU/2010/1282

14.4 Suomen ja Hongkongin välillä toukokuun 5 päivänä 2005 allekirjoitettu rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskeva sopimus sekä lokakuun 4 päivänä 2007 allekirjoitettu kansainvälistä rikosoikeusapua koskeva sopimus

1. Tavoite ja tehtävät

Suomen tasavallan hallitus ja Kiinan kansantasavallan Hongkongin erityishallintoalueen hallitus ovat allekirjoittaneet toukokuun 20 päivänä 2005 sopimuksen, joka koskee rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista sekä lokakuun 4 päivänä 2007 sopimuksen, joka koskee kansainvälistä rikosoikeusapua.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

20.5.2005 allekirjoitettu sopimus

4.10.2007 allekirjoitettu sopimus

HE 36/2011 vp

3. Keskeinen sisältö

Luovuttamissopimus velvoittaa luovuttamaan rikoksesta, josta molempien sopimusapuolten lainsäädännön mukaan saattaa seurata vähintään yhden vuoden vankeusrangaistus ja joka sisältyy sopimuksessa olevaan rikostyyppiluettelo. Luovuttamisesta kieltäytymisen perusteena on muun ohella se, että luovutettavaksi pyydetään pyynnön vastaanottaneen valtion kansalaista. Luovuttaa ei myöskään saa, jos pyynnössä tarkoitettua rikoksesta on säädetty seuraamukseksi kuolemanrangaistus. Sopimus sisältää myös muita kieltäytymisperusteita, luovuttamismenettelyä ja erityyssääntöä sekä edelleen luovuttamista koskevia määräyksiä.

Kansainvälistä rikosoikeusapua koskeva sopimus sisältää valtioiden välistä oikeusapua helpottavia määräyksiä.

4. Organisointi

Valmistelija

Korhonen, Juhani, hallitussihteeri, oikeusministeriö, p. 02951 50208

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Hallituksen esitys eduskunnalle sopimuksen hyväksymiseksi annetaan 7.2.2013.

7. Vaikutukset

Voimaansaatettavat sopimukset tehostavat Suomen ja Hongkongin välistä yhteistyötä rikoksen johdosta tapahtuvassa luovuttamisessa sekä kansainvälisessä rikosoikeusavussa.

8. Muut tiedot

OM 1/814/2004

14.5 Euroopan unionin sekä Islannin ja Norjan välistä luovuttamismenettelyä koskevan sopimuksen voimaansaattaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena on saattaa EU:ssa voimaan Euroopan unionin sekä Islannin ja Norjan välistä luovuttamismenettelyä koskevan sopimuksen kansallisesta voimaansaattamisesta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

EUVL L 292/2, 21.10.2006

3. Keskeinen sisältö

Sopimuksen tarkoituksena on helpottaa ja tehostaa EU:n jäsenvaltioiden sekä Islannin ja Norjan välistä yhteistyötä rikoksen johdosta tapahtuvassa luovuttamisessa.

4. Organisointi

Valmistelija

Jahkola, Katariina, lainsäädäntöneuvos, p. 02951 50246

Innanen, Tanja, lainsäädäntöneuvos, p. 02951 50338

Mikkola, Sanna, lainsäädäntöneuvos, p. 02951 50178

5. Taustatietoja

Lissabonin sopimuksen tultua voimaan sopimus on hyväksyttävä Lissabonin sopimuksen 218 artiklan mukaisia menettelyjä noudattaen. Neuvosto tekee päätöksen sopimuksen lopullisesta hyväksymisestä määräenemmistöllä saatuaan Euroopan parlamentin suostumuksen. Asiasta on informoitu eduskuntaa U-kirjelmällä U 8/2010 vp.

6. Aikataulu

Sopimuksen kansainvälinen voimaantulo edellyttää, että neuvosto tekee päätöksen sopimuksen lopullisesta hyväksymisestä. Sopimuksen edellyttämät lainsäädäntömuutokset on otettu huomioon laissa 1174/2011 (HE 10/2011 vp).

7. Vaikutukset

Suomen sekä Islannin ja Norjan välillä tultaisiin sopimuksen voimaantulosta huolimatta soveltamaan 21.12.2007 voimaantullutta lakia rikoksen johdosta tapahtuvassa luovuttamisessa Suomen ja muiden Pohjoismaiden välillä (1383/2007).

8. Muut tiedot

OM 3/891/2008

14.6 Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi yksityisoikeuden alalla määrättyjen suojelutoimenpiteiden vastavuoroisesta tunnustamisesta

1. Tavoite ja tehtävät

Asetusehdotuksen tarkoituksena on luoda mekanismi, jonka perusteella yhdessä jäsenvaltiossa annettu suojelutoimenpide tunnustettaisiin toisessa jäsenvaltiossa ilman tarvetta ryhtyä erityisiin välivaiheen muodollisuuksiin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Komission ehdotus asetukseksi KOM(2011) 276 lopullinen
U 19/2011 vp

3. Keskeinen sisältö

Asetusehdotuksen lähtökohtana on sen soveltamisalaan kuuluvien suojelutoimenpiteiden tunnustaminen muissa jäsenvaltioissa automaattisesti, ilman eri välivaiheen menettelyjä.

Asetusehdotuksen mukaan suojelutoimenpiteen antaneen jäsenvaltion (alkuperäjäsenvaltio) toimivaltaisen viranomaisen tehtävänä olisi antaa, viran puolesta tai suojattavan henkilön pyynnöstä, suojattavalle henkilölle ehdotuksen liitteen mukaiselle lomakkeelle laadittu todistus (sertifikaatti), joka sisältäisi kaikki suojelutoimenpiteen tunnustamisen kannalta relevantit tiedot. Suojattavan henkilön tehtävänä olisi tämän jälkeen toimittaa

sertifikaatti tunnustamisjäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle. Tunnustamisjäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen tehtävänä olisi puolestaan antaa vaaraa aiheuttavalle henkilölle tiedoksi tieto ulkomaisen suojelutoimenpiteen soveltamisalan maantieteellisestä laajentumisesta sekä toimenpiteen rikkomisen seuraamuksista.

Sen vastapainoksi, että asetusehdotuksen lähtökohtana olisi suojelutoimenpiteen tunnustaminen automaattisesti, ilman eri välivaiheen menettelyjä, ehdotukseen sisältyy määrätty oikeusturvatakeet sekä vaaraa aiheuttavan henkilön että suojattavan henkilön oikeus-suojan turvaamiseksi.

4. Organisointi

Valmistelija

Karttunen, Jussi, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50444

5. Taustatietoja

Suomi ja 11 muuta jäsenvaltiota tekivät tammikuussa 2010 aloitteen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi eurooppalaisesta suojelumääräyksestä. Direktiiviehdotuksen tarkoituksena oli luoda säännökset sen varmistamiseksi, että henkilö voisi yhdessä jäsenvaltiossa annetun eurooppalaisen suojelumääräyksen perusteella saada suojaa myös muuttaessaan toiseen jäsenvaltioon.

Mainittu direktiiviehdotus oli alkuperäisessä muodossaan soveltamisalaltaan laaja. Sen mukaan eurooppalaisen suojelumääräyksen antaminen olisi ollut mahdollista riippumatta siitä, millaisessa menettelyssä sitä edeltävä kansallinen lähestymiskielto oli määrätty tai oliko kieltoa edeltänyt rikostutkinta. Neuvotteluissa direktiiviehdotuksen soveltamisalaa on kuitenkin sittemmin kompromissina päädytty ehdottamaan rajattavaksi siten, että eurooppalaisen suojelumääräyksen antamisen edellytyksenä tulisi olla kansallinen suojelumääräys, jota on edeltänyt rikollinen käytös määräyksen antaneen jäsenvaltion lain mukaan.

6. Aikataulu

Asetusehdotuksen käsittely on aloitettu neuvoston työryhmässä 14.6.2011.

7. Vaikutukset

Asetusehdotuksen soveltamisalaan tulevien tilanteiden määrää on vaikea arvioida. Viime vuosien ihmisten liikkuvuuden lisääntyminen huomioon ottaen tällaisia tapauksia tulee mahdollisesti olemaan jossain määrin. Voidaan kuitenkin arvioida, ettei asetusehdotuksella olisi suoranaisia taloudellisia, organisatorisia tai muita säädösvalmistelussa huomioon otettavia vaikutuksia. Toisaalta asetusehdotuksella voitaisiin parantaa jäsenvaltioiden välisen yhteistyön mahdollisuuksia suojelutoimenpiteillä, kuten lähestymiskieltoilla, suojattavien henkilöiden aseman kehittämiseksi rajat ylittävissä tilanteissa.

8. Muut tiedot

EU/2011/1113

OM 2/482/2011

14.7 Haagin yleissopimus oikeuspaikkasopimuksista

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tavoite on Haagin oikeuspaikkasopimuksia koskevaan yleissopimukseen tekeminen ja sen saattaminen voimaan Euroopan unionin jäsenvaltioissa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

E 45/16.5.2001, jatkokirjeet 8.3.2002, 28.9.2003 ja 9.9.2008

LaVL 7/2001 vp

U 4/2010 vp

Convention on Choice of Court Agreements

Komission ehdotus päätökseksi KOM(2008) 538 lopullinen

3. Keskeinen sisältö

Oikeuspaikkasopimuksia koskeva yleissopimus on hyväksytty Haagissa kesäkuussa 2005 järjestetyssä diplomaattikonferenssissa ja avattu allekirjoittamista varten 30 päivänä kesäkuuta. Yleissopimus koskee tuomioistuimen oikeuspaikkasopimuksen (ns. prorogaatiosopimuksen) perusteella määräytyvää kansainvälistä toimivaltaa sekä tällaisen sopimuksen perusteella annetun tuomion tunnustamista ja täytäntöönpanoa.

4. Organisointi

Suomen edustaja

Leppänen, Maarit, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50276

5. Taustatietoja

Yleissopimuksen tekeminen kuuluu Euroopan unionin yksinomaisen toimivallan piiriin.

6. Aikataulu

Komissio on 5 päivänä syyskuuta 2008 antanut ehdotuksen Euroopan unionin neuvoston päätökseksi oikeuspaikkasopimuksista tehdyn yleissopimuksen allekirjoittamisesta Euroopan unionin puolesta. Allekirjoituspäätös on hyväksytty OSA-neuvostossa marraskuussa 2008. Unioni on allekirjoittanut yleissopimuksen 1 päivänä huhtikuuta 2009. Komissio ei vielä ole tehnyt ehdotusta sopimuksen ratifioimiseksi.

7. Vaikutukset

Tullessaan voimaan Haagin oikeuspaikkasopimuksia koskeva sopimus tulisi ensisijaisesti sovellettavaksi suhteessa sellaisiin valtioihin, jotka eivät ole unionin jäseniä eivätkä Luganon yleissopimuksen sopimusvaltioita. Tällaisia valtioita voisivat olla esimerkiksi Yhdysvallat, Kiina ja Japani. Sopimuksen voimaantulo voisi johtaa siihen, että prorogaatiosopimuksen perusteella toimivaltaisen yhdysvaltalaisen tuomioistuimen antama tuomio olisi Suomessa täytäntöönpanokelpoinen ja vastaavasti suomalaisen tuomioistuimen antama yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluva ratkaisu olisi Yhdysvalloissa täytäntöönpanokelpoinen. Tämä olisi merkittävä muutos nykytilaan. Oikeudenkäynnistä tulisi vartenotettava vaihtoehto välimiesmenettelylle riita-asioissa, joissa on liittymiä sellaisiin valtioihin, jotka eivät ole EU:n tai EFTA:n jäseniä. Yleissopimus lisäisi myös oikeusvarmuutta kansainvälisissä kaupallisissa suhteissa. Oikeuspaikkayleissopimusta voidaan myös pitää ensimmäisenä askeleena kohti maailmanlaajuisia tuomioistuimen toimivaltaa ja tuomion täytäntöönpanoa koskevaa yleissopimusta.

8. Muut tiedot

EU/2008/1367

OM 1/482/2010

14.8 Eurooppalaisen valvontamääräyksen täytäntöönpano

1. Tavoite ja tehtävät

Tehtävänä on valmistella ehdotus vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisesta valvontatoimia koskeviin päätöksiin Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä tutkintavankeuden vaihtoehtona tehdyn puitepäätöksen täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

EUVL 11.11.2009 L 294/29

Työryhmämietintö (oikeusministeriö, mietintöjä ja lausuntoja 23/2011)

Muistio työryhmän mietinnöstä saaduista lausunnoista (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 42/2011)

HE 63/2012 vp

EV 91/2012 vp

3. Keskeinen sisältö

Puitepäätöksen tavoitteena on mahdollistaa tutkintavankeuden vaihtoehtona olevien valvontatoimien täytäntöönpano EU:n jäsenvaltioiden välillä. Puitepäätöksellä pyritään vähentämään sellaisia tilanteita, joissa henkilö joutuisi tutkintavankeuteen vain sen

vuoksi, että hänellä ei ole asuinpaikkaa asian käsittelyvaltiossa. Näin ollen puitepäätöksen mukainen menettely lisää EU:n jäsenvaltioiden kansalaisten yhdenvertaisuutta rikosasian tutkintavaiheessa.

4. Organisointi

Valmistelija

Mikkola, Sanna, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50178

5. Taustatietoja

Neuvosto hyväksyi 23.10.2009 puitepäätöksen vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisesta valvontatoimia koskeviin päätöksiin Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä tutkintavankeuden vaihtoehtona. Puitepäätös on osa EU:n vastavuoroisen tunnustamisen toimenpideohjelmaa rikosoikeudellisen yhteistyön alalla.

6. Aikataulu

Puitepäätöksen kansallisen täytäntöönpanon määräaika oli 1.12.2012, jolloin kansallinen lainsäädäntö tuli voimaan.

7. Muut tiedot

OM 15/41/2010

OM030:00/2010

14.9 Laki kansainvälisestä oikeusavusta siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa

1. Tavoite ja tehtävät

Työryhmän tehtävänä on valmistella uusi laki kansainvälisestä oikeusavusta siviilioikeudellisissa asioissa. Työryhmän on myös harkittava asianmukainen säädöstaso sekä tarvetta korvata tiettyjä voimassa olevia asetustasoisia säännöksiä lainsäädännöllä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 12.10.2010

3. Keskeinen sisältö

Suomessa kansainvälisestä oikeusavusta siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa säädetään lailla (171/1921) Suomen ja ulkomaan viranomaisen yhteistoiminnasta oikeudenkäynnissä sekä ulkomaan tuomioistuimen päätöksen täytäntöönpanosta eräissä tapauksissa (ns. yhteistoimintalaki). Laki on vuodelta 1921. Alan kansallista sääntelyä löytyy

myös soveltamisaloiltaan lakia rajoitetuimmissa asetuksissa. Sekä lain että asetustason säännökset ovat osittain vanhentuneet. Iän ja fragmentaarisuuden vuoksi säädöskokonaisuudesta on tullut vaikeasti hallittava.

Yhteiskunta on etenkin viime vuosikymmenen aikana huomattavasti kansainvälistynyt. Kansainvälisiä yleissopimuksia ja muita instrumentteja on tullut lisää. Myös kansainvälisiä liittymiä omaavat tuomioistuinasiat ovat olleet lisääntymässä. Koska kansainvälistä oikeusapua koskevien säännösten käyttötarve on lisääntynyt, tulee kansallisia säännöksiä selventää ja johdonmukaistaa. Kansallisen lainsäädännön tulisi myös tukea kansainvälisten sopimusten ja unionilainsäädännön soveltamista ja olla johdonmukainen niiden kanssa.

4. Organisointi

Puheenjohtaja:

lainsäädäntöjohtaja Asko Välimaa, oikeusministeriö, p. 02951 50248

Jäsenet:

hovioikeudenneuvos Marjatta Möller, Helsingin hovioikeus

käräjätuomari Jukka Jaakkola, Helsingin käräjäoikeus

lainsäädäntöneuvos Outi Kemppainen, oikeusministeriö

lainsäädäntöneuvos Maarit Leppänen, oikeusministeriö, p. 02951 50276

asianajaja Tom Vapaavuori, Suomen Asianajajaliiton edustajana

Työryhmän jäsen Maarit Leppänen toimii samalla työryhmän varapuheenjohtajana ja sihteerinä.

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi päättyy 30.4.2013

7. Vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 16/41/2010

OM028:00/2010

14.10 Keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen toisen lisäpöytäkirjan voimaansaattaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on saattaa voimaan keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen toinen lisäpöytäkirja ja laatia ehdotus lisäpöytäkirjan voimaansaattamista koskevaksi lainsäädännöksi.

Lisäksi työryhmän tehtävänä on harkita, mitä kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annetun asetuksen (13/1994) säännöksiä tulisi nostaa lain tasolle, mitä muutoksia uusi pakkokeinolaki (806/2011) ja uusi esitutkintalaki (805/2011) edellyttävät kansainvälistä rikosoikeusapua koskevaan lainsäädäntöön ja muita tarpeellisia kansainvälistä rikosoikeusapua koskevan lainsäädännön muutoksia.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän mietintö, (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 73/2012), Keskinäistä oikeusapua koskeva toinen lisäpöytäkirja (ETS 182)

3. Keskeinen sisältö

Lisäpöytäkirja täydentää keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevaa eurooppalaista yleissopimusta. Osa lisäpöytäkirjan määräyksistä täydentää jo voimassa olevia yhteistyön muotoja, kuten määräykset pyynnön esittäneen sopimuspuolen viranomaisten läsnäolosta, vapautensa menettäneen henkilön väliaikaisesta siirtämisestä ja oikeusapupyyntöjen toimittamisesta noudatettavasta yhteydenpitojärjestyksestä. Osalla määräyksistä otetaan käyttöön uusia teknisiä menetelmiä sekä uusia rikosoikeusavun yhteistyön muotoja, kuten video- tai puhelinkokouksen välityksellä toimitettava todistajan kuuleminen, asiakirjojen tiedoksianto postitse, rajojen yli tapahtuva tarkkailu, valvotut läpilaskut, peitet toiminta ja yhteiset tutkintaryhmät. Lisäksi lisäpöytäkirja sisältää määräyksiä muun muassa pyynnön täyttämisen noudatettavasta menettelystä, oma-aloitteisesta tietojen vaihdosta, virkamiesten rikos- ja siviilioikeudellisesta vastuusta, todistajien suojelusta ja tietosuojasta.

Työryhmä on käsitellyt myös eräitä muita edellä mainittuja kansainvälistä rikosoikeusapua koskevaan lainsäädäntöön liittyviä kysymyksiä.

4. Organisointi

Innanen, Tanja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50338

Jahkola, Katariina, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50246

5. Taustatietoja

Toinen lisäpöytäkirja on avattu allekirjoitettavaksi Strasbourgissa 8 päivänä marraskuuta 2001. Suomi on allekirjoittanut lisäpöytäkirjan 9 päivänä lokakuuta 2003. Lisäpöytäkirja on tullut kansainvälisesti voimaan 1 päivänä helmikuuta 2004. Lisäpöytäkirjan on joulukuuhun 2010 mennessä allekirjoittanut 35 valtiota ja 21 valtiota on saattanut lisäpöytäkirjan kansallisesti voimaan.

6. Aikataulu

Työryhmän mietintö on lähdessä lausuntokierrokselle. Hallituksen esitys on määrä antaa eduskunnalle 30.6.2013 mennessä.

7. Vaikutukset

Toisen lisäpöytäkirjan voimaansaattaminen tehostaisi yhteistyötä kansainvälisen rikosoikeusavun alalla Suomen ja niiden lisäpöytäkirjan voimaansaattaneiden valtioiden välillä, jotka eivät ole Euroopan unionin jäsenvaltioita.

8. Muut tiedot

OM 23/41/2010

OM036:00/2010

14.11 Ehdotus rikosoikeuden alan eurooppalaista tutkintamääräystä koskevaksi direktiiviksi

1. Tavoite ja tehtävät

Direktiiviehdotus perustuu seitsemän jäsenvaltion huhtikuussa 2010 tekemään aloitteeseen. Sen tarkoituksena on tehostaa jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä rikosasioissa tarvittavien todisteiden hankkimiseksi. Direktiiviehdotuksen käsittely neuvostossa on aloitettu kesällä 2010.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

18918/2011 COPEN 369, EUROJUST 217, EJN 185, CODEC 2509

U 25/2010, LaVL 15/2010 vp, LaVL 19/2010 vp, HaVL 22/2010 vp, HaVL 33/2010 vp

SuVX 82/2010 vp, (SuVP 45/2010 vp), LaVL 5/2011 vp, HaVL 4/2011 vp.

3. Keskeinen sisältö

Direktiiviehdotus on soveltamisalaltaan laaja, ja kattaa erilaiset tutkintatoimet todisteiden hankkimiseksi. Sillä korvattaisiin vastaavat muiden oikeusapuinstrumenttien määräykset. Direktiiviehdotus perustuu vastavuoroisen tunnustamisen periaatteeseen ja sen lähtökohta on, että jäsenvaltion on pantava täytäntöön toisessa jäsenvaltiossa todisteiden

hankkimiseksi annettu tutkintamääräys, jollei tapaukseen voi soveltaa jotakin direktiivissä sallittua kieltäytymisperustetta. Direktiiviehdotuksella pyritään myös nopeuttamaan yhteistyötä todisteiden hankkimiseksi.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Jahkola, Katariina, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50246

Mikkola, Sanna, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50178

5. Taustatietoja

Direktiiviehdotuksen taustalla on Eurooppa-neuvoston joulukuussa 2009 hyväksymä Tukholman ohjelma, jonka mukaan todisteiden hankkimiseen liittyvän rikosoikeudellisen yhteistyön alalla tarvitaan hajanaisen sääntelyn tilalle kattavampi järjestelmä, joka perustuu vastavuoroisen tunnustamisen periaatteelle.

6. Aikataulu

Direktiiviehdotuksesta on saavutettu yleisnäkemyks joulukuussa 2011 pidetyssä oikeus- ja sisäasiain neuvostossa. Direktiiviehdotuksen valmistelu jatkuu EU:n parlamentissa.

7. Vaikutukset

Direktiiviehdotuksella voitaisiin tehostaa jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä rikosasioissa tarvittavien todisteiden hankkimiseksi. Koska direktiiviehdotuksessa edellytetään, että määräyksen antavana tai sen vahvistavana viranomaisena on oikeusviranomainen, se Suomen järjestelmässä edellyttää syyttäjän nykyistä aktiivisempaa roolia rikosten esitutkinnassa.

8. Muut tiedot

EU/2010/0979

OM 3/481/2011

14.12 Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi eurooppalaisen tilivarojen turvaamismääräyksen luomisesta rajat ylittävää velkojen perintää varten siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa

1. Tavoite ja tehtävät

Asetusehdotuksen tarkoituksena on luoda uusi ja itsenäinen eurooppalainen tilivarojen turvaamismenettely, jonka avulla velkoja voisi estää velallista siirtämästä tai nostamasta varoja miltä tahansa EU:ssa sijaitsevalta pankkitililtä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Komission ehdotus asetukseksi KOM(2011) 445 lopullinen
U 36/2011 vp

3. Keskeinen sisältö

Asetusehdotuksessa ehdotetaan perustettavaksi uusi ja itsenäinen eurooppalainen tilivarojen turvaamismenettely, joka muodostaisi vaihtoehdon kansallisen lainsäädännön mukaisille menettelyille. Ehdotuksen mukaan asetusta sovellettaisiin sekä siviili- että kauppaoikeudellisissa asioissa, joiden vaikutukset ulottuvat valtioiden rajojen yli.

Asetusehdotus sisältää säännökset eurooppalaisen tilivarojen turvaamismääräyksen antamismenettelystä sekä sen toteuttamisesta siinä pankissa, jossa määräyksen kohteena oleva tili sijaitsee.

Asetusehdotuksen mukaan eurooppalaisen tilivarojen turvaamismenettelyn mukaisesti yhdessä jäsenvaltiossa annettu tilivarojen turvaamismääräys tunnustettaisiin ja pantaisiin täytäntöön automaattisesti toisessa jäsenvaltiossa ilman eri menettelyjä. Tilivarojen turvaamismääräys pantaisiin ehdotuksen mukaan täytäntöön antamalla se tiedoksi yhdelle tai useammalle pankille, jossa turvattavat tilit sijaitsevat. Tämän jälkeen pankin olisi toteutettava turvaamismääräys sulkemalla tilille määräyksessä ilmoitettu määrä.

4. Organisointi

Valmistelija

Karttunen, Jussi, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50444

5. Taustatietoja

Vuonna 2009 hyväksytyssä Tukholman ohjelmassa oikeuden, vapauden ja turvallisuuden varmistamiseksi kansalaisille korostetaan, että Euroopan oikeudenkäyttöalueen

avulla olisi tuettava talouden toimintaa sisämarkkinoilla. Ohjelmassa pyydetään komissiota esittämään asianmukaisia ehdotuksia muun muassa tuomioiden täytäntöönpanon tehostamiseksi EU:ssa pankkitalletusten ja velallisten omaisuuden osalta.

6. Aikataulu

Asetusehdotuksen käsittely on aloitettu neuvoston työryhmässä 9.9.2011.

7. Vaikutukset

Asetusehdotuksen mukaisesta eurooppalaisen tilivarojen turvaamismääräyksen antamisen menettelystä sekä sen toteuttamisesta aiheutuisi niin tuomioistuimille, täytäntöönpanoviranomaisille kuin pankeillekin lisätyötä ja kustannuksia. Ehdotuksen suoranaisia taloudellisia, organisatorisia tai muita säädösvalmistelussa huomioon otettavia vaikutuksia on tässä vaiheessa kuitenkin vaikea arvioida. Toisaalta asetusehdotuksella voitaisiin parantaa jäsenvaltioiden välisen yhteistyön mahdollisuuksia velkojien aseman kehittämiseksi rajat ylittävissä tilanteissa. Ehdotetut toimet vähentäisivät velkojille tilivarojen turvaamismääräyksen hankkimisesta ja täytäntöönpanosta rajat ylittävissä tilanteissa aiheutuvia kustannuksia sekä lyhentäisivät turvaamismääräyksen hankkimiseen ja täytäntöönpanoon kuluvaa aikaa.

8. Muut tiedot

EU/2011/1441

OM 3/482/2011

14.13 Direktiivi rikoksen uhrin oikeuksia, tukea ja suojelua koskevien vähimmäisvaatimusten vahvistamisesta

1. Tavoite ja tehtävät

Ehdotuksen tavoitteena on parantaa rikoksen uhrin asemaa koko Euroopan unionin alueella.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2011) 275 lopullinen

U 23/2011 vp

LaVL 13/2011 vp

3. Keskeinen sisältö

Direktiivillä vahvistettaisiin rikoksen uhrin oikeuksia, tukea ja suojelua koskevat vähimmäisvaatimukset. Direktiivillä on tarkoitus korvata neuvoston puitepäättös 2001/220/YOS uhrin asemasta rikosoikeudenkäyntimenettelyissä (ns. uhripuitepäättös).

4. Organisointi

Valmistelija

Pulkkinen, Kirsi, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50438

Sarimo, Mervi, erikoissuunnittelija, oikeusministeriö, p. 02951 50570

5. Taustatietoja

OSA-neuvosto hyväksyi kesäkuussa 2011 päätöslauselman etenemissuunnitelmasta uhrin oikeuksien ja suojelun vahvistamiseksi, erityisesti rikosoikeudellisissa menettelyissä. Etenemissuunnitelmassa määritellään uhrin aseman parantamiseksi tehtävän jatkotyön tavoiteaikataulu ja sisältö.

6. Aikataulu

Direktiivi 2012/29/EU annettiin 25.10.2012. Direktiivi on pantava kansallisesti täytäntöön viimeistään 16.11.2015.

7. Vaikutukset

Direktiivin tarkoituksena on parantaa rikoksen uhrin asemaa koko Euroopan unionin alueella. Direktiivillä pyritään myös lisäämään jäsenvaltioiden välistä luottamusta ja helpottamaan vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamista jäsenvaltioiden välillä.

8. Muut tiedot

EU/2010/1669

OM 7/481/2011

14.14 Direktiivi oikeudesta avustajaan rikosoikeudellisissa menettelyissä

1. Tavoite ja tehtävät

Ehdotuksen tavoitteena on turvata epäillyn tai syytetyn oikeus avustajaan rikosoikeudellisissa menettelyissä sekä pidätetyn oikeus yhteydenpitoon läheisiinsä ja konsuliviranomaisiin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2011) 326 lopullinen

U 32/2011 vp

LaVL 16/2011 vp

3. Keskeinen sisältö

Direktiivillä määritettäisiin epäillyn tai syytetyn oikeutta avustajaan koskevat vähimmäisvaatimukset, joita olisi sovellettava rikosoikeudellisissa menettelyissä koko Euroopan unionin alueella.

4. Organisointi

Valmistelija

Pulkkinen, Kirsi, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50438

5. Taustatietoja

OSA-neuvosto hyväksyi marraskuussa 2009 päätöslauselman etenemissuunnitelmasta, joka sisältää toimenpiteitä, joita epäiltyjen ja syytettyjen oikeuksien vahvistamiseksi olisi toteutettava. Oikeus avustajaan ja vapautensa menettäneiden yhteydenpito-oikeus ovat tässä etenemissuunnitelmassa lueteltuja prosessuaalisia oikeuksia.

6. Aikataulu

Direktiiviehdotuksesta saavutettiin neuvoston yleisnäkemyks kesäkuussa 2012 pidetyssä oikeus- ja sisäasiain neuvostossa. Neuvottelut Euroopan parlamentin kanssa ovat käynnissä.

7. Vaikutukset

Direktiivin mukaisten oikeuksien vähimmäisvaatimustasosta sopiminen helpottaisi vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamista jäsenvaltioiden välillä.

8. Muut tiedot

OM 5/481/2011

EU/2011/1189

14.15 Tulkkausdirektiivin täytäntöönpano

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on oikeudesta tulkkaukseen ja käännöksiin rikosoikeudellisissa menettelyissä annetun direktiivin (2010/64/EU) kansallinen täytäntöönpano.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Asettamispäätös 27.3.2012

Työryhmän mietintö (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 74/2012)

3. Keskeinen sisältö

Työryhmän on selvitettävä, mitä prosessioikeuden alaan kuuluvia lainsäädäntömuutoksia direktiivin täytäntöönpano edellyttää ja valmisteltava tarvittavat muutosehdotukset. Työryhmän tehtävänä on myös arvioida, mitä muita toimenpiteitä direktiivin täytäntöönpano rikosoikeudellisen menettelyn osalta edellyttää.

4. Organisointi

Puheenjohtaja

erityisasiantuntija Kirsi Pulkkinen, oikeusministeriön lainvalmisteluosasto,
p. 02951 50438

Jäsenet

hallitusneuvos Anne Hallavainio, oikeusministeriön oikeushallinto-osasto
ylitarkastaja Maj Krogell-Haimi, oikeusministeriön demokratia-, kieli- ja perusoikeus-
asioiden yksikkö

hallitusneuvos Merja Leinonen, opetus- ja kulttuuriministeriö

poliisitarkastaja Heidi Kankainen, sisäasiainministeriön poliisiosasto

kihlakunnansyyttäjä Kimmo Pietilä, Salpausselän syyttäjänvirasto

käräjätuomari Juha Fredriksson, Helsingin käräjäoikeus

asianajaja Risto Rouvari, Suomen Asianajajaliitto

hallituksen puheenjohtaja Kristiina Antinjuntti, Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto

5. Taustatietoja

Direktiivi oikeudesta tulkkaukseen ja käännöksiin rikosoikeudellisissa menettelyissä on annettu 20.10.2010. Direktiivi on pantava kansallisesti täytäntöön viimeistään 27.10.2013.

Direktiivillä määritetään oikeutta tulkkaukseen ja käännöksiin koskevat vähimmäisvaatimukset, joita on sovellettava rikosoikeudellisissa menettelyissä koko Euroopan unionin alueella.

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi on 10.4.–31.10.2012. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa keväällä 2013.

7. Vaikutukset

Direktiivin tavoitteena on parantaa sellaisten rikoksesta epäiltyjen ja syytettyjen asemaa rikosoikeudellisissa menettelyissä, jotka eivät ymmärrä tai puhu menettelyssä käytettävää kieltä.

Karkeasti arvioiden direktiivin täytäntöönpano tulee lisäämään hovi- ja käräjäoikeuksien vuosittaisia tulkkaus- ja käännöskustannuksia 750 000 eurolla, mikä tarkoittaa tuomioistuinten tulkkaus- ja käännöskustannusten lisääntymistä noin 30 prosentilla.

8. Muut tiedot
OM 5/41/2012
OM006:00/2012

14.16 Eurooppalaista suojelumääräystä koskevan direktiivin täytäntöönpano

1. Tavoite ja tehtävät

Työryhmän tehtävänä on valmistella ehdotus eurooppalaisesta suojelumääräyksestä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/99/EU täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 15.3.2012

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/99/EU eurooppalaisesta suojelumääräyksestä (EUVL L 338, 21.12.2011)

3. Keskeinen sisältö

Direktiivin tarkoituksena on tehostaa EU:n jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä erityisesti väkivaltarikosten sekä henkilökohtaiseen vapauteen ja seksuaaliseen itsemääräämisoikeuteen liittyvien rikosten torjumiseksi. Direktiivi sisältää säännökset siitä, että henkilö voisi yhdessä jäsenvaltiossa annetun eurooppalaisen suojelumääräyksen perusteella saada suojaa myös siirtyessään toiseen jäsenvaltioon ilman, että hänen tarvitsisi siellä käynnistää uutta menettelyä suojelua saadakseen. Tarkoituksena on estää suojattavan henkilön joutuminen toisessa jäsenvaltiossa uuden rikoksen uhriksi. Eurooppalainen suojelumääräys perustuu kansalliseen päätökseen suojelutoimenpiteestä, joka Suomen järjestelmässä tarkoittaa lähestymiskieltoa.

4. Organisointi

Puheenjohtaja:

lainsäädäntöneuvos Katariina Jahkola, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto,
p. 02951 50246

Jäsenet:

lainsäädäntöneuvos Sanna Mikkola, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto,
p. 02951 50178

neuvotteleva virkamies Hannele Taavila, varajäsen poliisitarkastaja Heidi Kankainen,
sisäasiainministeriö

ylitarkastaja Sampsa Hakala, varajäsen valtionsyyttäjä Leena Metsäpelto, Valtakunnansyyttäjänvirasto

käräjätuomari Tiina Nurmimäki, Helsingin käräjäoikeus
asianajaja Riitta Leppiniemi, Suomen Asianajajaliitto

5. Taustatietoja

Direktiivi hyväksyttiin 13.12.2011. Se perustuu Suomen ja 11 muun jäsenvaltion tammiukuussa 2010 tekemään aloitteeseen. Direktiivi on soveltamisalaltaan alkuperäistä ehdotusta suppeampi ja soveltuu sellaisiin suojelutoimenpiteisiin, jotka on määrätty rikoksen tai väitetyn rikoksen seurauksena. Parhailaan valmistellaan erillistä asetusta yksityisoikeuden alalla määrättyjen suojelutoimenpiteiden vastavuoroisesta tunnustamisesta.

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi: 15.3.2012–31.01.2013

7. Vaikutukset

Direktiivillä parannettaisiin lähestymiskiellolla suojatun henkilön mahdollisuuksia saada suojaa rajat ylittävissä tilanteissa. On arvioitu, että direktiivin soveltamisalaan tulevia tapauksia olisi vähän, joskin määrä saattaa ihmisten vapaan liikkuvuuden seurauksena jossain määrin lisääntyä. Voidaan arvioida, ettei direktiivillä olisi suoranaisia taloudellisia tai organisatorisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

OM 7/41/2012

OM007:00/2012

14.17 Ehdotus rikoshyödyn jäädyttämistä ja menetetyksi tuomitsemista koskevaksi direktiiviksi

1. Tavoite ja tehtävät

Direktiiviehdotus perustuu komission maaliskuussa 2012 tekemään aloitteeseen. Sen tarkoituksena on vahvistaa vähimmäissäännöt omaisuuden jäädyttämisestä ja tuomitsemisesta menetetyksi rikosasian yhteydessä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

17117/12 DROIPEN 178 COPEN 264 CODEC 2887

U 28/2012 vp, LaVL 13/2012 vp

3. Keskeinen sisältö

Direktiiviehdotus on osa EU:n toimenpiteitä, joilla järjestäytyneen ja vakavan rikollisuuden vastaista toimintaa pyritään tehostamaan. Se sisältää lainsäädäntövelvoitteita tuomioon perustuvasta ja siihen perustumattomasta menetetyksi tuomitsemisesta, niin

sanotusta laajennetusta hyötykonfiskaatiosta, kolmansille siirrettyjen varojen tuomitsemisesta menetetyksi sekä jäädyttämisestä. Tarkoituksena on, että direktiivi korvaisi pääosin puitepäätöksen menetetyksi tuomitsemisesta vuodelta 2005.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Jahkola, Katariina, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50246

Rautio, Jaakko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50500

Monto, Mikko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50470

5. Taustatietoja

Direktiiviehdotuksen taustalla ovat Eurooppa-neuvoston joulukuussa 2009 hyväksymä Tukholman ohjelma sekä oikeus- ja sisäasian neuvoston päätelmät kesäkuulta 2010, joissa korostettiin tarvetta tehostaa toimenpiteitä rikoshyödyn jäljittämiseksi ja menetyksi tuomitsemiseksi.

6. Aikataulu

Direktiivistä saavutettiin yleisnäkemyks joulukuussa 2012 pidetyssä oikeus- ja sisäasiain neuvostossa. Direktiiviehdotuksen käsittely jatkuu Euroopan parlamentissa.

7. Vaikutukset

Direktiiviehdotus laajentaa jossain määrin viranomaisten mahdollisuuksia koko EU:n alueella tuomita rikoshyöty valtiolle menetetyksi.

8. Muut tiedot

EU2012/0763

OM 1/481/2012

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

ISSN-L 1798-7075
ISBN 978-952-259-279-8 (nid.)
ISBN 978-952-259-280-4 (PDF)

Oikeusministeriö
PL 25
00023 VALTIONEUSVOSTO
www.om.fi

Justitieministeriet
PB 25
00023 STATSRÅDET
www.jm.fi